

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра романської і новогрецької філології та перекладу

Дипломна робота
на тему:

**«СОМАТИЧНІ ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ В ІСПАНСЬКІЙ
МОВІ ТА ЇХ УКРАЇНСЬКІ ВІДПОВІДНИКИ»**

Студентки групи МПі 01-19
факультету романської філології і перекладу
денна форма навчання
спеціальність **035 Філологія.**
спеціалізація **035.05 Романські мови і літератури**
(переклад включно), перша – іспанська
Кражик Альони Юріївни

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Бокова П.М.

Допущено до захисту

«__» _____ року

Завідувач кафедри

_____ *Філоненко Н. Г.*

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2020

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA DE UCRANIA
UNIVERSIDAD NACIONAL LINGÜÍSTICA DE KYIV
Departamento de Filología Románica, Neogriega y Traducción

TRABAJO FINAL DE MÁSTER

sobre el tema:

**" UNIDADES FRASEOLÓGICAS SOMÁTICAS EN ESPAÑOL Y
SUS EQUIVALENTES UCRANIANOS"**

Alona Krázhyk

Estudiante del grupo MPi 01-19

Facultad de Filología Románica y Traducción

Educación presencial

Especialidad **035. Filología.**

Lenguas y literaturas románicas

(traducción inclusive), primera lengua – española

Tutora académica:

Ph.D en Filología,

Profesora Titular P.Bokova

Kyiv – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВІДТВОРЕННЯ СОМАТИЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ.....	10
1.1 Сутність понять «соматизм» та «соматична фразеологічна одиниця».....	10
1.2 Проблеми відтворення соматичних фразеологізмів у перекладі з іспанської мови українською.....	16
1.3 Особливості встановлення відповідності між іспанськими та українськими соматичними фразеологізмами.....	21
Висновки за Розділом 1.....	26
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ІСПАНСЬКИХ СОМАТИЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ.....	29
2.1 Класифікація іспанських соматичних фразеологізмів за структурою	29
2.2 Класифікація іспанських соматичних фразеологізмів за соматичним компонентом.....	33
2.3 Класифікація соматичних фразеологічних одиниць іспанської мови за семантикою	39
Висновки до Розділу 2	53
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВІДТВОРЕННЯ ІСПАНСЬКИХ СОМАТИЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	56

3.1 Встановлення відповідників між іспанськими та українськими соматичними фразеологізмами на різних рівнях	56
3.2 Способи та методи перекладу іспанських соматичних фразеологічних одиниць	67
3.3 Використання лексичних, граматичних та лексико-граматичних трансформації при перекладі соматичних фразеологізмів	69
Висновки за Розділом 3.....	74
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОГО МАТЕРІАЛУ	91
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	92
RESUMEN.....	90
ДОДАТКИ	91
Додаток 1 Соматичні фразеологічні одиниці та їхні відповідники	94
Додаток 2 Семантичні групи соматичних фразеологічних одиниць...	105

ВСТУП

Соматичні фразеологічні одиниці були аспектом вивчення таких вчених, як Л. Архіпкіна, Т. Берднікова, Ф. Вакк, А. Головачова, М. Горди, О. Назаров, І. Патен, І. Сівков, К. Чинчлей [3; 6; 11; 15; 16; 33; 36; 41; 48] та ін. Вони вивчалися на прикладі різних мов – німецької (Ю. Білоус, І. Гоштанар, О. Материнська [8; 19; 27] та ін.), французької (І. Городецька, Н. Стрілець [17; 43] та ін.), англійської (О. Материнська [27] та ін.), естонської (Ф. Вакк [11] та ін.), російської (І. Городецька, А. Кармишаков, М. Колечко, О. Материнська, В. Шевелюк [17; 22; 24; 27; 49] та ін.), японської (О. Горошкевич [18] та ін.), білоруської (Е. Мордкович [32] та ін.), латинської (О. Пилипів [37] та ін.), італійської (Н. Стрілець [43] та ін.).

Іспанські соматичні фразеологізми досліджували Ю. Андрійченко, Л. Миронова, Н. Стрілець, О. Толстова, І. Шевелюк [1; 30; 28; 29; 43; 44; 45; 46; 50] та ін. Українські – Н. Коваленко, М. Колечко, О. Материнська, Л. Миронова, О. Омеляненко, І. Патен, В. Шевелюк [23; 24; 27; 30; 28; 29; 35; 36; 49] та ін.

Фразеологічні аспекти перекладу вивчали В. Базова, О. Боднар, Н. Гарбовський, О. Кунін, Т. Новікова, Я. Рецкер, О. Селіванова [4; 9; 14; 26; 34; 38; 39] та ін.

Особливості перекладу іспанських фразеологізмів українською мовою аналізували Л. Мірошник, Т. Цимбалюк [31; 47] та ін. Компаративний аспект іспанської та української фразеології досліджували В. Балабаєва, С. Гальєгос, Л. Горчинська, Е. Грефа [5; 13; 20] та ін.

Порівняльний аналіз соматичних фразеологізмів в іспанській та українській мовах було здійснено такими дослідниками, як Л. Миронова, В. Шевелюк [28; 49] та ін.

Актуальність роботи обумовлена зростанням наукового інтересу до особливостей іспанських соматичних фразеологізмів та проблем їх

відтворення. Такий інтерес з боку лінгвістів та перекладознавців пояснюється активним використанням соматичних фразеологізмів носіями мови як в усній, так і в письмовій мові, а також тим фактом, що соматичні фразеологізми є потужним засобом мовного впливу. Крім того, соматична лексика в іспанській та українській мовах є основою для утворення численних фразеологічних конструкцій. Адже соматизми відносяться до одного з найдавніших пластів фразеології і складають найбільш споживану частину фразеологізмів [11: 23]. І це не дивно, оскільки людське тіло в традиційній культурі моделювало в собі увесь простір Всесвіту. Частини тіла та їх назви в різних мовах фігурують не тільки в буквальному сенсі: вони мають також і символічний характер. Незважаючи на наявні відмінності в національних культурних уявленнях іспанського та українського народів, саме наявність подібностей між фразеологізмами різних мов визначає ступінь їх розуміння і швидкість засвоєння носіями інших лінгвокультур. Але важливим остається перекладацький аспект відтворення соматичних фразеологізмів.

Аналіз теоретичних джерел з досліджуваної проблеми виявив відсутність єдиного підходу щодо визначення особливостей перекладу іспанських соматичних фразеологізмів українською мовою. Отже, важливого теоретичного і прикладного значення набуває поглиблене вивчення сутності соматичних фразеологічних одиниць іспанської мови, обґрунтування ступенів відповідності соматичних фразеологічних одиниць іспанської та української мов. Вищезазначені аспекти зумовили вибір теми дослідження: «Соматичні фразеологічні одиниці в іспанській мові та їх українські відповідники».

Об'єкт дослідження – соматичні фразеологічні одиниці.

Предмет дослідження – соматичні фразеологічні одиниці в іспанській мові та можливості їх відтворення за допомогою українських відповідників.

Мета дослідження – теоретично дослідити проблеми відповідностей соматичних фразеологічних одиниць в іспанській та українській мовах та практично проаналізувати специфіку іспанських соматичних фразеологізмів та визначити шляхи відтворення іспанської соматичної фразеології українською мовою.

Завдання дослідження.

1. Розглянути сутність понять «соматизм» та «соматична фразеологічна одиниця».
2. Встановити проблеми відтворення соматичних фразеологізмів у перекладі з іспанської мови українською.
3. Визначити особливості встановлення відповідності між іспанськими та українськими соматичними фразеологізмами.
4. Здійснити класифікацію іспанських соматичних фразеологізмів за структурою.
5. Класифікувати іспанські соматичні фразеологізми за соматичним компонентом.
6. Здійснити класифікацію соматичних фразеологічних одиниць іспанської мови за семантикою.
7. Встановити відповідники між іспанськими та українськими соматичними фразеологізмами на різних рівнях.
8. Дослідити способи та методи перекладу іспанських соматичних фразеологічних одиниць.
9. Проаналізувати використання лексичних, граматичних та лексико-граматичних трансформації при перекладі соматичних фразеологізмів.

Для досягнення мети та поставлених у роботі завдань було використано наступні **методи дослідження**: *Індуктивний* та *описово-аналітичний* методи застосовувалися для накопичення, систематизації й аналізу фактичного

матеріалу; *лінгвістичний метод аналізу* та *метод фразеологічного аналізу* – було використано для дослідження особливостей соматичних фразеологізмів; *структурний* і *семантичний* методи – для аналізу структури ФО та їхніх значень; *зіставний метод аналізу* – для зіставлення соматичних фразеологізмів іспанської та української мов, *перекладацький метод аналізу* застосовувався при дослідженні способів відтворення соматичних фразеологізмів українською мовою. *Квантитативний метод аналізу* джерельної бази здійснено з використанням методу кількісної обробки результатів. *Метод суцільної вибірки* – для добіру ілюстративного матеріалу та для аналізу термінології.

Матеріалом дослідження слугували 100 соматичних фразеологічних одиниць та їх українських відповідників, що містяться у словниках іспанських та українських фразеологізмів, які були вибрані методом суцільної вибірки.

Практична значущість роботи. Результати дослідження можуть бути використані при підготовці бакалаврів з курсу іспанської лексикології та фразеології; порівняльного мовознавства; перекладознавства.

Структура роботи.

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, списку довідкових джерел, списку джерел ілюстративного матеріалу, додатків та резюме.

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВІДТВОРЕННЯ СОМАТИЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ» розглянуто сутність понять «соматизм» та «соматична фразеологічна одиниця»; встановлено проблеми відтворення соматичних фразеологізмів у перекладі з іспанської мови українською; визначено особливості встановлення відповідності між іспанськими та українськими соматичними фразеологізмами.

У другому розділі «АНАЛІЗ ІСПАНСЬКИХ СОМАТИЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ» здійснено класифікацію іспанських соматичних фразеологізмів за структурою; класифіковано іспанські соматичні фразеологізми за соматичним компонентом; здійснено класифікацію соматичних фразеологічних одиниць іспанської мови за семантикою.

У третьому розділі «ШЛЯХИ ВІДТВОРЕННЯ ІСПАНСЬКИХ СОМАТИЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ» встановлено відповідники між іспанськими та українськими соматичними фразеологізмами на різних рівнях; досліджено способи та методи перекладу іспанських соматичних фразеологічних одиниць; проаналізовано використання лексичних, граматичних та лексико-граматичних трансформації при перекладі соматичних фразеологізмів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВІДТВОРЕННЯ СОМАТИЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

1.1 Сутність понять «соматизм» та «соматична фразеологічна одиниця»

Соматичне відношення визначається як взаємозв'язок між істотою та частинами її тіла [3: 10]. Це одна з універсальних лексико-семантичних груп будь-якої мови, про що свідчить, зокрема, семантика фразеологізмів іспанської, української та інших мов. У вітчизняному мовознавстві у більшості випадків поняття «фразеологізм» і «фразеологічна одиниця» ототожнюються [29: URL]. Іспанські лінгвісти на позначення фразеологізму використовують терміни “expresión idiomática”, “figurada”, “frase hecha”, “frase idiomática”, “frase proverbial”, “frasema”, “giro”, “idiomatismo”, “idiotismo”, “locución modismo”, “locución”, “solecismo” [65].

А. Кармишаков виділяє широке і вузьке трактування поняття «соматизм» [22]. Під останнім він розуміє не тільки назви зовнішніх частин людського тіла (вузьке розуміння), але й усі слова, тісно пов'язані з людиною і що позначають життєві елементи матеріальної субстанції, без якої людина як живий організм не може існувати (широке тлумачення). Тому «соматичний фразеологізм» у широкому розумінні означає фразеологію, яка включає слово, яке посилається на будь-яку частину людського тіла, а у вузькому значенні – лише ті фразеологізми, які містять лексеми на позначення, функціонально важливих частин людського тіла або її внутрішніх органів [6].

Ф. Вакк, аналізуючи фразеологізми, у яких є назви частин людського тіла, вперше називає їх соматичними, тому походження терміна «соматизм»

безпосередньо пов'язане з цим дослідником [11], який визначає його як сукупність стійких словесних комплексів із назвами частин тіла людини і тварини, назвами рідин в організмі (крові, лімфи) та словами, які не називаються частинами тіла, але є прямо, пов'язані з тілом (нерви, кістки тощо). Варто зазначити, що дослідник також відносить до соматизмів стійкі фрази, які утворюються в результаті опису символічних жестів і міміки, оскільки вони пов'язані з частинами тіла. У той же час О. Назаров [33] відносить до соматичних фразеологізмів одиниці із назвами частин людського тіла, не та не відносить жестових та мімічних фразеологізмів до групи соматичних одиниць. Ю. Білоус не погоджується з таким підходом і вважає, що він «суперечить елементарній логіці, адже міміка та жести здійснюються за допомогою частин тіла або обличчя людини» [8: 48]. Фразеологізми цього типу складають невід'ємну частину соматичної фразеології.

Розбіжні тлумачення термінів «соматизм», «соматичний фразеологізм», «фразеологізм із соматичним компонентом» призводять до різного розуміння того, який лексикон на позначення частин тіла повинен включатися до соматичної лексики. Слідом за Ю. Білоус під терміном «соматизм» ми розуміємо основний компонент, який позначає частину тіла чи внутрішній орган людини, і який є частиною фразеологічної одиниці [8: 49]. Відповідно, соматичний фразеологізм – це стійко виразний вираз із повним або частково переосмисленим значенням його складових, що містить стрижневий смисловий компонент, соматизм, який позначає частину тіла чи органу людини [8: 49]. Терміни «соматичний фразеологізм» та «фразеологізм із соматичним компонентом» в цій роботі вважаємо ідентичними.

Таким чином, соматизмами є лексеми для позначення частин тіла, органів людини, елементів серцево-судинної системи та інших систем (крові, шкіри).

Слід зазначити, що соматична лексика – це цілісна система, яка має відносно постійну кількість об'єктів номінації. Переважно ця система заснована на спостереженні за поведінкою людини і має спільну основу в українській та іспанській мовах, функціонування соматичної лексики залежить від індивідуальних особливостей певної мови, історичних аспектів її розвитку і має її кількісні та якісні характеристики. Крім того, в соматична фразеологія використовує назви тих частин тіла з функціями, яким людина щодня стикається.

В. Ямшанова підкреслює, що частини людського тіла безперечно входять до так званої групи «первинних інструментів», оскільки їх тісний зв'язок із предметом дії очевидний [51: 34]. Об'єктами дослідження у роботах з цієї теми є насамперед іменники, що позначають частини людського тіла [27] та соматичні фразеологічні одиниці [3; 17]. С. С. Чінчлей [48] та Е. Кеніг [60], обмежували обсяг соматизму лише частинами тіла. М. Колечко розширює коло соматизмів, включаючи і соціальні та функціональні зв'язки, і фізичні властивості та стани людини, і психічні, емоційні, інтелектуальні якості тощо. [24: 6].

Детальну класифікацію соматизмів проводить А. Головачова у своїх дослідженнях. Вона розділяє смислові компоненти на:

- абсолютно невідчужувальні, коли вони є обов'язковими для будь-якої людини (частини тіла які властиві і чоловікам, і жінкам і внутрішні органи; абстрактні утворення, такі як душа, зір, зріст, вдача тощо, одяг та житло, якщо вони розглядаються як абстрактні утворення);

- відносно невідчужувані (частини тіла, які, наприклад, ростуть або властиві тільки особам певної статі (борода, молочні залози тощо), сімейні стосунки, одяг, житло тощо);

- випадкові нероздільні (конкретні особисті предмети, особи та тварини) [15].

Сьогодні в лінгвістиці існує ряд досліджень з різними класифікаціями соматизмів, які базуються на різних принципах. Так, О. Материнська стратифікує частини тіла за їх локалізацією [27]. Л. Архіпкіна пропонує виокремити соматизми за їх видимістю чи невидимістю (внутрішні органи) [3]. Л. Миронова включає до соматичних фразеологізмів одиниці, що містять жестовий та мімічний соматикон [30].

Соматична фразеологія відіграє важливу роль у фразеології будь-якої мови. Вона демонструє загальну закономірність фразеологічної системи незалежно від мовно-типологічної класифікації мови. Саме цей клас фразеологічних одиниць має велику схожість з фразеологією інших мов (споріднених та неспоріднених), оскільки вони відображають людську практику, багатовіковий досвід людини у розвитку та реконструкції навколишнього світу. Здатність соматизмів формувати фразеологізми багато в чому залежить від давнього усвідомлення людиною необхідності частин тіла для життя та їх участі в трудових операціях. Процес пізнання людиною навколишньої дійсності починається з відчуттів, що виникають через органи чуття. Однак різні дії, від найпростіших, людина виконує за допомогою своїх органів. З іншого боку, саме тіло є найбільш доступним і дослідженим об'єктом спостереження людини з перших кроків у житті. Свою орієнтацію в просторі, свою оцінку того, що її оточує, людині було зручніше співвідносити насамперед з частинами свого тіла. О. Назаров справедливо зазначає, що частота соматизмів у структурі фразеологічних одиниць залежить від ступеня необхідності органів у трудовому процесі та від усвідомлення людиною необхідності органів для її життя: чим вища потреба (і ступінь її усвідомленості), тим вища можливість соматизмів формувати фразеологізми [33: 31]. В іспанській мові, як зазначає Л. Миронова, зафіксована найбільша кількість фразеологічних одиниць із такими

соматичними компонентами: *mano, ojo, pie, boca, cabeza, sangre, pelo, corazon, uña, lengua, pata, brazo, dedo, oreja, nariz* [29: URL].

Часто локалізація або видимість / невидимість частин тіла не має значення для класифікації дослідницьких одиниць. Основою для поширення фразеологізмів у соматичній семі є функціональне призначення частини тіла. Наприклад, до однієї групи входять фразеологізми, які відносять до соматичних на основі того, що вони описують функції, яку виконують частини тіла, наприклад, «рух або захоплення» [10: 542]. До іншої – фразеологізми, що містять номінацію певного соматизму.

Різні соматизми виявляються настільки по-різному продуктивними у створенні фразеологізмів, що визначаються такими чинниками [29: URL]:

- стилістична приналежність соматизму,
- важливість та множинність функцій його референта,
- рівень абстрактності лексичної одиниці,
- смислова структура,
- семантичні зв'язки, які в свою чергу визначають продуктивність соматизму.

Для фразеологізмів взагалі, і зокрема для соматичних фразеологічних одиниць, характерний також параметр антропоцентричності, тобто фразеологізми позначають дії, стани, властивості, ознаки, поведінку людини. Назви частин тіла – найдавніший шар лексики, безпосередньо пов'язаний з функціонально-чуттєвими сторонами людського буття.

Поряд із соматизмами, що позначають частини людського тіла, фразеологічний фундамент сучасної іспанської мови активно використовує лексичні одиниці, які посилаються на назви частин тіла тварини. Це, зокрема, лексеми *pata, cola, cuerno, ala, hocico, jeta, pico, pluma* [29: URL]. Зооморфізм – один із продуктивних способів створення фразеологізмів

Але саме соматизми, пов'язані з людиною, належать до найранішого шару іспанської лексики, а тому, з одного боку, вони створюють велику

кількість образних значень, а з іншого – тісно пов'язані з культурно-національною конотацією, яка формувалася століттями. Соматичні фразеологізми, як правило, не відображають історичних, культурних чи соціальних фактів у своєму змісті. Але вони виникають у результаті образного осмислення словосполучень, що називаються різними діями та станами, пов'язаних з різними частинами тіла.

Велика кількість фразеологізмів пов'язана зі своїм походженням різними факторами соціального чи психофізіологічного характеру. Фразеологізми із соматичним компонентом багато в чому засновані на спостереженні за поведінкою людини чи тварин. Насправді всі прояви життя людини, її народження та смерть, риси характеру, розумова діяльність, вік, зовнішність відображаються в яскравому та своєрідному вираженні в соматичній фразеології іспанської мови.

Кількість, тематична універсальність груп фразеологізмів, до яких належать відповідні соматизми, залежить від багатьох факторів: від смислової структури слова (соматизму) та його смислових зв'язків [32: 5], від ясності функцій частини тіла, названої цими словами, легкості їх алегоричного осмислення, розгалуженості систем їх образних значень [29: URL].

У кількісному відношенні соматичні фразеологізми посідають чільне місце у кожній національній фразеологічній системі. Очевидно, здатність соматизмів утворювати фразеологічні одиниці безпосередньо залежить від того, яка смислова ознака лежить в основі формування певного значення іменника. Використання певних слів як складових фразеологізмів, на перший погляд, здається нерегульованим, але насправді воно підкоряється певним правилам через екстралінгвістичні та лінгвістичні фактори.

1.2 Проблеми відтворення соматичних фразеологізмів у перекладі з іспанської мови українською

У перекладознавстві існує багато підходів до перекладу [38; 14; 34], причому в останній час підвищений інтерес займає метод структурно-семантичного моделювання [23; 46; 50], що дозволяє зіставити еквівалентні переклади фразеологічних і ідіоматичних фондів різних мов на основі аналізу конкретних семантичних полів.

Відповідно до класифікації, запропонованої О. Куніним, виділяється шість основних способів перекладу фразеологічних одиниць [26]:

- 1) повний фразеологічний еквівалент;
- 2) частковий фразеологічний еквівалент;
- 3) аналог;
- 4) калька;
- 5) описовий переклад;
- 6) комбінований і лексемний переклад.

Під повним еквівалентом розуміється образна фразеологічна одиниця в мові-реципієнті, яка заснована на подібному образі і має однакове значення з фразеологізмом мови рецептора. На думку О. Солодухо, лексичне наповнення, збіг синтаксичних функцій і категоріальних значень фразеологічних одиниць не завжди свідчать про еквівалентність. Основною її ознакою О. Солодухо вважає збіг змістовної сторони двох фразеологізмів [42: 20]. Велика частина еквівалентів відноситься до запозичень з грецької міфології або Біблії.

До часткових еквівалентів відносять фразеологічні одиниці, що мають незначні лексичні та граматичні розбіжності, які не змінюють зміст виразу. Часто на структуру фразеологічної одиниці впливає граматична організація мови.

У своїх працях О. Солодухо пропонує власну класифікацію еквівалентних і нееквівалентних відповідностей. Він виділяє три види еквівалентів:

1) тотожні еквіваленти – характеризуються високим ступенем формальної, семантичної та стилістичної подібності;

2) прямі еквіваленти – утворення з повним або частковим семантико-стилістичним збігом виключно лексичного складу або /і граматичної структури;

3) синонімічні еквіваленти – фразеологічні одиниці з мотивованою логіко-семантичною основою, що характеризуються співвідносністю логіко-образних і логіко-фразеологічних ідей і стилістичної характеристики.

Крім того, дослідник виділяє фразеологічний аналог – образну фразеологічну одиницю в мові-реципієнті, за змістом аналогічну фразеологічній одиниці в мові-джерелі, але засновану на іншому образі [42: 22].

О. Арсентьєва розділяє фразеологічні аналоги за ступенем збігу лексемного складу і структурно-граматичної організації. Вона виділяє 3 групи фразеологічних аналогів:

1) фразеологічні аналоги з приблизною подібністю структурно-граматичної організації і однією однаковою лексемою в компонентному складі;

2) фразеологічні аналоги з приблизною подібністю структурно-граматичної організації і різним компонентним складом;

3) фразеологічні аналоги з різною структурно-граматичною організацією і різним компонентним складом [2: 106 – 111].

Підбір фразеологічного аналога вимагає вільного володіння обома мовами, а також повного дотримання стилістичної і жанрової однорідності аналога з фразеологічною одиницею оригіналу.

Нерідко у фразеологічній одиниці може знайтися кілька аналогів в мові-реципієнті, які відрізняються стилістичними характеристиками і відтінками слововживання. Підбір аналога часто вимагає уважного аналізу контексту, характеру перекладної фразеологічної одиниці і її відповідності.

Інші способи перекладу фразеологічних одиниць слід вважати безеквівалентними, оскільки фразеологічні одиниці мови-джерела не мають відповідностей в мові-реципієнті.

Спосіб перекладу калькуванням також зустрічається при вивченні книжкових фразеологізмів. Слід розрізняти два поняття: буквалізм і калькування. О. Кунін називає калькування «виправданим дослівним перекладом», під буквалізмом ж розуміється «дослівний переклад, що спотворює сенс перекладного виразу або рабськи копіює конструкції чужої мови і є по суті насильством над тією мовою, на якій робиться переклад» [26: 6]. Буквалізм зараховують до найбільш поширених помилок при перекладах текстів. У словникових статтях калькування майже завжди супроводжується описовим перекладом, іноді з етимологічною довідкою для повного розуміння фразеологічної одиниці.

Описовий переклад – передача значення фразеологічної одиниці вільним поєднанням слів у мові-реципієнті. В цьому випадку неминуча втрата образності і експресивної виразності оригіналу. До цього способу перекладач вдається, якщо неможливо використовувати жоден з проаналізованих вище способів перекладу.

Комбінований переклад – поєднання перерахованих вище способів, наприклад, фразеологічного аналога або еквівалента і описового перекладу. Під час застосування комбінованого перекладу іноді необхідні культурно-історичної довідки від перекладача для найбільш точної і повної передачі значення фразеологічної одиниці.

Лексемний переклад – переклад за допомогою однієї лексеми – не дуже поширений в перекладознавстві. Він дозволяє коротко і адекватно передати

зміст фразеологічної одиниці, хоча деякі з них можуть втратити свою образність при перекладі іншою мовою.

У літературі існує багато пропозицій оцінки перекладних еквівалентів. Найбільш переконливою класифікацією еквівалентів в різних мовах є система п'яти ступенів (повні еквіваленти, часткові еквіваленти, відносні еквіваленти, фразеологічні аналоги, безеквівалентні фразеологізми), сформована в середині 90-х рр. ХХ ст. на досвіді багатьох сучасних і більш ранніх класифікацій [39: 27 – 28].

1. Повні еквіваленти мають однакову структуру, подібну основу, переносне значення і функціонально-стилістичне забарвлення;

2. Часткові еквіваленти – таке ж значення і внутрішню форму і відрізняються або за структурою, набору синонімічних компонентів, сполучуваності, кількості компонентів, ступеня вживання, або за іншою ознакою, що впливає з граматичної структури мови перекладу.

3. Відносні еквіваленти при тому ж значенні частково замінюють образність, але залишаються зіставними.

4. Фразеологічні аналоги мають різну образність або структуру, але загальне значення і стилістику.

5. Безеквівалентні фразеологізми є ідіомами, властивими лише одній мові.

Запропонованій системі п'яти ступенів еквівалентності в певній мірі відповідають і деякі інші схеми, що відрізняються лише незначними деталями.

У фразеологічних фондах існують елементи загальні та національно-самобутні, специфічні для однієї мови. До еквівалентів з високою мірою близькості відносяться загальні фразеологізми, з них найбільш безпроблемними для перекладу зазвичай вважаються інтернаціоналізми, присутні в різних мовах як загальний культурно-мовний спадок.

Чим вище ступінь класифікації (відносні еквіваленти, фразеологічні аналоги), тим більше проявляється специфіка окремих груп мов і національно-мовні особливості, а отже, зростає напруга між виразними засобами різних мов, що помітно не тільки в рамках фразо-семантичних полів, але також в лексиці.

Проблемною для перекладу є останній з пропонованих ступенів еквівалентності – відсутність еквівалента. У такому випадку для перекладу фразеологізмів з однієї мови іншою залишаються індивідуально авторські перетворення [40: 29], що вимагають від перекладачів відмінного знання фразеології мови-джерела і мови перекладу.

У літературі описаний також метод дослівного перекладу безеквівалентного стійкого словосполучення [40], який являє собою кальку, утворену на основі фразеології мови-джерела. Перекладач змушений вдаватися до буквального перекладу, коли поєднання слів відображає лінгвістичні реалії мови-джерела. Нове словосполучення, перекладене буквально, що не співвідносячись ні з яким фразеологізмом іншої мови, стане, швидше за все, сприйматися як вільне словосполучення. При рідкісному використанні такого підходу дослівно перекладені поєднання можуть збагатити текст, що перекладається.

Велике значення при перекладі даних стійких словосполучень має контекст [58: 15]. У перекладацькій практиці в разі пошуку адекватного вираження для безеквівалентного фразеологізму необхідно скористатися в рамках близького контексту усіма можливостями для компенсації зниженої або підвищеної міри додаткового значення або стилістичного забарвлення.

Порівняння фразеологічного запасу різних мов в першу чергу свідчить про історичні контакти, про єдність географічного простору або, навпаки, різні природні або соціальні умови.

Порівняння різних мов дозволяє познайомитися з особливостями іншого народу, відбитими у фразеології; виявити різні культурні шари

фразеологічного словникового запасу і їх семантичні особливості. Стилiстичне порiвняння фразеологічних одиниць дає можливість досліджувати пласти конкретних мов і їх відображення в інших мовах. При порiвняльному аналізі декількох мов можна виявити широку лiнгвокультурологічну і фольклорну інформацію, визначити тотожність виразних засобів близькоспорiднених мов і мов певного культурного і географічного простору. Цей аналіз фразеологізмів рiзних мов може, на вiдмiну від інших напрямків мовознавства, показати зовсім iншi подiбности та розбiжности.

1.3 Особливості встановлення відповідності між іспанськими та українськими соматичними фразеологізмами

Однією з проблем встановлення відповідності між іспанськими та українськими соматичними фразеологізмами є полісемія як результат розвитку значень слова та як відношення множинності змістів та ідентичності висловів [49: 279]. При цьому базові номінації на позначення частин тіла людини особливо схильні до полісемії [16: 55]. Вивчення зв'язків між значеннями соматичних фразеологізмів має велике значення для встановлення відповідності між іспанськими та українськими фразеологізмами з соматичним компонентом.

Наприклад, соматичний фразеологізм *echar (una) mano* ‘протягнути руку’ має значення ‘ловити, хапати’, ‘допомагати’; український фразеологізм *піднімати, підняти руку* має значення ‘намагатися вдарити, і ‘вступати в боротьбу’ [49: 280]. Вторинні значення є елементами вищого порядку, оскільки їх смисл є абстрактнішим, ніж у твірних.

В. Шевелюк аналізує складності у пошуку відповідностей між іспанськими та українськими соматичними фразеологізмами і називає серед них, зокрема, такі [49: 280]:

1) у вторинно-образній структурі іспанських соматичних фразеологізмів наявна метафорично маркована назва частини тіла, а в українській – образ-несоматизм: *Quedarse soplando la mano (las unas)* ‘дути собі на руки/нігті’. Тут наявний образ-соматизм *рука* з лексичним варіантом *нігті*. Фразеологізм має значення ‘потерпіти невдачу, не досягти якоїсь мети’ [49: 280]. В українській мові ідентичне значення представлено несоматичним образом *облизня спіймати*;

2) ізоморфні образи в іспанській та українській мовах співвіднесені з різними соматизмами: *A mano salva* ‘непошкодженою рукою’ на позначення людини, яка діє необачно, швидко, без будь-якої відповідальності, наражаючись на небезпеку [49: 280]. В українській мові це значення виражено у однослівній ідіомі із соматичним компонентом *стрімголов*. На позначення ситуації, коли людина у стані відчаю чи сильно жалкує, в іспанській мові вживається фразеологізм *moderse las manos* ‘кусати руки’, якому в українській мові відповідає *кусати лікті*. Іспанські соматичні фразеологізми *dar cabezadas* ‘нахилити голову, коли засинаєш’, *dar una cabezada* ‘зробити кивок’ [49: 280 – 281] у значенні ‘дрімати сидячі’ мають своїми відповідниками українські образні вислови *носом рибу вудити, клювати носом, ловити носом*; (у цьому разі різні соматизми лежать в основі маркування певного фізіологічного стану людини в обох мовах). На позначення людини, що має чимало боргів, в іспанській мові вживається фразеологізм з соматизмом *очі*: *empenarse hasta los ojos* ‘влізти в борги по самі очі’, на відміну від української, в якій – *вуха*: *влізти в борги по самі вуха* [49: 281].

3) ізоморфні образи мають в одній із мов таке значення, яке відсутнє в іншій мові. В іспанській мові небажання йти позначається фразеологізмом

pegarse los pies ‘ноги приклеюються’. В українській мові за спільної образності вживається фразеологізм *ноги не несуть* [49: 281].

4) подібна образність в іспанській та українській мовах представлена неідентичними реаліями зі спільним символічним і прагматичним навантаженням: *clavo en la cabeza* ‘цвях на голові’ в іспанській мові, *кілок на голові теши* – в українській мові

5) неповні формальні кореляції (з різним лексичним складом) з різною образністю представлені дещо подібними формами парадигм. Навелемо приклад фразеологізму на позначення ледарювання: *quedarse con los brazos cruzados* ‘лишатися зі схрещеними руками’ [49: 281]. В українській мові є фразеологізм з подібною образністю, але іншою формою: *не виймати руки з кишень*.

6) фразеологічні аналоги іспанської та української мов мають різну холонімічно-партитивну таксономію. Іспанський фразеологізм: *знати як свої руки* (де використовується соматизм *руки* як загальне поняття, ціле). Український фразеологізм: *знати як свої п'ять пальців* (соматизм *пальці* використовується як частина цілого) [49: 281]. Вище наводився приклад на позначення ледарювання *quedarse con los brazos cruzados* ‘лишатися зі схрещеними руками’ [49: 281]. В українській мові існує його фразеологічний аналог *пальцем не поворухнути*. Отже, ці аналоги мають різну холонімічно-партитивну таксономію

Тотожність семантики соматизмів у фразеологізмах різних мов представлена по-різному як в якісному, так і в кількісному відношенні. Міжмовна асиметрія часто виявляється не тільки в тому, що одна мова охоплює певний фрагмент смислового простору за допомогою одного поняття (і, відповідно, одного слова), а інша – за допомогою двох, трьох більше конкретних понять, але також те, що фокус (центральні поняття) категорій не зовсім відповідають діапазону значення. І це викликає ще одну проблему пошуку відповідності між іспанськими і українськими

соматичними фразеологізмами. Ця проблема пов'язана із неоднаковістю концептуалізації «простих» номінацій на позначення різних частин тіла людини в іспанській та українській мовах. Так, українською мовою нормально сприймається фраза *у мене болить голова (рука, нога)*, хоча засоби української мови дозволяють точніше висловитися, вказати, яка саме частина болить (лоб, потилиця/ кисть, плече, передпліччя / гомілка, стопа, стегно). Але таке неточне позначення не є порушенням норм української мови. Іспанська ж мова в цьому випадку є більш точною і конкретною.

Ще одна проблема пошуку відповідників пов'язана із внутрішньомовними неточностями на позначення соматизмів. Так, О. Корнілов знайшов такі неточності навіть у словниках [25] і визначив розбіжності як зі спеціальними термінами, так і у повсякденній логіці мови. Наприклад, одна словникова стаття тлумачить «плече» у двох лексико-семантичних варіантах. У першому випадку як частина тулуба *від шиї до руки*, у другому (з пометою «анатом.» як верхню *частину руки до ліктьового суглоба* [25]. Отже, мають місце розбіжності і загальновживаного значення, і значення спеціального. У повсякденному ж вживанні соматизм *плече* найчастіше охоплює ключицю та плечовий суглоб.

Далі О. Корнілов аналізує словникову статтю «рука». Також маємо ці лексико-семантичні варіанти. Перший тлумачиться як «кожна з двох верхніх кінцівок людини від плечового суглоба до *кінчиків пальців*» [25], другий (з пометою «анатом.» зазначає: «та ж кінцівка *від зап'ястя до кінчиків пальців; кисть*» [25]. Зазначимо, що це друге значення відповідає іспанському поняттю *mano*, але в українській мові фактично однією номінацією позначаються два різні поняття.

Використання в комунікативних ситуаціях різними мовами нерівноцінних за обсягом значень слів створює ілюзію їхньої семантичної тотожності. Насправді ж тотожними є їх синтаксичні й комунікативні функції, але аж ніяк не обсяги лексичного значення. Наприклад, для

іспанської мовної свідомості фокусом категорії є поняття *la mano* ‘назва нижніх частин кінцівок’ а в українській мові фокусом категорій є узагальнені недиференційовані концепти *рука*, *нога*. Назви фокусних категорій використовуються кожною з мов як соматичні компоненти фразеологізмів.

Наступною проблемою пошуку відповідників в іспанській та українській мові для соматичних фразеологізмів є мовний символізм. Так, наприклад, фразеологічні одиниці з соматичним компонентом *голова* з однаковим значенням в іспанській та українській мовах виявляються специфічними та вербалізуються дещо по-різному. Наприклад, український фразеологізм *дубова голова* ‘дурна голова’ має асоціацію з деревом, а його іспанський відповідник *la cabeza redonda* ‘кругла голова’ в значенні ‘дурна голова’ має асоціацію з формою [49: 283]. Крім того, внутрішня форма іспанського фразеологізму не збігається із внутрішньою формою українського, оскільки іспанське слово *la madera* (дерево як матеріал) і *el roble* (дуб) мають інші конотативні значення. *Madera* (дерево як матеріал) має значення ‘спритність, кмітливість’. На позначення *дуба* в іспанській вживаються 3 лексеми: *encina* ‘камінний дуб’ – не має конотацій, *roble* ‘дуб’ має позитивні конотації і вживається на позначення здорової і сильної людини, *alcornoque* ‘пробковий дуб’ дорівнює значенню ‘дурний’ з негативними конотаціями: *el es un pedazo de alcornoque* ‘він – кусок пробкового дубу’ у значенні ‘він дурний як пробка’ [49: 283 – 284].

Отже, міжмовна асиметрія, як правило, проявляється в тому, що ядерні категорії відображених фразеологічних знаків із соматичною складовою повністю не співпадають у діапазонах значень. Це підтверджується неоднаковою концептуалізацією соматизмів у вторинному значенні словосполучень іспанської та української. Відмінності у творі логіко-концептуальної складової різних мовних свідомостей у концептуалізації певного фрагмента об’єктивного світу є основою для глибшого порівняння та реконструкції вторинних форм фразеологічних номінацій. Національні

особливості концептуалізації соматизму в українській та іспанській мовах свідчать про відмінності у функціонуванні національної мовної свідомості

Висновки за Розділом 1

Соматизмами є лексеми для позначення частин тіла, органів людини, елементів серцево-судинної системи та інших систем (крові, шкіри). Соматизм у фразеологічній одиниці – основний компонент, який позначає частину тіла чи внутрішній орган людини, і який є частиною фразеологічної одиниці. Відповідно, соматичний фразеологізм – це стійко виразний вираз із повним або частково переосмисленим значенням його складових, що містить стрижневий смисловий компонент, соматизм, який позначає частину тіла чи органу людини. Терміни «соматичний фразеологізм» та «фразеологізм із соматичним компонентом» в цій роботі вважаємо ідентичними.

Характер і способи застосування міжмовних перекладацьких відповідностей багато в чому визначаються особливостями семантики фразеологізмів, що представляє собою складний інформативний комплекс. З точки зору вибору перекладацького відповідника найважливішими складовими даного комплексу є такі як переносний або образний компонент значення фразеологізму, прямий або предметний компонент значення фразеологізму, що формує основу образу, емоційний компонент значення фразеологізму, стилістичний компонент значення фразеологізму, національно-етнічний компонент значення фразеологізму.

До основних особливостей перекладу соматизмів у складі фразеологізму відноситься наявність символічного значення у мові перекладу (у цьому випадку символізм має бути збережено у перекладі за

допомогою соматичної / несоматичної лексеми з тотожним значенням); наявність/ відсутність стійких виразів (фразеологізм може перекладатися фразеологізмом, або відповідним за стилістичним забарвленням та значенням словом); варіанти назви однієї частини тіла (у цьому разі можна пропонувати різні варіанти перекладу).

Міжмовна асиметрія, як правило, проявляється в тому, що ядерні категорії відображених фразеологічних знаків із соматичною складовою повністю не співпадають у діапазонах значень. Це підтверджується неоднаковою концептуалізацією соматизмів у вторинному значенні словосполучень іспанської та української. Відмінності у творі логіко-концептуальної складової різних мовних свідомостей у концептуалізації певного фрагмента об'єктивного світу є основою для глибшого порівняння та реконструкції вторинних форм фразеологічних номінацій. Національні особливості концептуалізації соматизму в українській та іспанській мовах свідчать про відмінності у функціонуванні національної мовної свідомості.

Було визначено такі проблеми встановлення відповідності між іспанськими та українськими соматичними фразеологізмами: 1) полісемія як результат розвитку значень слова та як відношення множинності змістів та ідентичності висловів; 2) випадки, коли у вторинно-образній структурі іспанських соматичних фразеологізмів наявна метафорично маркована назва частини тіла, а в українській – образ-несоматизм; 3) випадки, коли ізоморфні образи в іспанській та українській мовах співвіднесені з різними соматизмами; 4) випадки, коли ізоморфні образи мають в одній із мов таке значення, яке відсутнє в іншій мові; 5) випадки, коли подібна образність в іспанській та українській мовах представлена неідентичними реаліями зі спільним символічним і прагматичним навантаженням; 6) випадки, коли неповні формальні кореляції (з різним лексичним складом) з різною образністю представлені дещо подібними формами парадигм; 7) випадки, коли фразеологічні аналоги іспанської та української мов мають різну

холонімічно-партитивну таксономію; 8) неоднаковість концептуалізації «простих» номінацій на позначення різних частин тіла людини в іспанській та українській мовах; 9) внутрішньомовні неточності на позначення соматизмів; 10) мовний символізм.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІСПАНСЬКИХ СОМАТИЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

2.1 Класифікація іспанських соматичних фразеологізмів за структурою

Було досліджено 100 іспанських фразеологізмів, що містять соматизми. На першому етапі дослідження їх було проаналізовано за структурою.

Соматичних фразеологізмів, що містять **два компоненти**, було знайдено 16 % від усієї виборки, зокрема: *cabeza cuadrada* (ИФС: URL), *cabeza loca* (ИФС: URL), *cabeza dura* (ИФС: URL), *mala cabeza* (ИФС: URL), *cabeza política* (ИФС: URL), *mano abierta* (ИФС: URL), *buena mano* (ИФС: URL), *mano derecha* (ИФС: URL), *mano dura* (ИФС: URL), *mano izquierda* (ИФС: URL), *mano rota* (ИФС: URL), *buen corazón* (ИФС: URL), *mal corazón* (ИФС: URL), *ojo clínico* (ИФС: URL), *cuatro ojos* (ИФС: URL), *echar cuerpo* (ИФС: URL). Переважно вони створені за структурою «іменник+прикметник». Серед них переважають ФО із соматичним компонентом *MANO* ‘рука’.

Трьохкомпонентних соматичних фразеологізмів було знайдено 31 % : *cabeza de turco* (ИФС: URL), *andar de cabeza* (ИФС: URL), *asomar la cabeza* (ИФС: URL), *tener mala mano (para)*, (ИФС: URL), *manos de oro* (ИФС: URL), *mano a mano* (ИФС: URL), *corazón de oro* (ИФС: URL), *de corazón duro* (ИФС: URL), *el ojo derecho* (ИФС: URL), *ojo de carnero* (ИФС: URL), *ojos de lince* (ИФС: URL), *ojos de ratón* (ИФС: URL), *a cierra ojos* (ИФС: URL), *a ojos vistas* (ИФС: URL), *con mucho ojo* (ИФС: URL), *ojo por ojo* (ИФС: URL), *guiñar un ojo* (ИФС: URL), *a la(s), barba(s)*, (ИФС: URL), *a pie derecho* (ИФС: URL), *a pie enjuto* (ИФС: URL), *a pie juntillo* (ИФС: URL), *entrar con buen pie* (ИФС: URL), *a cuerpo descubierto* (ИФС: URL), *de cuerpo*

ausente (ИФС: URL), *de cuerpo entero* (ИФС: URL), *de cuerpo presente* (ИФС: URL), *un boca abierta* (ИФС: URL), *de buena boca* (ИФС: URL), *(un), boca sucia* (ИФС: URL), *duro de boca* (ИФС: URL), *a boca llena* (ИФС: URL). Вони були утворені за моделями «іменник + прийменник + іменник», «прийменник + прикметник + іменник», «дієслово + прийменник + іменник» та ін. Серед них переважають ФО із соматизмом *OJO* ‘око’.

Чотирьохкомпонентних фразеологізмів із соматичним компонентом було знайдено 25 %: *conversar cabeza con cabeza* (ИФС: URL), *bajar uno la cabeza* (ИФС: URL), *ser limpio de manos* (ИФС: URL), *un mano a mano* (ИФС: URL), *con (todo), el corazón* (ИФС: URL), *odiar de todo corazón* (ИФС: URL), *andar con ojo alerta* (ИФС: URL), *corazón de mantequilla de Soria* (ИФС: URL), *a los ojos (de)*, (ИФС: URL), *a mis propios ojos* (ИФС: URL), *creer a ojo cerrado* (ИФС: URL), *con los ojos cerrados* (ИФС: URL), *en un cerrar de ojos* (ИФС: URL), *abrir uno el ojo* (ИФС: URL), *abrirle el ojo a uno* (ИФС: URL), *bajar uno los ojos* (ИФС: URL), *cerrar uno los ojos* (ИФС: URL), *barba de tantos días* (ИФС: URL), *con toda la barba* (ИФС: URL), *en las mismas barbas* (ИФС: URL), *una de a pie* (ИФС: URL), *levantarse con mal pie* (ИФС: URL), *y cuerpo de rey* (ИФС: URL), *en cuerpo y alma* (ИФС: URL), *(un), boca de palo* (ИФС: URL). Вони були утворені за моделями «прийменник + іменник + сполучник + іменник», «дієслово + іменник + прийменник + іменник», «дієслово + прийменник + іменник + прикметник» та ін. Серед них переважають ФО із соматизмом *OJO* ‘око’.

П'ятикомпонентні соматичні фразеологізми були представлені у 11 % випадків: *anda mal de la cabeza* (ИФС: URL), *calentarle la cabeza a uno* (ИФС: URL), *acelerársele el corazón a uno* (ИФС: URL), *encoger a uno el corazón* (ИФС: URL), *faltarle a uno el corazón* (ИФС: URL), *con los ojos bien abiertos* (ИФС: URL), *tener el ojo bien abierto* (ИФС: URL), *con los ojos en blanco* (ИФС: URL), *hacer la barba a uno* (ИФС: URL), *no dar pie con bola* (ИФС: URL), *entrar con el pie izquierdo* (ИФС: URL). Вони були утворені за

моделями «частка + дієслово + іменник + прийменник + іменник» та ін. Серед них переважають ФО із соматизмом *OJO* ‘око’ та *CORAZÓN* ‘серце’.

Шестикомпонентні соматичні фразеологізми були знайдені у 6 % випадків: *dormir uno con un ojo abierto* (ИФС: URL), *no le da la cabeza para...* (ИФС: URL), *tener uno un corazón de bronce* (ИФС: URL), *abrir uno su corazón a otro* (ИФС: URL), *no se le agua el ojo* (ИФС: URL), *clavar los ojos en el suelo* (ИФС: URL). Серед них переважають ФО із соматизмом *OJO* ‘око’.

Семикомпонентних ФО було знайдено 4 %: *llevar uno el corazón en la mano* (ИФС: URL), *no andar por las barbas de uno* (ИФС: URL), *subirse uno a las barbas de otro* (ИФС: URL), *dar dos cuerpос de ventaja a uno* (ИФС: URL). Половину від них складають ФО із соматичним компонентом *BARBA* ‘борода’.

Восьмикомпонентні соматичні фразеологізми були представлені п’ятью одиницями (5 %): *no caberte a uno el corazón en el pecho* (ИФС: URL), *escapársele a uno el corazón por la boca* (ИФС: URL), *costar una cosa los ojos de la cara* (ИФС: URL), *beber con los ojos a uno, a una cosa* (ИФС: URL), *dejarle a uno con la boca abierta* (ИФС: URL). Серед них ФО із соматизмами *BOCA* ‘рот’, *OJO* ‘око’, *CORAZÓN* ‘серце’.

Було також знайдено фразеологізми, що містять **дев’ять компонентів** (2 %): *clavar uno los ojos en uno, en una cosa* (ИФС: URL), *comer con los ojos a uno, a una cosa* (ИФС: URL). В обох міститься соматизм *OJO* ‘око’.

Частотність функціонування іспанських соматичних фразеологізмів з різною кількістю компонентів унаочнено на діаграмі на рис. 2.1.

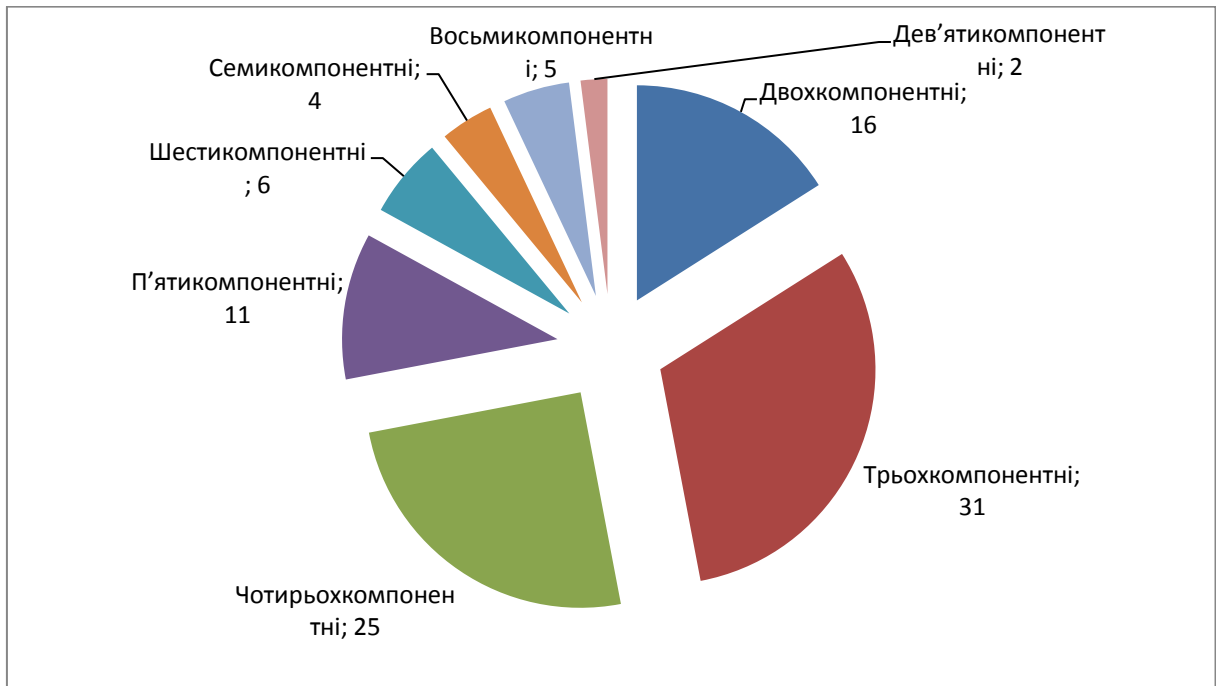

Рис. 2.1. Частотність соматичних фразеологізмів іспанської мови за структурою, %

З рис. 2.1 можемо зробити висновок, що серед аналізованих іспанських соматичних фразеологізмів переважають трьохкомпонентні, кількість яких складає майже третину досліджуваних випадків (31 %), а також чотирьохкомпонентні, що склали майже чверть усіх прикладів (25 %). Найрідше зустрічаються шестикомпонентні (6 %), восьмикомпонентні (5 %), семикомпонентні (4 %) та дев'ятикомпонентні (2 %) фразеологізми. Середню частотність продемонстрували ФО, що містять два (16 %) та п'ять (11 %) компонентів.

2.2 Класифікація іспанських соматичних фразеологізмів за соматичним компонентом

В цьому параграфі досліджується частотність різних соматичних компонентів, що зустрічаються у ФО.

Із компонентом *CABEZA* 'голова' було знайдено 13 % від аналізованих фразеологізмів: *cabeza cuadrada* (ИФС: URL) буквально: 'квадратна голова' у значенні 'нерозумна людина'; *cabeza loca* (ИФС: URL) буквально: 'шалена голова' у значенні 'безрозсудна людина'; *cabeza dura* (ИФС: URL) буквально: 'тверда голова' у значенні 'вперта людина'; *mala cabeza* (ИФС: URL) буквально: 'погана голова' у значенні 'непутяща людина'; *cabeza política* (ИФС: URL) буквально: 'політична голова' у значенні 'розумна людина'; *cabeza de turco* (ИФС: URL) буквально: 'турецька голова' у значенні 'мишень для глузування', 'людина, яка вважається в усьому винною'; *conversar cabeza con cabeza* (ИФС: URL) буквально: 'говорити головою до голови' у значенні 'душевно розмовляти по-дружньому'; *andar de cabeza* (ИФС: URL) буквально: 'голова, що ходить' у значенні 'розгубленість від надміру турбот чи справ'; *anda mal de la cabeza* (ИФС: URL) буквально: 'в голові погано' у значенні 'бути не при своєму розумі'; *asomar la cabeza* (ИФС: URL) буквально: 'ткнути головою' у значенні 'показатися', 'нагадати про себе'; *bajar uno la cabeza* (ИФС: URL) буквально: 'опустити голову' у значенні 'визнати себе переможеним'; *calentarle la cabeza a uno* (ИФС: URL) буквально: 'гріти комусь голову' у значенні 'запаморочити комусь голову', 'обманути', 'утомити'; *no le da la cabeza para...* (ИФС: URL) буквально: 'не дати голови' у значенні 'не довести справу до пуття'.

Із компонентом *MANO* 'рука' було знайдено 11 % від аналізованих фразеологізмів: *mano abierta* (ИФС: URL) буквально: 'відкрита рука (долоня)' 'не виявляти скупості'; *buena mano* (ИФС: URL) буквально: 'хороша рука' у значенні (1) 'вправна в роботі людина', 'майстер своєї

справи’; (2) ‘людина, що приносить іншим успіх у справі’; *mano derecha* (ИФС: URL) буквально: ‘права рука’ у значенні ‘перший помічник’; *mano dura* (ИФС: URL) буквально: ‘тверда рука’ у значенні ‘сувора рішуча людина’; *mano izquierda* (ИФС: URL) буквально: ‘ліва рука’ у значенні ‘вивертка людина’; *ser limpio de manos* (ИФС: URL) буквально: ‘мати чисті руки’ у значенні ‘чесна людина’; *tener mala mano (para)* (ИФС: URL) буквально: ‘мати погану руку’ у значенні ‘невправна в роботі людина’; *mano rota* (ИФС: URL) буквально: ‘зламана рука’ у значенні ‘марнотрат’; *manos de oro* (ИФС: URL) буквально: ‘золоті руки’ у значенні ‘вправна в роботі людина’, ‘майстер своєї справи’; *mano a mano* (ИФС: URL) буквально: ‘рука в руку’ у значенні ‘один біля одного, поряд’; *un mano a mano* (ИФС: URL) буквально: ‘рука в руці’ у значенні ‘без свідків’.

Із компонентом *CORAZÓN* ‘серце’ було знайдено 15 % від аналізованих фразеологізмів: *buen corazón* (ИФС: URL) буквально: ‘добре серце’ у значенні ‘добра людина’; *mal corazón* (ИФС: URL) буквально: ‘погане серце’ у значенні ‘недобра людина’; *tener uno un corazón de bronce* (ИФС: URL) буквально: ‘мати бронзове серце’ у значенні ‘байдужа, нечуйна людина’; *corazón de mantequilla de Soria* (ИФС: URL) буквально: ‘серце з вершкового масла’ у значенні ‘добра, ніжна та чуйна людина’; *corazón de oro* (ИФС: URL) буквально: ‘золоте серце’ у значенні ‘добра та чуйна людина’; *con (todo) el corazón* (ИФС: URL) буквально: ‘з усім серцем’ у значенні ‘щиро’; *odiar de todo corazón* (ИФС: URL) буквально: ‘ненавидити від усього серця’ у значенні ‘сильно ненавидити’; *de corazón duro* (ИФС: URL) буквально: ‘важко-сердечний’ у значенні ‘жорстка, бездушна, безжалісна людина’; *abrir uno su corazón a otro* (ИФС: URL) буквально: ‘відкрити своє серце іншій людині’ у значенні ‘відкритися, розповісти правду про себе’; *acelerársele el corazón a uno* (ИФС: URL) буквально: ‘серце прискорило биття’ у значенні ‘стан сильного хвилювання’; *no caberte a uno el corazón en el pecho* (ИФС: URL) буквально: ‘серце не вміщується у груди’ у значенні

‘стан сильного хвилювання’; *encoger a uno el corazón* (ИФС: URL) буквально: ‘серце стискається’ у значенні ‘випробувати моральні страждання, тривожитися за когось’; *escapársele a uno el corazón por la boca* (ИФС: URL) буквально: ‘серце втекло через рот’ у значенні ‘проговоритися’; *faltarle a uno el corazón* (ИФС: URL) буквально: ‘серце зникло’ у значенні ‘пропала мужність’; *llevar uno el corazón en la mano* (ИФС: URL) буквально: ‘нести серце в руці’ у значенні ‘виявляти щирість’, ‘з добрим наміром’.

Із компонентом *OJO* ‘око’ було знайдено 31 % від аналізованих фразеологізмів: *dormir uno con un ojo abierto* (ИФС: URL) буквально: ‘спати з одним відкритим оком’ у значенні ‘завжди бути напоготові’; *con los ojos bien abiertos* (ИФС: URL) буквально: ‘з широко розплющеними очима’ у значенні (1) ‘діяти рішуче’; (2) ‘пильно слідкувати’; *tener el ojo bien abierto* (ИФС: URL) буквально: ‘тримати око широко відкритим’ у значенні ‘завжди бути напоготові’; *andar con ojo alerta* (ИФС: URL) буквально: ‘ходити з пильним оком’ у значенні ‘пильнувати’; *ojo clínico* (ИФС: URL) буквально: ‘клінічне око’ у значенні ‘вміння точно поставили діагноз’, ‘досвідчене око’; *cuatro ojos* (ИФС: URL) буквально: ‘чотири ока’ у значенні ‘людина, що носить окуляри’; *el ojo derecho* (ИФС: URL) буквально: ‘праве око’ у значенні ‘близький любимий друг, найближча людина’; *costar una cosa los ojos de la cara* (ИФС: URL) буквально: ‘варто ока’ у значенні (1) ‘коштувати дуже багато’; (2) ‘дістатися дорогою ціною’; *ojo de carnero* (ИФС: URL) буквально: ‘бараняче око’ у значенні ‘томний погляд’; *ojos de lince* (ИФС: URL) буквально: ‘рисячі очі’ у значенні ‘проникливість’, ‘гострий погляд’; *ojos de ratón* (ИФС: URL) буквально: ‘мишачі очі’ у значенні ‘маленькі хитрі очі’; *a los ojos (de)* (ИФС: URL) буквально: ‘в очах’ у значенні (1) ‘на очах’, (2) ‘в очах <того, хто дивиться>, у думці’; *a mis propios ojos* (ИФС: URL) буквально: ‘у моїх власних очах’ у значенні ‘на мою думку’; *a cierra ojos* (ИФС: URL) буквально: ‘з закритими очима’ у значенні ‘на дотик, навпомацьки’; *creer a ojo cerrado* (ИФС: URL) буквально: ‘повірити

заплющеними очима’ у значенні ‘сліпо вірити’; *a ojos vistas* (ИФС: URL) буквально: ‘на очах’ у значенні ‘у всіх на очах, відкрито’; *con los ojos cerrados* (ИФС: URL) буквально: ‘із закритими очима’ у значенні ‘діяти сліпо, навмання не роздумуючи, не сумніваючись’; *con mucho ojo* (ИФС: URL) буквально: ‘з великим оком’ у значенні ‘уважно, обережно’; *con los ojos en blanco* (ИФС: URL) буквально: ‘з порожніми очима’ у значенні ‘підняти очі неба’, ‘закотити очі’; *en un cerrar de ojos* (ИФС: URL) буквально: ‘у мить ока’ у значенні ‘миттєво’; *ojo por ojo* (ИФС: URL) буквально: ‘око за око’ у значенні ‘помста’; *abrir uno el ojo* (ИФС: URL) буквально: ‘відкрити око’ у значенні ‘побачити нові обставини, подивитися на речі по-новому’; *abrirle el ojo a uno* (ИФС: URL) буквально: ‘відкрити комусь око’ у значенні ‘звернути чийось увагу на невідомі обставини’; *no se le agua el ojo* (ИФС: URL) буквально: ‘його око не буде сльозитися’ у значенні ‘діяти рішуче, без коливань’; *bajar uno los ojos* (ИФС: URL) буквально: ‘опустити око’ у значенні (1) ‘опустити очі від ніяковості’, (2) ‘вризнати свою поразку’; *beber con los ojos a uno, a una cosa* (ИФС: URL) буквально: ‘пити очима’ у значенні ‘не зводити з когось очей’; *cerrar uno los ojos* (ИФС: URL) буквально: ‘закрити очі’ у значенні (1) ‘заснути’, (2) ‘померти’; (3) ‘прийняти останній подих того, хто вмирає’; *clavar uno los ojos en uno, en una cosa* (ИФС: URL) буквально: ‘прибити до чогось очі’ у значенні ‘пильно дивитися, не відриваючи погляд’; *clavar los ojos en el suelo* (ИФС: URL) буквально: ‘дивитися на землю’ у значенні ‘опустити очі’, ‘не піднімати голови’; *comer con los ojos a uno, a una cosa* (ИФС: URL) буквально: ‘їсти очима’ у значенні ‘не зводити з когось очей’; *guiñar un ojo* (ИФС: URL) буквально: ‘підморгнути оком’ у значенні ‘підморгувати’.

Із компонентом *BARBA* ‘борода’ було знайдено 7 % фразеологізмів: *barba de tantos días* (ИФС: URL) буквально: ‘багатоденна борода’ у значенні ‘щетина, що відросла’; *a la(s) barba(s)* (ИФС: URL) буквально: ‘до бороди’ у значенні ‘відкрито, начистоту’; *con toda la barba* (ИФС: URL) буквально: ‘з

усією бородою’ у значенні ‘справжня, істинна людина’; *en las mismas **barbas*** (ИФС: URL) буквально: ‘просто в бороду’ у значенні (1) ‘сказати прямо в обличчя’; (2) ‘поруч, дуже близько’; *no andar por las **barbas** de uno* (ИФС: URL) буквально: ‘не ходити по бороді’ у значенні ‘ніколи не вимовляти <цього слова>’; *hacer la **barba** a uno* (ИФС: URL) буквально: ‘поголити бороду’ у значенні ‘лестити комусь’; *subirse uno a las **barbas** de otro* (ИФС: URL) буквально: ‘сісти комусь на бороду’ у значенні ‘знахабніти’.

Із компонентом *PIE* ‘нога’ було знайдено 8 % фразеологізмів: *no dar **pie** con bola* (ИФС: URL) буквально: ‘не попасти ногою у м’яч’ у значенні ‘помилитися, ‘схибити’; *una de a **pie*** (ИФС: URL) буквально: ‘піша прогулянка’ у значенні ‘сутичка, зіткнення’; *a **pie** derecho* (ИФС: URL) буквально: ‘на правій нозі’ у значенні ‘стійко, не відступаючи’; *a **pie** enjuto* (ИФС: URL) буквально: ‘пройти пішки’ у значенні ‘легко, без клопоту’; *a **pie** juntillo* (ИФС: URL) буквально: ‘ходити разом’ у значенні ‘твердо, без коливань’; *entrar con buen **pie*** (ИФС: URL) буквально: ‘зайти з хорошої ноги’ у значенні ‘вдало розпочати справу’; *entrar con el **pie** izquierdo* (ИФС: URL) буквально: ‘увійти лівою ногою’ у значенні ‘невдало розпочати справу’.

Із компонентом *CUERPO* ‘тіло’ було знайдено 8 % фразеологізмів: *a **cuervo** descubierto* (ИФС: URL) буквально: ‘оголене тіло’ у значенні ‘відкрито, прямо’; у ***cuervo** de rey* (ИФС: URL) буквально: ‘тіло короля’ у значенні ‘якнайкраще’; *de **cuervo** ausente* (ИФС: URL) буквально: ‘за відсутністю тіла’ у значенні ‘заочно’; *de **cuervo** entero* (ИФС: URL) буквально: ‘у повну довжину тіла’ у значенні ‘цілком і повністю’; *de **cuervo** presente* (ИФС: URL) буквально: ‘присутнє тіло’ у значенні (1) ‘особисто’, (2) ‘на смертному одрі’; *en **cuervo** y alma* (ИФС: URL) буквально: ‘тілом і душею’ у значенні ‘цілком і повністю’; *dar dos **cuervos** de ventaja a uno* (ИФС: URL) буквально: ‘надати одному тілу перевагу двох тіл’ у значенні ‘мати велику перевагу над кимось’; *echar **cuervo*** (ИФС: URL) буквально: ‘оформлюватися, приймати форму тіла’ у значенні ‘набиратися сил’.

Із компонентом *BOCA* ‘рот’ було знайдено 7 % фразеологізмів: *un boca abierta* (ИФС: URL) буквально: ‘відкритий рот’ у значенні ‘роззява’; *de buena boca* (ИФС: URL) буквально: ‘з гарним ртом’ у значенні ‘вино, приємне на смак’; *(un) boca sucia* (ИФС: URL) буквально: ‘брудний рот’ у значенні ‘людина, що лихословить’; *(un) boca de palo* (ИФС: URL) буквально: ‘палиця у роті’ у значенні ‘недорікувата людина’; *duro de boca* (ИФС: URL) буквально: ‘жорсткій рот’ у значенні ‘неслухняна людина’; *a boca llena* (ИФС: URL) буквально: ‘повний рот’ у значенні ‘навпростець, начистоту, без манівців’; *deja ríe a uno con la boca abierta* (ИФС: URL) буквально: ‘сміятися з відкритими ротами’ у значенні ‘здивувати, приголомшити’.

Було проведено квантитативний аналіз для визначення частотності іспанських фразеологізмів з різними соматичними компонентами в ілюстративному матеріалі. Результати квантитативного аналізу наведено на діаграмі на рис. 2.2.

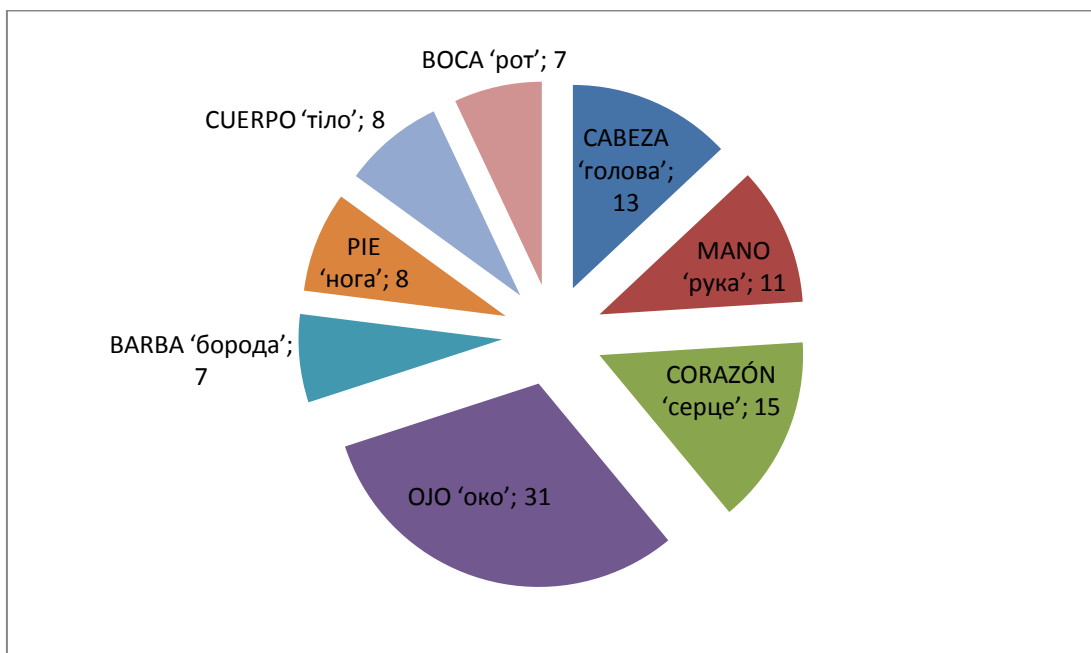

Рис. 2.2. Частотність іспанських фразеологізмів з різними соматичними компонентами, %

З рис. 2.2 можна зробити висновок, що в аналізованому матеріалі найчастіше зустрічаються фразеологізми із соматичним компонентом *OJO* ‘око’ – майже третина усіх випадків (31 %). Найрідше зустрічаються фразеологізми із соматичним компонентом *BOCA* ‘рот’ та *BARBA* ‘борода’ (по 7 %), також невелику частотність продемонстрували фразеологізми із соматичними компонентами *CUERPO* ‘тіло’ і *PIE* ‘нога’ (по 8 %). Середню частотність мають фразеологізми із соматичними компонентами *CORAZÓN* ‘серце’ (15 %), *CABEZA* ‘голова’ (13 %), *MANO* ‘рука’ (11 %).

Проте, семантика фразеологічних одиниць не завжди прямо пов’язана із соматичним компонентом, що в них міститься. Інколи важко встановити навіть приблизний асоціативний зв’язок між соматизмом, образністю та семантикою. Тому в наступному параграфі ми розглянемо основні лексико-семантичні групи, до яких входять соматичні фразеологізми, а також визначимо частотність функціонування тих або тих соматизмів у різних групах.

2.3 Класифікація соматичних фразеологічних одиниць іспанської мови за семантикою

За семантикою фразеологічні одиниці із соматичним компонентом були поділені на групи та субгрупи, а також визначено їхню оцінку – позитивну, негативну, нейтральну чи контекстуальну (таку, яку не можна визначити поза ситуацією спілкування).

Зокрема, було виділено такі лексико-семантичні групи та підгрупи:

I. Фразеологізми, що вербалізують характеристики людини.

1.1. Фразеологізми, що вербалізують когнітивні характеристики людини.

1.1.1. Фразеологізми, що вербалізують розумність або нерозумність людини.

1.1.2. Фразеологізми, що вербалізують практичність або непрактичність людини.

1.1.3. Фразеологізми, що вербалізують точку зору людини.

1.2. Фразеологізми, що вербалізують моральні характеристики людини.

1.2.1. Фразеологізми, що вербалізують добрість, чуйність /недобрість, нечуйність.

1.2.2. Фразеологізми, що вербалізують чесність.

1.3. Фразеологізми, що вербалізують вольові характеристики людини.

1.4. Фразеологізми, що вербалізують зовнішні характеристики людини.

1.5. Фразеологізми, що вербалізують соціальні характеристики людини.

1.6. Фразеологізми, що описують людину, як таку.

II. Фразеологізми, що вербалізують поведінку людини.

2.1. Фразеологізми, що вербалізують щире поведінку людини.

2.2. Фразеологізми, що вербалізують рішуче поведінку людини.

2.3. Фразеологізми, що вербалізують пильну поведінку людини.

2.4. Фразеологізми, що описують готовність людини до будь-яких подій.

2.5. Фразеологізми, що вербалізують балакучу поведінку людини.

2.6. Фразеологізми, що описують визнання людиною поразки.

2.7. Фразеологізми, що вербалізують спричинення шкоди людиною.

2.8. Фразеологізми, що вербалізують легковажну поведінку

2.9. Фразеологізми, в яких йдеться про нагадування людиною про себе.

2.10. Фразеологізми, що вербалізують нахабну поведінку людини.

2.11. Фразеологізми, що вербалізують невербальну поведінку людини.

2.12. Фразеологізми, що описують підморгування.

2.13. Фразеологізми, що вербалізують помилкові дії.

2.14. Фразеологізми, що вербалізують улесливість.

2.15. Фразеологізми, що вербалізують швидкі дії.

III. Фразеологізми, що описують ситуації.

3.1. Фразеологізми, що вербалізують ситуацію, яка впливає на певні дії.

3.2. Фразеологізми, що вербалізують ситуацію спілкування.

3.3. Фразеологізми, що вербалізують ситуацію дізнання нового.

IV. Фразеологізми, що вербалізують моральний чи емоційний стан людини.

4.1. Фразеологізми, що вербалізують страх або хвилювання.

4.2. Фразеологізми, що вербалізують розгубленість.

4.3. Фразеологізми, що вербалізують довірливість.

4.4. Фразеологізми, що вербалізують ненависть.

4.5. Фразеологізми, що вербалізують поганий гумор.

V. Фразеологізми, що вербалізують характеристику об'єктів.

5.1. Фразеологізми, що вербалізують цілісність.

5.2. Фразеологізми, що вербалізують вартість .

5.3. Фразеологізми, що вербалізують гарний смак (їжі).

VI. Фразеологізми, що вербалізують фізіологічний стан людини.

6.1. Фразеологізми, що вербалізують покращення фізичного стану або одужання.

6.2. Фразеологізми, що вербалізують стан смерті або вмирання.

Розглянемо їх докладніше.

I. Характеристики людини. До цієї групи увійшли 36 % аналізованих фразеологізмів. Найбільшу субгрупу в ній склали **когнітивні** характеристики людини (16 %). Зокрема, ті, що позначають розумність або нерозумність людини (5 %): *cabeza cuadrada* (ИФС: URL) буквально: 'квадратна голова' у значенні 'нерозумна людина'; *cabeza loca* (ИФС: URL) буквально: 'шалена голова' у значенні 'безрозсудна людина'; *anda mal de la cabeza* (ИФС: URL) буквально: 'в голові погано' у значенні 'бути не при своєму розумі'; *(un) boca de palo* (ИФС: URL) буквально: 'палиця у роті' у значенні 'недорікувата

людина'; *cabeza política* (ИФС: URL) буквально: 'політична голова' у значенні 'розумна людина'. З них 4 % з негативною оцінкою і 1 % – з позитивною. До підгрупи фразеологізмів, що позначають практичність або непрактичність людини, увійшло 9 % фразеологізмів: *mano izquierda* (ИФС: URL) буквально: 'ліва рука' у значенні 'вивертка людина'; *ojos de lince* (ИФС: URL) буквально: 'рисячі очі' у значенні 'проникливість', 'гострий погляд'; *un boca abierta* (ИФС: URL) буквально: 'відкритий рот' у значенні 'роззява'; *mala cabeza* (ИФС: URL) буквально: 'погана голова' у значенні 'непутяща людина'; *tener mala mano (para)* (ИФС: URL) буквально: 'мати погану руку' у значенні 'невправна в роботі людина'; *mano rota* (ИФС: URL) буквально: 'зламана рука' у значенні 'марнотрат'; *buena mano* (ИФС: URL) буквально: 'хороша рука' у значенні (1) 'вправна в роботі людина', 'майстер своєї справи'; (2) 'людина, що приносить іншим успіх у справі'; *manos de oro* (ИФС: URL) буквально: 'золоті руки' у значенні 'вправна в роботі людина', 'майстер своєї справи'; *ojo clínico* (ИФС: URL) буквально: 'клінічне око' у значенні 'вміння точно поставили діагноз', 'досвідчене око'. З них 2 % з контекстуальною оцінкою, 3 % з позитивною оцінкою та 4 % з негативною оцінкою. До соматичних фразеологізмів, що вербалізують точку зору людини увійшло 2 % ФО: *a los ojos (de)* (ИФС: URL) буквально: 'в очах' у значенні (1) 'на очах', (2) 'в очах <того, хто дивиться>, у думці'; *a mis propios ojos* (ИФС: URL) буквально: 'у моїх власних очах' у значенні 'на мою думку'. Обидва (2 %) з нейтральною оцінкою.

Моральні характеристики людини були вербалізовані у 7 % досліджуваних фразеологізмів. З них 6 % вербалізують таку якість як добрість, чуйність /недобрість, нечуйність: *mal corazón* (ИФС: URL) буквально: 'погане серце' у значенні 'недобра людина'; *tener uno un corazón de bronce* (ИФС: URL) буквально: 'мати бронзове серце' у значенні 'байдужа, нечуйна людина'; *de corazón duro* (ИФС: URL) буквально: 'важко-сердечний' у значенні 'жорстка, бездушна, безжалісна людина'; *buen corazón* (ИФС:

URL) буквально: ‘добре серце’ у значенні ‘добра людина’; *corazón de mantequilla de Soria* (ИФС: URL) буквально: ‘серце з вершкового масла’ у значенні ‘добра, ніжна та чуйна людина’; *corazón de oro* (ИФС: URL) буквально: ‘золоте серце’ у значенні ‘добра та чуйна людина’ (3 % негативних оцінок і 3 % позитивних). 1 % вербалізує чесність людини з позитивною оцінкою: *ser limpio de manos* (ИФС: URL) буквально: ‘мати чисті руки’ у значенні ‘чесна людина’.

Вольові характеристики людини було вербалізовано у 3 % фразеологізмів: *mano dura* (ИФС: URL) буквально: ‘тверда рука’ у значенні ‘сувора рішуча людина’; *duro de boca* (ИФС: URL) буквально: ‘жорсткій рот’ у значенні ‘неслухняна людина’; *cabeza dura* (ИФС: URL) буквально: ‘тверда голова’ у значенні ‘вперта людина’. В усіх них оцінка може бути визначена як позитивна чи негативна в залежності від контексту.

Зовнішні характеристики людини було вербалізовано у 5 % фразеологізмів. 2 % описують зовнішні постійні характеристики людини, 1 % має контекстуальну оцінку *cuatro ojos* (ИФС: URL) буквально: ‘чотири ока’ у значенні ‘людина, що носить окуляри’ і 1 % – негативну: *ojos de ratón* (ИФС: URL) буквально: ‘мишачі очі’ у значенні ‘маленькі хитрі очі’. 3 % фразеологізмів вербалізують ситуативні ознаки зовнішності людини, тобто такі, що стають помітними або мають значення в певній ситуації. 2 % з них мають контекстуальну оцінку: *con los ojos en blanco* (ИФС: URL) буквально: ‘з порожніми очима’ у значенні ‘підняти очі неба’, ‘закотити очі’; *clavar los ojos en el suelo* (ИФС: URL) буквально: ‘дивитися на землю’ у значенні ‘опустити очі’, ‘не піднімати голови’ і 1 % має нейтральну оцінку: *barba de tantos días* (ИФС: URL) буквально: ‘багатоденна борода’ у значенні ‘щетина, що віросла’.

Соціальні характеристики людини вербалізуються у 4 % фразеологізмів: *cabeza de turco* (ИФС: URL) буквально: ‘турецька голова’ у значенні ‘мишень для глузування’, ‘людина, яка вважається в усьому

винною»; *mano derecha* (ИФС: URL) буквально: ‘права рука’ у значенні ‘перший помічник’; *el ojo derecho* (ИФС: URL) буквально: ‘праве око’ у значенні ‘близький любимий друг, найближча людина’; *(un) boca sucia* (ИФС: URL) буквально: ‘брудний рот’ у значенні ‘людина, що лихословить’. 2 % з позитивною оцінкою і 2 % – з негативною.

Людина, як така, з усіма її якостями вербалізується у 1 % фразеологізмів: *con toda la barba* (ИФС: URL) буквально: ‘з усією бородою’ у значенні ‘справжня, істинна людина’. Оцінку можна визначити як контекстуальну.

II. Поведінка людини. Ця група стала другою за кількістю ФО, що входять до неї (33 %). Найбільшу субгрупу склада така, що вербалізує **щирю** поведінку (8 %): *mano abierta* (ИФС: URL) буквально: ‘відкрита рука (долоня)’ ‘не виявляти скупості’; *con (todo) el corazón* (ИФС: URL) буквально: ‘з усім серцем’ у значенні ‘щиро’; *abrir uno su corazón a otro* (ИФС: URL) буквально: ‘відкрити своє серце іншій людині’ у значенні ‘відкритися, розповісти правду про себе’; *llevar uno el corazón en la mano* (ИФС: URL) буквально: ‘нести серце в руці’ у значенні ‘виявляти щирість’, ‘з добрим наміром’; *a la(s) barba(s)* (ИФС: URL) буквально: ‘до бороди’ у значенні ‘відкрито, начистоту’; *en las mismas barbas* (ИФС: URL) буквально: ‘просто в бороду’ у значенні (1) ‘сказати прямо в обличчя’; (2) ‘поруч, дуже близько’; *a cuerpo descubierto* (ИФС: URL) буквально: ‘оголене тіло’ у значенні ‘відкрито, прямо’; *a boca llena* (ИФС: URL) буквально: ‘повний рот’ у значенні ‘навпростець, начистоту, без манівців’. Усі з позитивною оцінкою.

5 % фразеологізмів вербалізують **рішучу поведінку** людини: *con los ojos cerrados* (ИФС: URL) буквально: ‘із закритими очима’ у значенні ‘діяти сліпо, навмання не роздумуючи, не сумніваючись’; *no se le agua el ojo* (ИФС: URL) буквально: ‘його око не буде сльозитися’ у значенні ‘діяти рішуче, без коливань’; *con los ojos bien abiertos* (ИФС: URL) буквально: ‘з широко розплющеними очима’ у значенні (1) ‘діяти рішуче’; (2) ‘пильно слідкувати’;

a pie derecho (ИФС: URL) буквально: ‘на правій нозі’ у значенні ‘стійко, не відступаючи’; *a pie juntillo* (ИФС: URL) буквально: ‘ходити разом’ у значенні ‘твердо, без коливань’. 2 % з контекстуальною оцінкою і 3 % з позитивною.

Також 5 % фразеологізмів вербалізують **пильну** поведінку людини: *beber con los ojos a uno, a una cosa* (ИФС: URL) буквально: ‘пити очима’ у значенні ‘не зводити з когось очей’; *clavar uno los ojos en uno, en una cosa* (ИФС: URL) буквально: ‘прибити до чогось очі’ у значенні ‘пильно дивитися, не відриваючи погляд’; *comer con los ojos a uno, a una cosa* (ИФС: URL) буквально: ‘їсти очима’ у значенні ‘не зводити з когось очей’; *andar con ojo alerta* (ИФС: URL) буквально: ‘ходити з пильним оком’ у значенні ‘пильнувати’; *con mucho ojo* (ИФС: URL) буквально: ‘з великим оком’ у значенні ‘уважно, обережно’. Усі вони містять контекстуальну оцінку.

2 % фразеологізмів описують **готовність людини до будь-яких подій**: *dormir uno con un ojo abierto* (ИФС: URL) буквально: ‘спати з одним відкритим оком’ у значенні ‘завжди бути напоготові’; *tener el ojo bien abierto* (ИФС: URL) буквально: ‘тримати око широко відкритим’ у значенні ‘завжди бути напоготові’. Ще 2 % вербалізують **балакучу поведінку**: *calentarle la cabeza a uno* (ИФС: URL) буквально: ‘гріти комусь голову’ у значенні ‘запаморочити комусь голову’, ‘обманути’, ‘утомити’; *escapársele a uno el corazón por la boca* (ИФС: URL) буквально: ‘серце втекло через рот’ у значенні ‘проговоритися’, обидва з негативною оцінкою. Також 2 % ФО описують **визнання людиною поразки** *bajar uno la cabeza* (ИФС: URL) буквально: ‘опустити голову’ у значенні ‘визнати себе переможеним’; *bajar uno los ojos* (ИФС: URL) буквально: ‘опустити око’ у значенні (1) ‘опустити очі від ніяковості’, (2) ‘визнати свою поразку’, обидва з контекстуальною оцінкою.

По 1 % фразеологізмів вербалізують такі поведінкові дії людини, як **спричинення шкоди**: *ojo por ojo* (ИФС: URL) буквально: ‘око за око’ у значенні ‘помста’ з негативною оцінкою; **легковажна поведінка**: *no le da la*

cabeza para... (ИФС: URL) буквально: ‘не дати голови’ у значенні ‘не довести справу до пуття’ з негативною оцінкою; **нагадування людиною про себе:** *asomar la cabeza* (ИФС: URL) буквально: ‘ткнути головою’ у значенні ‘показатися’, ‘нагадати про себе’ з нейтральною оцінкою; **нахабна поведінка** *subirse uno a las barbas de otro* (ИФС: URL) буквально: ‘сісти комусь на бороду’ у значенні ‘знахабніти’ з негативною оцінкою; **невербальна поведінка** *ojo de carnero* (ИФС: URL) буквально: ‘бараняче око’ у значенні ‘томний погляд’ з контекстуальною оцінкою; **підморгування** *guiñar un ojo* (ИФС: URL) буквально: ‘підморгнути оком’ у значенні ‘підморгувати’ з контекстуальною оцінкою; **помилкові дії:** *no dar pie con bola* (ИФС: URL) буквально: ‘не попасти ногою у м’яч’ у значенні ‘помилитися, ‘схибити’ з негативною оцінкою; **улесливість:** *hacer la barba a uno* (ИФС: URL) буквально: ‘поголити бороду’ у значенні ‘лестити комусь’ з контекстуальною оцінкою; **швидкі дії** *en un cerrar de ojos* (ИФС: URL) буквально: ‘у мить ока’ у значенні ‘миттєво’ з контекстуальною оцінкою.

III. Ситуація. До групи фразеологізмів, що вербалізують ситуацію, увійшло 15 % від аналізованих ФО. **Ситуація, яка впливає на певні дії** вербалізована 7 % фразеологізмів: *a cierra ojos* (ИФС: URL) буквально: ‘з закритими очима’ у значенні ‘на дотик, навпомацьки’; *a ojos vistas* (ИФС: URL) буквально: ‘на очах’ у значенні ‘у всіх на очах, відкрито’; *entrar con el pie izquierdo* (ИФС: URL) буквально: ‘увійти лівою ногою’ у значенні ‘невдало розпочати справу’; *entrar con buen pie* (ИФС: URL) буквально: ‘зайти з хорошої ноги’ у значенні ‘вдало розпочати справу’; у *cuero de rey* (ИФС: URL) буквально: ‘тіло короля’ у значенні ‘якнайкраще’; *a pie enjuto* (ИФС: URL) буквально: ‘пройти пішки’ у значенні ‘легко, без клопоту’; *dar dos cueros de ventaja a uno* (ИФС: URL) буквально: ‘надати одному тілу перевагу двох тіл’ у значенні ‘мати велику перевагу над кимось’. З них 2 % з контекстуальною оцінкою, 1 % з негативною, 4 % з позитивною.

Ситуація спілкування описується у 6 % фразеологізмів, зокрема: *una de a pie* (ИФС: URL) буквально: ‘піша прогулянка’ у значенні ‘сутичка, зіткнення’; *de cuerpo ausente* (ИФС: URL) буквально: ‘за відсутністю тіла’ у значенні ‘заочно’; *no andar por las barbas de uno* (ИФС: URL) буквально: ‘не ходити по бороді’ у значенні ‘ніколи не вимовляти <цього слова>’; *un mano a mano* (ИФС: URL) буквально: ‘рука в руці’ у значенні ‘без свідків’; *mano a mano* (ИФС: URL) буквально: ‘рука в руку’ у значенні ‘один біля одного, поряд’; *conversar cabeza con cabeza* (ИФС: URL) буквально: ‘говорити головою до голови’ у значенні ‘душевно розмовляти по-дружньому’. 1 % негативної оцінки, 1 % позитивної і 4 % контекстуальної.

Також можна окрема виділити невелику групу **ситуація дізнання нового** (2 % від усіх ФО): *abrir uno el ojo* (ИФС: URL) буквально: ‘відкрити око’ у значенні ‘побачити нові обставини, подивитися на речі по-новому’; *abrirle el ojo a uno* (ИФС: URL) буквально: ‘відкрити комусь око’ у значенні ‘звернути чийось увагу на невідомі обставини’. Обидва з контекстуальною оцінкою.

IV. Моральний чи емоційний стан людини. До групи увійшло 9 % від аналізованих фразеологізмів. Найбільша кількість з них (4 %) вербалізують **страх або хвилювання**: *acelerársele el corazón a uno* (ИФС: URL) буквально: ‘серце прискорило биття’ у значенні ‘стан сильного хвилювання’; *no caberte a uno el corazón en el pecho* (ИФС: URL) буквально: ‘серце не вміщується у груди’ у значенні ‘стан сильного хвилювання’; *encoger a uno el corazón* (ИФС: URL) буквально: ‘серце стискається’ у значенні ‘випробувати моральні страждання, тривожитися за когось’; *faltarle a uno el corazón* (ИФС: URL) буквально: ‘серце зникло’ у значенні ‘пропала мужність’. 3 з них з негативною оцінкою і 1 з контекстуальною.

По 1 % фразеологізмів вербалізують такий моральний чи емоційний стан, як **розгубленість** *andar de cabeza* (ИФС: URL) буквально: ‘голова, що ходить’ у значенні ‘розгубленість від надміру турбот чи справ’ з негативною

оцінкою; **довірливість**: *creer a ojo cerrado* (ИФС: URL) буквально: ‘повірити заплющеними очима’ у значенні ‘сліпо вірити’ з контекстуальною оцінкою; **ненависть**: *odiar de todo corazón* (ИФС: URL) буквально: ‘ненавидити від усього серця’ у значенні ‘сильно ненавидити’ з негативною оцінкою; **поганий гумор**: *levantarse con mal pie* (ИФС: URL) буквально: ‘встати з поганої ноги’ у значенні ‘бути не в гуморі’ з негативною оцінкою; **подив**: *deja ríe a uno con la boca abierta* (ИФС: URL) буквально: ‘сміятися з відкритими ротами’ у значенні ‘здивувати, приголомшити’ з контекстуальною оцінкою.

V. Характеристика об’єктів. До групи увійшло 4 % від аналізованих фразеологізмів. 2 % з них характеризують такий стан об’єкта, як **цілісність** *de cuerpo entero* (ИФС: URL) буквально: ‘у повну довжину тіла’ у значенні ‘цілком і повністю’; *en cuerpo y alma* (ИФС: URL) буквально: ‘тілом і душею’ у значенні ‘цілком і повністю’, обидва з нейтральною оцінкою. 1 % вербалізує **вартість** *costar una cosa los ojos de la cara* (ИФС: URL) буквально: ‘варто ока’ у значенні (1) ‘коштувати дуже багато’; (2) ‘дістатися дорогою ціною’ з контекстуальною оцінкою; 1 % вербалізує **гарний смак** (їжи) *de buena boca* (ИФС: URL) буквально: ‘з гарним ртом’ у значенні ‘вино, приємне на смак’ з позитивною оцінкою.

VI. Фізіологічний стан людини. До групи увійшло 3 % фразеологізмів. 1 % вербалізує **покращення фізичного стану** або одужання: *echar cuerpo* (ИФС: URL) буквально: ‘оформлюватися, приймати форму тіла’ у значенні ‘набиратися сил’ з позитивною оцінкою; 2 % вербалізують стан **смерті** або вмирання: *de cuerpo presente* (ИФС: URL) буквально: ‘присутнє тіло’ у значенні (1) ‘особисто’, (2) ‘на смертному одрі’; *cerrar uno los ojos* (ИФС: URL) буквально: ‘закрити очі’ у значенні (1) ‘заснути’, (2) ‘померти’; (3) ‘прийняти останній подих того, хто вмирає’, обидва з негативною оцінкою.

Отже, було визначено 6 лексико-тематичних груп, до яких входять соматичні фразеологізми.

Крім цього, ми також визначили, фразеологізми з яким саме соматичним компонентом наповнюють ту або ту лексико-тематичну групу. Результати дослідження наведено у Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Наповненість лексико-семантичних груп фразеологізмами з різними соматичними компонентами (одиниць)

№ з/п	Соматизм	Лексико-семантичні групи					
		I. Характеристика людини	II. Поведінка людини	III. Ситуація	IV. Моральний чи емоційний стан людини	V. Характеристика об'єктів	VI. Фізіологічний стан людини
1	<i>OJO</i> 'око'	9	15	4	1	4	1
2	<i>CORAZÓN</i> 'серце'	6	4	-	5	-	-
3	<i>CABEZA</i> 'голова'	7	4	1	1	-	-
4	<i>MANO</i> 'рука'	8	1	2	-	-	-
5	<i>CUERPO</i> 'тіло'	-	1	3	-	2	2
6	<i>PIE</i> 'нога'	-	3	4	1	-	-
7	<i>BOCA</i> 'рот'	4	1	-	1	1	-
8	<i>BARBA</i> 'борода'	-	4	1	-	2	-

З таблиці 2.1 ми можемо зробити висновок, що до ядра лексико-семантичної групи «Характеристика людини» входять фразеологізми із соматизмами *OJO* 'око' і *MANO* 'рука'. На другому ряду знаходяться ФО, що містять соматизми *CABEZA* 'голова' і *CORAZÓN* 'серце'. І на периферії знаходяться ФО із соматичним компонентом *BOCA* 'рот'.

Група «Поведінка людини» – єдина з аналізованих груп, в якій представлені усі з досліджуваних соматизмів. Але в ній виділяється велика

група ФО, які можна з впевненістю віднести до її ядра – це фразеологізми із соматизмом *OJO* ‘око’. Решта соматизмів представлена значно менше. Так, до другого ряду можна віднести ФО із компонентом *CORAZÓN* ‘серце’, *CABEZA* ‘голова’, *BARBA* ‘борода’ і *PIE* ‘нога’, а на периферії знаходяться ФО із компонентами *MANO* ‘рука’, *CUERPO* ‘тіло’ і *BOCA* ‘рот’.

У групі «Ситуація» немає фразеологізмів із такими соматизмами, щоб виразно переважали. Найбільше в ній присутньо фразеологізмів із соматизмами *OJO* ‘око’, *PIE* ‘нога’, *CUERPO* ‘тіло’. На периферії знаходяться фразеологічні одиниці із соматичними компонентами *MANO* ‘рука’, *CABEZA* ‘голова’, *BARBA* ‘борода’.

У групі «Моральний чи емоційний стан людини» яскраво виділяється група фразеологізмів із соматичним компонентом *CORAZÓN* ‘серце’. На периферії знаходяться ФО із такими соматизмами, як *OJO* ‘око’, *CABEZA* ‘голова’, *PIE* ‘нога’, *BOCA* ‘рот’.

Група «Характеристика об’єктів» найбільше представлено ФО із компонентом *OJO* ‘око’. В меншому ступені в ній містяться фразеологізми із компонентами *CUERPO* ‘тіло’, *BARBA* ‘борода’, *BOCA* ‘рот’.

Група «Фізіологічний стан людини» – найбільш нечисленна у досліджуваному матеріалі. Її формують фразеологізми *CUERPO* ‘тіло’ та *OJO* ‘око’.

Якщо аналізувати за соматичним компонентом, то можна побачувати, що тільки 3 з досліджуваних соматизмів найбільш «схильні» до вживання в тій або тій групі. Так, це соматизм *OJO* ‘око’, який переважно вживається на позначення поведінки людини; соматизми *MANO* ‘рука’ та *CABEZA* ‘голова’, які найчастіше використовують для характеристики людини. Решта соматичних компонентів приблизно з однаковою частотністю можуть вживатися в усіх лексико-семантичних групах.

Була проаналізована частотність використання фразеологічних одиниць із соматизмами в різних лексико-семантичних групах. Результати аналізу наведено на Рис. 2.3.

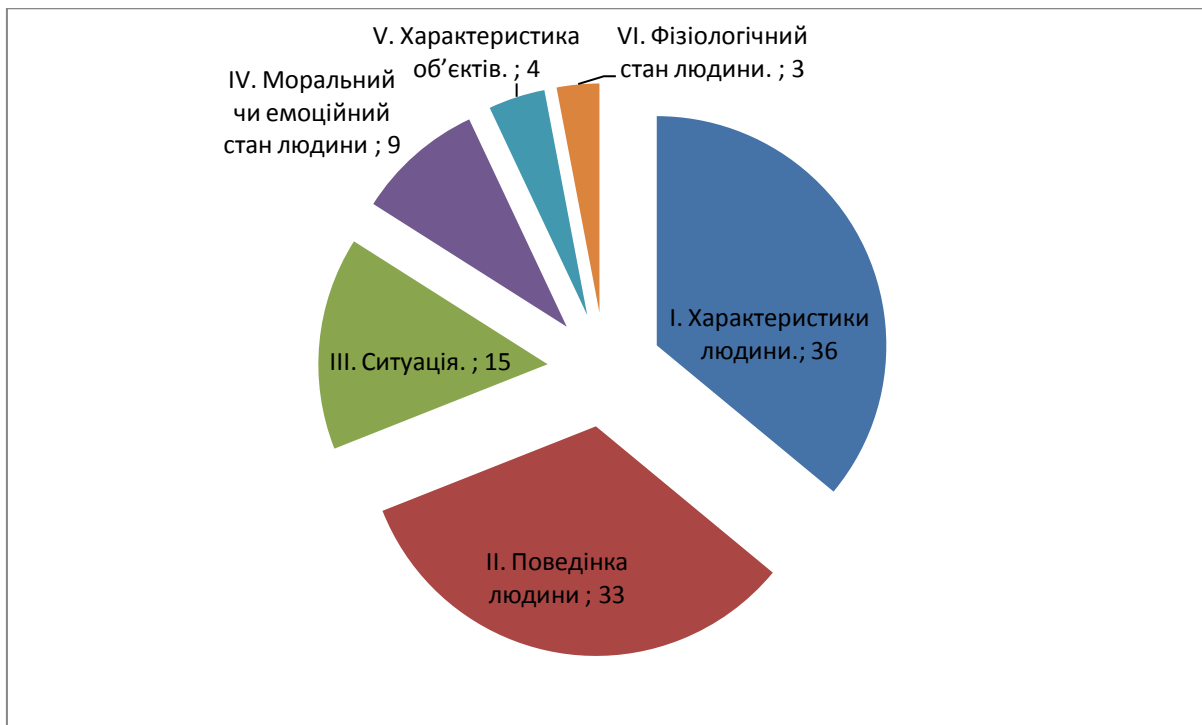

Рис. 2.3. Частотність використання фразеологічних одиниць із соматизмами в різних лексико-семантичних групах, %

Ми можемо зробити висновок, що найчастіше соматичні фразеологізми функціонують у таких лексико-семантичних групах як «Характеристики людини» (36 %) та «Поведінка людини» (33 %). Як бачимо, кожна з груп містить майже третину від усіх аналізованих фразеологізмів. Середню частотність продемонстрували фразеологізми, що увійшли до лексико-семантичних груп «Ситуація» (15 %) та «Моральний чи емоційний стан людини» (9 %). І найменша частотність притаманна фразеологічним одиницям груп «Характеристика об'єктів» (4 %) і «Фізіологічний стан людини» (3 %).

Висновки до Розділу 2

Аналіз соматичних іспанських фразеологізмів за структурою показав, що серед аналізованих ФО переважають трьохкомпонентні, кількість яких складає майже третину досліджуваних випадків (31 %), а також чотирьохкомпонентні, що склали майже чверть усіх прикладів (25 %). Найрідше зустрічаються шестикомпонентні (6 %), восьмикомпонентні (5 %), семикомпонентні (4 %) та дев'ятикомпонентні (2 %) фразеологізми. Середю частотність продемонстрували ФО, що містять два (16 %) та п'ять (11 %) компонентів. Фразеологізми були утворені за моделями «іменник+прикметник», «прикметник + іменник», «іменник + прийменник + іменник», «прийменник + прикметник + іменник», «дієслово + прийменник + іменник», «прийменник + іменник + сполучник + іменник», «дієслово + іменник + прийменник + іменник», «дієслово + прийменник + іменник + прикметник», «частка + дієслово + іменник + прийменник + іменник» та ін. Соматичний компонент *OJO* 'око' переважає у більшості груп ФО. Соматичний компонент *MANO* 'рука' є найчастотнішим серед двохкомпонентних фразеологізмів.

Аналіз частотності функціонування соматизмів в досліджуваних фразеологічних одиницях показав, що в аналізованому матеріалі найчастіше зустрічаються фразеологізми із соматичним компонентом *OJO* 'око' – майже третина усіх випадків (31 %). Найрідше зустрічаються фразеологізми із соматичним компонентом *BOCA* 'рот' та *BARBA* 'борода' (по 7 %), також невелику частотність продемонстрували фразеологізми із соматичними компонентами *CUERPO* 'тіло' і *PIE* 'нога' (по 8 %). Середню частотність мають фразеологізми із соматичними компонентами *CORAZÓN* 'серце' (15 %), *CABEZA* 'голова' (13 %), *MANO* 'рука' (11 %).

Було визначено 6 лексико-семантичних груп соматичних фразеологізмів: I. Фразеологізми, що вербалізують характеристики людини (когнітивні – розумність або нерозумність, практичність або непрактичність, точку зору; моральні – добрість, чуйність або недобрість нечуйність, чесність; вольові; зовнішні; соціальні; описують людину, як таку). II. Фразеологізми, що вербалізують поведінку людини (щирі; рішучі; пильні; балакучі; легковажні; нахабні; невербальні; улесливі; швидкі; готовність до будь-яких подій; визнання поразки; спричинення шкоди; нагадування людиною про себе; підморгування; помилкові дії). III. Фразеологізми, що описують ситуації (яка впливає на певні дії; спілкування; дізнавання нового). IV. Фразеологізми, що вербалізують моральний чи емоційний стан людини (страх або хвилювання; розгубленість; довірливість; ненависть; поганий гумор). V. Фразеологізми, що вербалізують характеристику об'єктів (цілісність; вартість; гарний смак (їжі)). VI. Фразеологізми, що вербалізують фізіологічний стан людини (покращення фізичного стану або одужання; стан смерті або вмирання).

До ядра лексико-семантичної групи «Характеристика людини» входять фразеологізми із соматизмами *OJO* 'око' і *MANO* 'рука'. На другому ряду знаходяться ФО, що містять соматизми *CABEZA* 'голова' і *CORAZÓN* 'серце'. І на периферії знаходяться ФО із соматичним компонентом *BOCA* 'рот'. Група «Поведінка людини» – єдина з аналізованих груп, в якій представлені усі з досліджуваних соматизмів. Але в ній виділяється велика група ФО, які можна з впевненістю віднести до її ядра – це фразеологізми із соматизмом *OJO* 'око'. Решта соматизмів представлена значно менше. Так, до другого ряду можна віднести ФО із компонентом *CORAZÓN* 'серце', *CABEZA* 'голова', *BARBA* 'борода' і *PIE* 'нога', а на периферії знаходяться ФО із компонентами *MANO* 'рука', *CUERPO* 'тіло' і *BOCA* 'рот'. У групі «Ситуація» немає фразеологізмів із соматизмів, щоб виразно переважали. Найбільше в ній присутньо фразеологізмів із соматизмами *OJO* 'око', *PIE*

‘нога’, *CUERPO* ‘тіло’. На периферії знаходяться фразеологічні одиниці із соматичними компонентами *MANO* ‘рука’, *CABEZA* ‘голова’, *BARBA* ‘борода’. У групі «Моральний чи емоційний стан людини» яскраво виділяється група фразеологізмів із соматичним компонентом *CORAZÓN* ‘серце’. На периферії знаходяться ФО із такими соматизмами, як *OJO* ‘око’, *CABEZA* ‘голова’, *PIE* ‘нога’, *BOCA* ‘рот’. Група «Характеристика об’єктів» найбільше представлено ФО із компонентом *OJO* ‘око’. В меншому ступені в ній містяться фразеологізми із компонентами *CUERPO* ‘тіло’, *BARBA* ‘борода’, *BOCA* ‘рот’. Група «Фізіологічний стан людини» – найбільш нечисленна у досліджуваному матеріалі. Її формують фразеологізми *CUERPO* ‘тіло’ та *OJO* ‘око’.

Найчастіше соматичні фразеологізми функціонують у таких лексико-семантичних групах як «Характеристики людини» (36 %) та «Поведінка людини» (33 %). Як бачимо, кожна з груп містить майже третину від усіх аналізованих фразеологізмів. Середню частотність продемонстрували фразеологізми, що увійшли до лексико-семантичних груп «Ситуація» (15 %) та «Моральний чи емоційний стан людини» (9 %). І найменша частотність притаманна фразеологічним одиницям груп «Характеристика об’єктів» (4 %) і «Фізіологічний стан людини» (3 %).

Тільки 3 з досліджуваних соматизмів найбільш «схильні» до вживання в тій або тій групі. Так, це соматизм *OJO* ‘око’, який переважно вживається на позначення поведінки людини; соматизми *MANO* ‘рука’ та *CABEZA* ‘голова’, які найчастіше використовують для характеристики людини. Решта соматичних компонентів приблизно з однаковою частотністю можуть вживатися в усіх лексико-семантичних групах.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВІДТВОРЕННЯ ІСПАНСЬКИХ СОМАТИЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

3.1 Встановлення відповідників між іспанськими та українськими соматичними фразеологізмами на різних рівнях

За допомогою фразеологічних словників іспанської та української мов до кожного з аналізованих фразеологічних соматизмів було добрано один або більше відповідників або встановлено відсутність еквівалента. Результати повного аналізу усіх соматичних фразеологізмів за ступенем відповідності наведено у Додатку 1. В роботі ж ми зконцентруємося на найважливіших результатах аналізу і розглянемо найбільш цікаві приклади.

До більшості соматичних фразеологізмів можна підібрати більше одного еквівалента із різним ступенем відповідності. Тут ми до основного зараховуємо найвищий ступінь відповідності.

1. Повні еквіваленти мають однакову структуру, подібну основу, переносне значення і функціонально-стилістичне забарвлення. Іспанських соматичних фразеологізмів, які мають, серед інших, повний еквівалент, було знайдено 19 % від усіх проаналізованих ФО (Таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Іспанські соматичні ФО, що мають повні українські еквіваленти

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Українські відповідники	Відп-ть
1.	cabeza /голова	<i>bajar uno la cabeza</i> (ИФС: URL)	<i>Схилити голову</i> (СФУМ: 702)	1
			<i>Повісити голову</i> (СФУМ: 114)	3
2.	mano /рука	<i>mano derecha</i> (ИФС: URL)	<i>Права рука</i> (СФУМ: 619)	1
3.	mano /рука	<i>mano dura</i> (ИФС: URL)	<i>Важка рука</i> (СФУМ: 619)	2
			<i>Не здригнеться рука</i> (СФУМ: 619)	2
			<i>Сильна рука</i> (СФУМ: 620)	2
			<i>Тверда рука</i> (СФУМ: 620)	1
4.	mano /рука	<i>manos de oro</i> (ИФС: URL)	<i>Золоті руки</i> (СФУМ: 623)	1
5.	mano /рука	<i>mano a mano</i> (ИФС: URL)	<i>Рука в руку</i> (СФУМ: 619)	1
6.	corazón /серце	<i>buen corazón</i> (ИФС: URL)	<i>Велике серце</i> (СФУМ: 639)	3
			<i>Добре серце</i> (СФУМ: 639)	1
7.	corazón /серце	<i>con (todo) el corazón</i> (ИФС: URL)	<i>Від усього серця</i> (СФУМ: 643)	1
			<i>Всім серцем</i> (СФУМ: 643)	1
			<i>Всією душею</i> (СФУМ: 643)	4
			<i>Від щирого серця</i> (СФУМ: 643)	3
8.	corazón /серце	<i>abrir uno su corazón a otro</i> (ИФС: URL)	<i>Відкрите серце</i> (СФУМ: 643)	2
			<i>Відкрити серце</i> (СФУМ: 102)	1
			<i>Відкрити душу</i> (СФУМ: 102)	2
9.	corazón /серце	<i>no caberte a uno el corazón en el pecho</i> (ИФС: URL)	<i>Серце мало не вискочить з грудей</i> (СФУМ: 642)	1
10.	corazón /серце	<i>encoger a uno el corazón</i> (ИФС: URL)	<i>Серце стискається</i> (СФУМ: 642)	1
			<i>Серце ниє</i> (СФУМ: 641)	3
			<i>Серце рветься на шматки</i> (СФУМ: 641)	3
			<i>Серце болить</i> (СФУМ: 640)	3
			<i>Душа болить</i> (СФУМ: 640)	4
<i>Серце мре</i> (СФУМ: 641)	3			
11.	ojo/око	<i>a mis propios ojos</i> (ИФС: URL)	<i>В очах</i> (СФУМ: 471)	1
			<i>На погляд</i> (СФУМ: 527)	4
12.	ojo/око	<i>a ojos vistas</i> (ИФС: URL)	<i>На очах</i> (СФУМ: 471)	1
13.	ojo/око	<i>en un cerrar de ojos</i> (ИФС: URL)	<i>І оком не моргнути</i> (СФУМ: 405)	2
			<i>І вусом не моргнути</i> (СФУМ: 405)	4
			<i>Як оком моргнути</i> (СФУМ: 405)	1
14.	ojo/око	<i>ojo por ojo</i> (ИФС: URL)	<i>Око за око</i> (СФУМ: 464)	1
15.	ojo/око	<i>abrir uno el ojo</i> (ИФС: URL)	<i>Новими очима</i> (СФУМ: 472)	3
			<i>Відкрилися очі</i> (СФУМ: 474)	1
			<i>Скинути полуду з очей</i> (СФУМ: 656)	2
16.	ojo/око	<i>abrirle el ojo a uno</i> (ИФС: URL)	<i>Відкрилися очі</i> (СФУМ: 474)	1
			<i>Скидати полуду з очей</i> (СФУМ: 656)	2
17.	ojo/око	<i>clavar los ojos en el suelo</i> (ИФС: URL)	<i>Опустити очі</i> (СФУМ: 468)	1
18.	ojo/око	<i>comer con los ojos a uno, a una cosa</i> (ИФС: URL)	<i>Неситим оком</i> (СФУМ: 467)	3
			<i>Очі вп'ялися</i> (СФУМ: 476)	3
			<i>Ласим оком</i> (СФУМ: 466)	3
			<i>Очі припали</i> (СФУМ: 477)	3
			<i>Істи очима</i> (СФУМ: 282)	1
			<i>Лупити очі</i> (СФУМ: 356)	3
19.	cuero/ тіло	<i>en cuero y alma</i> (ИФС: URL)	<i>Поглинати очима</i> (СФУМ: 527)	2
			<i>З тілом і душею</i> (СФУМ: 712)	1

Так, до фразеологізму *bajar uno la cabeza* (ИФС: URL) можна дібрати два еквіваленти: *схилити голову* (СФУМ: 702) та *повісити голову* (СФУМ: 114). Але фразеологізм *повісити голову*, хоч співпадає за соматичним компонентом та за образністю, не цілком співпадає за семантикою: якщо в

іспанській мові фразеологізм має значення ‘визнати себе переможеним’, то названий український фразеологізм частіше застосовується у значенні ‘засмутитися’. Тому вважаємо повним відповідником фразеологізм *схилити голову*.

До фразеологізму *abrir uno su corazón a otro* (ИФС: URL) можна добрати 3 еквіваленти: *відкрите серце* (СФУМ: 643), *відкривати серце* (СФУМ: 102) та *відкрити душу* (СФУМ: 102). Але фразеологізм *відкрите серце* має значні відмінності у граматичній структурі. Фразеологізм *відкривати душу* не містить соматичного компонента, хоч і однаковий за семантикою. І тільки фразеологізм *відкривати серце* може вважатися повним еквівалентом.

До фразеологізма *a mis propios ojos* (ИФС: URL) зі значенням ‘на мою думку’ у Словнику української мови можна знайти 2 еквіваленти: *в очах* (СФУМ: 471) *на погляд* (СФУМ: 527). Проте *на погляд* тільки частково співпадає з іспанським за семантикою та образністю, а також не містить соматичного компонента. Тому його можна вважати тільки фразеологічним аналогом. Фразеологізм *в очах* попри неповну лексичну відповідність (на відміну від іспанського він не містить займенник) повністю співпадає за семантикою, образністю та соматичним компонентом. Вважаємо його повним еквівалентом, оскільки займенник у іспанському ФО також мінливий (може змінюватися на займенник другої чи третьої особи), і так само у деяких варіантах до українського ФО також може бути додано займенник, пор.: *у моїх очах, у твоїх очах, у її очах* та под.

З 19 фразеологізмів, що мають повні відповідники, найбільше виявилось ФО із компонентом *OJO* ‘око’.

2. Часткові еквіваленти – таке ж значення і внутрішню форму і відрізняються або за структурою, набору синонімічних компонентів, сполучуваності, кількості компонентів, ступеня вживання, або за іншою ознакою, що впливає з граматичної структури мови перекладу.

Іспанських соматичних фразеологізмів, які мають частковий еквівалент як найбільший відповідник, було знайдено 21 % від усіх проаналізованих ФО (Таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Іспанські соматичні ФО, що мають часткові українські еквіваленти

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Українські відповідники	Відп-ть
	cabeza /голова	<i>andar de cabeza</i> (ИФС: URL)	<i>Голова іде обертом</i> (СФУМ: 156)	2
			<i>Голова пухне</i> (СФУМ: 157)	3
			<i>Повна голова</i> (СФУМ: 157)	3
2.	mano /рука	<i>ser limpio de manos</i> (ИФС: URL)	<i>Нечистий на руку</i> (СФУМ: 434)	2
			<i>З чистою совістю</i> (СФУМ: 675)	3
3.	corazón /серце	<i>tener uno un corazón de bronce</i> (ИФС: URL)	<i>Кам'яне серце</i> (СФУМ: 640)	2
4.	corazón /серце	<i>de corazón duro</i> (ИФС: URL)	<i>Кам'яне серце</i> (СФУМ: 640)	2
			<i>Без серця</i> (СФУМ: 643)	3
5.	corazón /серце	<i>acelerársele el corazón a uno</i> (ИФС: URL)	<i>Заграло серце</i> (СФУМ: 639)	2
			<i>Запалилося серце</i> (СФУМ: 640)	2
			<i>Аж серце тремтить</i> (СФУМ: 639)	2
			<i>Аж душа тремтить</i> (СФУМ: 639)	4
			<i>Серце мало не вискочить з грудей</i> (СФУМ: 642)	2
6.	corazón /серце	<i>faltarle a uno el corazón</i> (ИФС: URL)	<i>Серце опинилося в п'ятах</i> (СФУМ: 641)	2
			<i>Серце падає</i> (СФУМ: 641)	2
7.	ojo/око	<i>dormir uno con un ojo abierto</i> (ИФС: URL)	<i>Око не дримає</i> (СФУМ: 465)	2
8.	ojo/око	<i>tener el ojo bien abierto</i> (ИФС: URL)	<i>Око не дримає</i> (СФУМ: 465)	2
9.	ojo/око	<i>el ojo derecho</i> (ИФС: URL)	<i>Праве око</i> (СФУМ: 465)	2
10.	ojo/око	<i>costar una cosa los ojos de la cara</i> (ИФС: URL)	<i>Як ока в лобі</i> (СФУМ: 462)	2
			<i>Як свого ока</i> (СФУМ: 462)	2
11.	ojo/око	<i>a los ojos (de)</i> (ИФС: URL)	<i>В очах</i> (СФУМ: 471)	2
			<i>На погляд</i> (СФУМ: 527)	4
12.	ojo/око	<i>a cierra ojos</i> (ИФС: URL)	<i>Із зав'язаними очима</i> (СФУМ: 472)	2
			<i>Як із зав'язаними очима</i> (СФУМ: 473)	2
13.	ojo/око	<i>con los ojos cerrados</i> (ИФС: URL)	<i>Із зав'язаними очима</i> (СФУМ: 472)	2
14.	ojo/око	<i>bajar uno los ojos</i> (ИФС: URL)	<i>Опустити очі</i> (СФУМ: 468)	2
15.	ojo/око	<i>beber con los ojos a uno, a una cosa</i> (ИФС: URL)	<i>Очі вп'ялися</i> (СФУМ: 476)	3
			<i>Очі припали</i> (СФУМ: 477)	3
			<i>Лупити очі</i> (СФУМ: 356)	3
			<i>Поглинати очима</i> (СФУМ: 527)	2
16.	ojo/око	<i>cerrar uno los ojos</i> (ИФС: URL)	<i>Закрити очі</i> (СФУМ: 245)	2
17.	ojo/око	<i>clavar uno los ojos en uno, en una cosa</i> (ИФС: URL)	<i>Очі вп'ялися</i> (СФУМ: 476)	3
			<i>Око спинилося</i>	3
			<i>Очі припали</i> (СФУМ: 477)	2
			<i>Лупити очі</i> (СФУМ: 356)	3
			<i>Погляд прикинів</i> (СФУМ: 527)	4
18.	pie/нога	<i>levantarse con mal pie</i> (ИФС: URL)	<i>Встати з лівої ноги</i> (або: <i>встати на ліву ногу</i>) (СФУМ: 133)	2
19.	boca/рот	<i>un boca abierta</i> (ИФС: URL)	<i>Роззявити рота</i> (СФУМ: 609)	2
20.	boca/рот	<i>(un) boca sucia</i> (ИФС: URL)	<i>У роті чорно</i> (СФУМ: 766)	2
21.	boca/рот	<i>deja rie a uno con la boca abierta</i> (ИФС: URL)	<i>На весь рот</i> (СФУМ: 609)	2
			<i>Смішити людей</i> (СФУМ: 671)	4

До фразеологізму *ser limpio de manos* (ИФС: URL) у значенні ‘чесна людина’ у Словнику фразеологізмів української мови можна дібрати відповідники *нечистий на руку* (СФУМ: 434) та *з чистою совістю* (СФУМ: 675). Проте ФО *з чистою совістю* не містить соматизму. Фразеологізми *нечистий на руку* містить таку ж образність і такий саме соматичний компонент – «рука», проте він є антонімічним до іспанського відповідника. Отже, він є лише частковим еквівалентом.

Фразеологізм *un boca abierta* (ИФС: URL) у значенні ‘роззява’ частково відповідає українському ФО *роззявити рота* (СФУМ: 609) (людина, що роззявила рота, є роззявою). Проте український фразеологізм є багатозначним. І частковим еквівалентом його можна назвати лише у його четвертому значенні – ‘роззява’. Інші значення відрізняються за семантикою.

Фразеологізм *(un) boca sucia* (ИФС: URL) у значенні ‘людина, що лихословить’ повністю збігається з українським фразеологізмом *у роті чорно* (СФУМ: 766) за соматичним компонентом. Але за семантикою – частково, оскільки слова *чорний* та *брудний* є тільки частковими синонімами. Також частково він збігається за образністю через невідповідність об’єкта та суб’єкта.

Іспанський фразеологізм *tener uno un corazón de bronce* (ИФС: URL) у значенні ‘байдужа, нечуйна людина’ та українська ФО *кам’яне серце* (СФУМ: 640) мають однаковий соматичний компонент, вони збігаються за семантикою, проте містять дещо різну образність. У іспанській ФО серце порівнюється із бронзою, а в українській – із каменем. Образ частково збігається, оскільки в обох випадках акцентується, що серце людини створено із твердого матеріалу.

З 21 фразеологізмів, що мають повні відповідники, найбільше виявилось ФО із компонентом *OJO* ‘око’.

3. Відносні еквіваленти при тому ж значенні частково замінюють образність, але залишаються зіставними.

Іспанських соматичних фразеологізмів, які мають відносний еквівалент як найбільший відповідник, було знайдено 12 % від усіх проаналізованих ФО (Таблиця 3.3).

Таблиця 3.3

Іспанські соматичні ФО, що мають відносні українські еквіваленти

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Українські відповідники	Відп-ть
1.	cabeza /голова	<i>cabeza cuadrada</i> (ИФС: URL)	<i>Дурна голова</i> (СФУМ: 157)	3
			<i>Куряча голова</i> (СФУМ: 157)	4
			<i>Капустяна голова</i> (СФУМ: 157)	4
			<i>Порожня голова</i> (СФУМ: 157)	3
2.	cabeza /голова	<i>cabeza loca</i> (ИФС: URL)	<i>Гаряча голова</i> (СФУМ: 156)	3
3.	cabeza /голова	<i>cabeza dura</i> (ИФС: URL)	<i>Мідний лоб</i> (СФУМ: 350)	3
4.	cabeza /голова	<i>cabeza política</i> (ИФС: URL)	<i>Голова варить</i> (СФУМ: 156)	3
			<i>Голова є</i> (СФУМ: 156)	3
			<i>Голова на плечах</i> (СФУМ: 157)	3
			<i>Голова не соломою набита</i> (СФУМ: 157)	3
			<i>Золота голова</i> (СФУМ: 157)	3
			<i>Світла голова</i> (СФУМ: 158)	3
			<i>Розумна голова</i> (СФУМ: 158)	3
			<i>З головою</i> (СФУМ: 158)	3
5.	cabeza /голова	<i>calentarle la cabeza a uno</i> (ИФС: URL)	<i>Затуманювати голову</i> (СФУМ: 114)	3
			<i>Щедрою рукою</i> (СФУМ: 625)	3
7.	mano /рука	<i>buena mano</i> (ИФС: URL)	<i>Умілі руки</i> (СФУМ: 624)	4
			<i>Золоті руки</i> (СФУМ: 623)	4
			<i>Легка рука</i> (СФУМ: 619)	3
			<i>Добре серце</i> (СФУМ: 639)	4
8.	mano /рука	<i>tener mala mano (para)</i> (ИФС: URL)	<i>Руки не туди стоять</i> (СФУМ: 623)	3
9.	mano /рука	<i>un mano a mano</i> (ИФС: URL)	<i>Рука в руці</i> (СФУМ: 620)	4
			<i>Віч-на-віч</i>	3
10.	corazón /серце	<i>corazón de mantequilla de Soria</i> (ИФС: URL)	<i>Велике серце</i> (СФУМ: 639)	3
			<i>Добре серце</i> (СФУМ: 639)	4
11.	cuerpo/ тіло	<i>de cuerpo entero</i> (ИФС: URL)	<i>До голого тіла</i> (СФУМ: 712)	3
			<i>На весь зріст</i> (СФУМ: 272)	4
12.	ojo/око	<i>con mucho ojo</i> (ИФС: URL)	<i>Очі великі</i> (СФУМ: 476)	3

Фразеологізм *cabeza dura* (ИФС: URL) у значенні ‘вперта людина’ має відносний український відповідник *Мідний лоб* (СФУМ: 350). В якості соматичного компонента в українському фразеологізмі вживається лексема

лоб, що є *гіпонімом* відносно соматизму *голова*. Але обидва соматизми в уявленні людей асоціюються із розумом та розумовою діяльністю, отже, співпадіння за соматичним компонентом є частковим. Семантика повністю співпадає в обох фразеологізмах, а аобразність – частково. В іспанській мові використано прикметник з ширшим значенням – *тверда*, а в українській – з вужчим значенням – *мідний*, тобто зроблений із твердого матеріалу. Таким чином, ці фразеологізми можемо вважати відносними еквівалентами.

Фразеологізми *mano abierta* (ИФС: URL) у значенні ‘не виявляти скупості’ та *щедрою рукою* (СФУМ: 625) також є відносними еквівалентами. Вони збігаються за семантичним компонентом та за семантикою. Проте містять різні образи. В іспанській мові це образ відкритої долоні, тобто тієї, що не приховує те, що на ній лежить, а простягає, пропонує. В українській мові поняття вжито не в переносному сенсі, не описово, а буквально – *щедро*.

З 12 фразеологізмів, що мають повні відповідники, найбільше виявилось ФО із компонентом *cabeza* ‘голова’.

4. Фразеологічні аналоги мають різну образність або структуру, але загальне значення і стилістику.

Іспанських соматичних фразеологізмів, які мають фразеологічний аналог як найбільший відповідник, було знайдено 28 % від усіх проаналізованих ФО (Таблиця 3.4).

Таблиця 3.4

Іспанські соматичні ФО, що мають фразеологічні аналоги в українській мові

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Українські відповідники	Відп-ть
1.	cabeza /голова	<i>anda mal de la cabeza</i> (ИФС: URL)	<i>Не при своєму розумі</i> (СФУМ: 157)	4
2.	cabeza /голова	<i>asomar la cabeza</i> (ИФС: URL)	<i>Не потикати носа</i> (СФУМ: 533)	4
			<i>Очей не показувати</i> (СФУМ: 533)	4
3.	cabeza /голова	<i>no le da la cabeza para...</i> (ИФС: URL)	<i>Давати раду</i> (СФУМ: 114)	4
4.	corazón / серце	<i>mal corazón</i> (ИФС: URL)	<i>Кам'яне серце</i> (СФУМ: 640)	4
5.	corazón / серце	<i>corazón de oro</i> (ИФС: URL)	<i>Добре серце</i> (СФУМ: 639)	4
6.	corazón / серце	<i>llevar uno el corazón en la mano</i> (ИФС: URL)	<i>Всім серцем</i> (СФУМ: 643)	4
			<i>Чистим серцем</i> (СФУМ: 643)	4
7.	ojo/око	<i>con los ojos bien abiertos</i> (ИФС: URL)	<i>Всевидюще око</i> (СФУМ: 463)	4
			<i>У чотири ока</i> (СФУМ: 462)	4
			<i>Дивитися обома</i> (СФУМ: 198)	4
8.	ojo/око	<i>andar con ojo alerta</i> (ИФС: URL)	<i>Недремне око</i> (СФУМ: 464)	4
			<i>У чотири ока</i> (СФУМ: 462)	4
			<i>В сто очей дивитися</i> (СФУМ: 196)	4
9.	ojo/око	<i>ojo clínico</i> (ИФС: URL)	<i>Вірне око</i> (СФУМ: 463)	4
			<i>Бите око</i> (СФУМ: 463)	4
10.	ojo/око	<i>cuatro ojos</i> (ИФС: URL)	<i>На чотири ока</i> (СФУМ: 462)	4
			<i>У чотири ока</i> (СФУМ: 462)	4
11.	ojo/око	<i>ojos de lince</i> (ИФС: URL)	<i>Гостре око</i> (СФУМ: 463)	4
			<i>Очі хапають</i> (СФУМ: 478)	4
			<i>Очі пропикають наскрізь</i> (СФУМ: 477)	4
			<i>Вовчим оком</i> (СФУМ: 466)	4
12.	ojo/око	<i>creer a ojo cerrado</i> (ИФС: URL)	<i>Сліпо вірити</i> (СФУМ)	4
13.	ojo/око	<i>no se le agua el ojo</i> (ИФС: URL)	<i>Не здригнеться рука</i> (СФУМ: 619)	4
14.	barba/ борода	<i>a la(s) barba(s)</i> (ИФС: URL)	<i>Прямо в очі</i> (СФУМ: 198)	4
15.	barba/ борода	<i>con toda la barba</i> (ИФС: URL)	<i>Заговорило нутро</i> (СФУМ: 443)	4
			<i>Нутро наверх вилізло</i> (СФУМ: 443)	4
			<i>З <усіма> потрухами</i> (СФУМ: 443)	4
16.	barba/ борода	<i>en las mismas barbas</i> (ИФС: URL)	<i>Прямо в очі</i> (СФУМ: 198)	4
			<i>Під самим носом</i> (СФУМ: 441)	4
17.	barba/ борода	<i>no andar por las barbas de uno</i> (ИФС: URL)	<i>Язик не повертається</i> (СФУМ: 785)	4
18.	barba/ борода	<i>hacer la barba a uno</i> (ИФС: URL)	<i>Кадити фіміам</i> (СФУМ: 285)	4
19.	barba/ борода	<i>subirse uno a las barbas de otro</i> (ИФС: URL)	<i>Сісти комусь на голову</i> (СФУМ: 649)	4
20.	pie/ нога	<i>no dar pie con bola</i> (ИФС: URL)	<i>Попастися пальцем у небо</i> (СФУМ: 279)	4
21.	pie/ нога	<i>una de a pie</i> (ИФС: URL)	<i>Іти на прою</i> (СФУМ: 279)	4
22.	pie/нога	<i>a pie derecho</i> (ИФС: URL)	<i>Не здригнеться рука</i> (СФУМ: 619)	4
			<i>Іти напролом</i> (СФУМ: 279)	4
			<i>Ані кроку</i> (СФУМ: 316)	4
23.	pie/нога	<i>a pie juntillo</i> (ИФС: URL)	<i>Іти в ногу</i> (СФУМ: 277)	4
24.	pie/нога	<i>entrar con buen pie</i> (ИФС: URL)	<i>Легка рука</i> (СФУМ: 619)	4
25.	cuervo/ тіло	<i>y cuervo de rey</i> (ИФС: URL)	<i>На широку ногу</i> (СФУМ: 439)	4
			<i>Як сир у маслі</i> (СФУМ: 648)	4
26.	cuervo/ тіло	<i> echar cuervo</i> (ИФС: URL)	<i>Набирати на силі</i> (СФУМ: 415)	4
27.	boca/рот	<i>(un) boca de palo</i> (ИФС: URL)	<i>Не вміти зв'язати двох слів до купи'</i> (СФУМ: 260)	4
28.	boca/рот	<i>a boca llena</i> (ИФС: URL)	<i>Говорити на чистоту</i> (СФУМ: 764)	4

Деякі з іспанських фразеологізмів із соматизмами мають в українській мові фразеологічні аналоги без соматичного компонента, як то: *echar cuervo*

(ИФС: URL) – *Набирати на силі* (СФУМ: 415), а *boca llena* (ИФС: URL) – *говорити на чистоту* (СФУМ: 764), *hacer la barba a uno* (ИФС: URL – *кадити фіміам* (СФУМ: 285) та ін. Вони мають іншу образність, але збігаються за семантикою.

Деякі фразеологізми мають фразеологічні аналоги із соматичним компонентом, але він не відповідає іспанському. Це пожуть бути гіпо/гіперонімічні відносини, наприклад: *subirse uno a las barbas de otro* (ИФС: URL) – із соматизмом «борода» має у аналогічній ФО гіперонім «голова»: *sісти комусь на голову* (СФУМ: 649). Також можуть бути парто-партонімічні відносини коли замість одного соматизму як однієї частини цілого (тіла) в українській мові вживається інший соматизм, інша частина тіла, наприклад: *no dar pie con bola* (ИФС: URL) містить соматизм «нога», а український фразеологічний аналог *попасти пальцем у небо* (СФУМ: 279) містить соматизм «палець <руки>». Можуть також бути еквонімічні відносини, коли гіпонім замінюється гіпонімом того самого класу. Так, іспанський фразеологізм *no andar por las barbas de uno* (ИФС: URL) містить соматизм «борода», що є гіпонімом відносно поняття «голова». Український фразеологічний аналог *язик не повертається* (СФУМ: 785) містить соматизм «язик», що також є гіпонімом відносно поняття «голова». Іспанський фразеологізм *en las mismas barbas* (ИФС: URL) із соматизмом «голова» має два фразеологічних аналоги із еквонімічними відносинами *прямо в очі* (СФУМ: 198) із соматизмом «око» та *під самим носом* (СФУМ: 441) із соматизмом «ніс». При цьому перший аналог співпадає за значенням із першим значенням іспанської ФО ‘сказати прямо в обличчя’, а другий – із другим значенням ‘поруч, дуже близько’.

З 28 фразеологізмів, що мають фразеологічні аналоги, найбільше виявилось ФО із компонентом *OJO* ‘око’ та *BARBA* ‘борода’.

5. Безеквівалентні фразеологізми є ідіомами, властивими лише одній мові. Було знайдено 20 % соматичних фразеологізмів, що не містять еквівалента в українській мові.

Таблиця 3.5

Іспанські соматичні ФО, що не мають еквівалентів в українській мові

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквально	Семантика	Українські відповідники	Відп-ть
1.	cabeza /голова	<i>mala cabeza</i> (ИФС: URL)	'погана голова'	'непутяща людина'	-	5
2.	cabeza /голова	<i>cabeza de turco</i> (ИФС: URL)	'турецька голова'	'мишень для глузування', 'людина, яка вважається в усьому винною'	-	5
3.	cabeza /голова	<i>conversar cabeza con cabeza</i> (ИФС: URL)	'говорити головою до голови'	'душевно розмовляти по-дружньому'	-	5
4.	mano /рука	<i>mano izquierda</i> (ИФС: URL)	'ліва рука'	'вивертка людина'	-	5
5.	mano /рука	<i>mano rota</i> (ИФС: URL)	'зламана рука'	'марнотрат'	-	5
6.	corazón /серце	<i>odiar de todo corazón</i> (ИФС: URL)	'ненавидити від усього серця'	'сильно ненавидити'	-	5
7.	corazón /серце	<i>escapársele a uno el corazón por la boca</i> (ИФС: URL)	'серце втекло через рот'	'проговоритися'	-	5
8.	ojo/око	<i>ojo de carnero</i> (ИФС: URL)	'бараняче око'	'томний погляд'		5
9.	ojo/око	<i>ojos de ratón</i> (ИФС: URL)	'мишачі очі'	'маленькі хитрі очі'		5
10.	ojo/око	<i>con los ojos en blanco</i> (ИФС: URL)	'з порожніми очима'	'підняти очі неба', 'закотити очі'		5
11.	ojo/око	<i>guiñar un ojo</i> (ИФС: URL)	'підморгнути оком'	'підморгувати'	-	5
12.	barba/борода	<i>barba de tantos días</i> (ИФС: URL)	'багатоденна борода'	'щетина, що відросла'	-	5
13.	pie/нога	<i>a pie enjuto</i> (ИФС: URL)	'пройти пішки'	'легко, без клопоту'	-	5
14.	pie/нога	<i>entrar con el pie izquierdo</i> (ИФС: URL)	'увійти лівою ногою'	'невдало розпочати справу'	-	5
15.	cuero/ тіло	<i>a cuero descubierto</i> (ИФС: URL)	'оголене тіло'	'відкрито, прямо'	-	5
16.	cuero/ тіло	<i>de cuero ausente</i> (ИФС: URL)	'за відсутністю тіла'	'заочно'	-	5
17.	cuero/ тіло	<i>de cuero presente</i> (ИФС: URL)	'присутнє тіло'	(1) 'особисто', (2) 'на смертному одрі'	-	5
18.	cuero/ тіло	<i>dar dos cueros de ventaja a uno</i> (ИФС: URL)	'надати одному тілу перевагу двох тіл'	'мати велику перевагу над кимось'	-	5
19.	boca/рот	<i>de buena boca</i> (ИФС: URL)	'з гарним ртом'	'вино, приємне на смак'	-	5
20.	boca/рот	<i>duro de boca</i> (ИФС: URL)	'жорсткій рот'	'неслухняна людина'	-	5

З 20 безеквівалентних фразеологізмів найбільше виявилось ФО із компонентом *OJO* ‘око’ та *CUERPO* ‘тіло’.

Було здійснено квантитативний аналіз для визначення частотності іспанських соматичних фразеологічних одиниць, що мають різні рівні еквівалентності в українській мові. Результати аналізу наведено на діаграмі на Рис. 3.1.

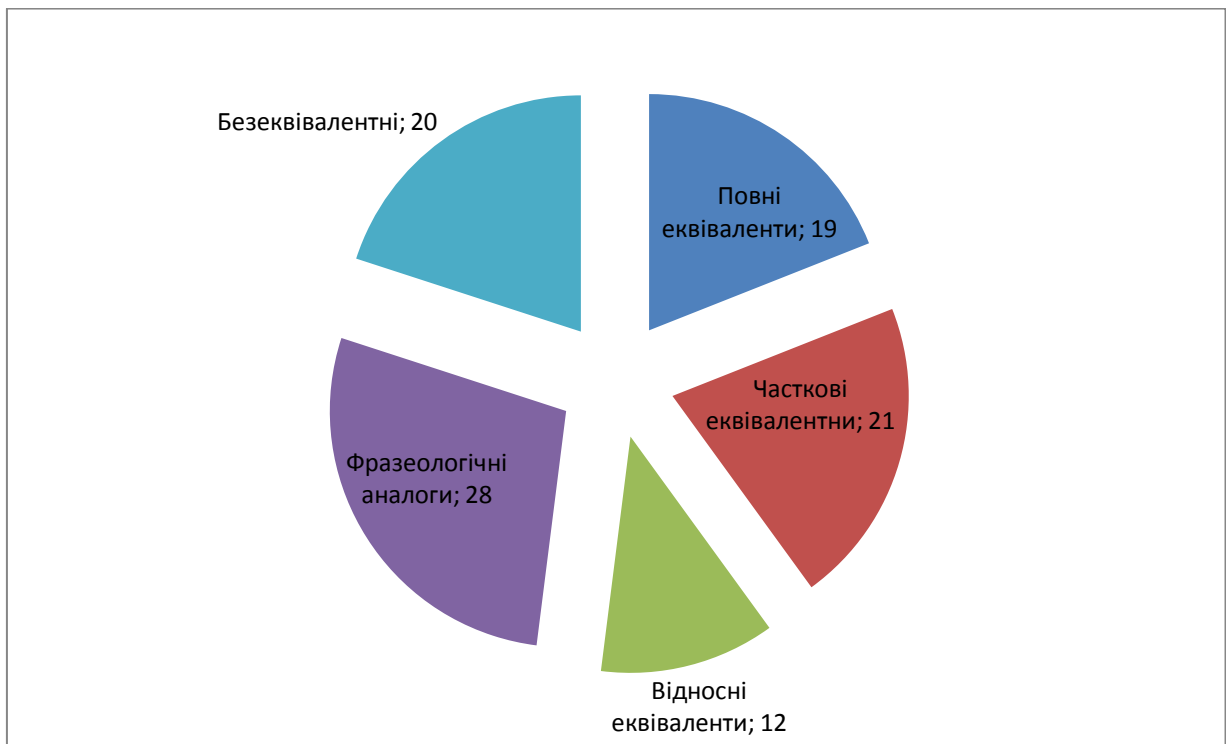

Рис. 3.1. Частотність іспанських соматичних фразеологічних одиниць, що мають різні рівні еквівалентності в українській мові, %

Отже, серед аналізованих соматичних ФО іспанської мови найбільше виявилось таких, що мають фразеологічні аналоги (4-й ступінь еквівалентності) (28 %). Таким чином, понад чверті іспанських соматичних фразеологізмів мають в українській мові аналоги з іншою образністю або такі, що суттєво відрізняються за структурою, можуть мати інший соматичний компонент або взагалі не мати і збігатися тільки за семантикою – повністю або в одному із значень (якщо ФО багатозначний). Майже однаково

кількість виявлено часткових еквівалентів та повних еквівалентів (21 % та 19 % відповідно). Вони повністю збігаються за семантикою (принаймні, в одному із фразеологічних значень), але часткові еквіваленти можуть відрізнятися лексичною наповненістю чи частково образністю. Відносних еквівалентів, що збігаються переважно тільки за семантикою і частково за образністю виявилось найменше у фактичному матеріалі (12 %). В той же час, достатньо багато (20 %) знайдено без еквівалентних соматичних ФО, які неможливо відтворити за допомогою українських фразеологізмів. Але сумарна кількість ФО, що мають еквіваленти різного ступеня відповідності (52 %) показує, що в багатьох випадках іспанські соматичні одиниці можуть бути перекладені засобами української фразеології. Це докладніше буде досліджено у наступному параграфі.

3.2 Способи та методи перекладу іспанських соматичних фразеологічних одиниць

Попередній аналіз показав, що понад половини досліджуваних іспанських соматичних фразеологізмів є перекладними за допомогою еквівалентів, і ще понад чверті принаймні мають фразеологічні аналоги, якими також можна користуватися при перекладі. В той же час, не завжди може бути доцільно застосовувати наявний еквівалент, якщо він порушує стилістику тексту або може бути національно маркованим таким чином, що спотворює авторський задум. Тому слід проаналізувати різні можливі способи перекладу іспанських фразеологічних одиниць та виявити доцільність чи недоцільність використання відповідників.

Переклад еквівалентом найчастіше зустрічається при наявності повного еквівалента у ФО з такими соматизмами, як «голова», «серце». Наприклад:

*Digan lo que digan, tu tío Carlos, aunque nos pone cara de perro bravo, es hombre de **buen corazón** y nunca nos dejaría perecer* (LM: URL).

*Що б там не казали, а хоч твоїй дядько Карлос і гарчить на нас, як злий пес, все-таки у нього **добре серце** і він не дасть нам загинути.*

Тут фразеологізм відтворено повним еквівалентом, він повністю підходить до семантики усього перекладеного речення.

*Había llegado la hora de proclamar la Ley del Talión, **ojo por ojo, diente por diente*** (LEQNQV: URL).

*Настав час відплати за біблійним законом: **око за око, зуб за зуб**.*

В наведеному прикладі соматичний фразеологізм є частиною прецедентного тексту, зокрема, Біблії, переклад якої незначно відрізняється в більшості європейських мов. Отже, в українській мові є повний еквівалент для цієї фразеологічної одиниці.

Переклад **частковим еквівалентом** найчастіше зустрічається при співпаданні соматизму та частково образності, наприклад:

*La cuitada doncella aturrulló una disculpa y se largó. En seguida le pareció que había estado cruel con la desgraciada. «**Me he levantado hoy con mal pie**», pensó* (NDB: URL).

*Засмучена служниця щось винувато пробурмотіла і мерцій пішла. Він відразу відчув, що обійшовся з бідолахі. занадто суворо. «**Я сьогодні встав з лівої ноги**», подумав він.*

В українській мові є частковий еквівалент для наведеного фразеологізму з тим самим соматизмом – нога, але з іншим означенням: «погана нога» в іспанській мові і «ліва нога» в українській. Семантика повністю зберігається.

Переклад відносним еквівалентом.

*Y resulta que la tabernera, **un corazón de mantequilla de Soria**, también suelta el trapo, se le agarra al cuello, y le ofrece cargar con Minga...* (CD: URL).

Скінчилося тим, що шинкарка, жінка з **великим серцем**, теж залилася сльозами, кинулася йому на шию і пообіцяла дати притулок у себе для Мінги...

В наведеному прикладі для перекладу обрано відносний фразеологізм – з таким саме соматизмом та близькою семантикою, але такий, що відрізняється за образністю

Переклад фразеологічним аналогом.

— *Daniel será un gran hombre. Tengo un gran ojo clínico. Para algo soy médico— (se reía)—. No suelo equivocarme en estas cosas (LF: URL).*

- *Даніель буде великою людиною. У мене **вірне око**. Недарма я лікар, – сміється він. – У цих справах я рідко помиляюся.*

В наведеному прикладі використано фразеологічний аналог *ojo clínico* → *вірне око*. Семантика відтворена частково, оскільки значення фразеологізму *ojo clínico* є вужчим.

Але в деяких випадках переклад еквівалентом неможливо або недоцільно здійснити, тому перекладач вдається до трансформацій, які будуть розглянуті у наступному параграфі.

3.3 Використання лексичних, граматичних та лексико-граматичних трансформації при перекладі соматичних фразеологізмів

При перекладі соматичних фразеологізмів можуть використовуватися лексичні, граматичні та лексико-граматичні трансформації. Проте їхнє використання дещо відрізняється від інших випадків перекладу, наприклад, коли відтворюється нефразеологічна лексика.

Лексичні трансформації. Серед лексичних трансформацій було знайдено випадки генералізації – переклад фразеологізма з вузьким значенням фразеологізмом з ширшим значенням. При цьому цей фразеологізм не можна назвати фразеологічним аналогом, його було обрано за контекстом, зокрема:

Contempló <el Gallego> el rostro pá lido y demacrado del niño y añadió:

— *No me irás a decir que tampoco tienes padre...*

— *También ha muerto.*

— *Atiza! — exclamó el Gallego—A eso se llama **entrar con el pie izquierdo***

(DEEP: URL).

Ель Гальєго придивився до бліде, виснажене обличчя дитини і промовив:

- *Сподіваюся, ти не скажеш, що батька у тебе теж немає ...*

- *Батько теж помер.*

- *Дідька лисого! – вигукнув Ель Гальєго. – Ось це називається – **щастить як потопельнику!***

В оригіналі фразеологізм *entrar con el pie izquierdo* означає ‘погано розпочати справу’. Тут мається на увазі, що хлопчик тільки-но розпочав своє життя, і вже має багато нещастя (тобто у переносному сенсі під «справою» розуміється життя). В українському перекладі використано фразеологізм *везе як потопельнику* – із ширшим значенням. Тому що не конкретизовано на якому саме етапі справи людині не щастить – йдеться про невезіння взагалі. Отже, при перекладі іншим фразеологізмом може відбутися генералізація, що ми й спостерігаємо в цьому прикладі.

Граматичні трансформації було представлено перестановками і, зокрема, **синтаксичними замінами**.

*Una vez en, la planta, vació la vitrina **en un abrir y cerrar de ojos** y ocultó las carabinas en el macizo de adelfas del jardín* (DEEP: URL).

Опинившись внизу, Пабло **вмить** спустошив скляну шафу і сховав здобуті карабіни в саду, серед олеандрів.

Синтаксична заміна обумовлена використанням лексичного згортання: фразеологізм *en un abrir y cerrar de ojos* відтворено лексемою *вмить*. Це дещо знизило експресію речення, проте спростило сприйняття тексту.

*No se puede decir que sea un hombre muy pulido: lleva **barba de dos días**, su traje de color gris está sucio...* (TNLE: URL)

Франтом його не назвеш: ходить **неголений**, в брудному сірому костюмі...

Тут лексичне згортання використано для відтворення без еквівалентного фразеологізма: *barba de dos días* ‘багатоденна щетина’ → *неголений*.

Так само і в наступному прикладі:

*Tu hermano quiere su parte en metá lico para gastarla en cuatro días. Es una **mano rota*** (FYJ: URL).

Твій брат хоче отримати свою частку готівкою, щоб тут же все спустити. **Марнотрат**, ось він хто.

Лексико-граматичні трансформації.

Цілісна трансформація припускає повне перетворення фразеологізму або його описовий переклад.

*Laurita, por evitaros lloros, hoy el más último que milita en las filas revolucionarias me hace pendejo **a mis propios ojos**.* (TB: URL).

Лауріто, у порівнянні з найнепомітнішим бійцем, який нині бореться за революцію, **я здаюся собі** останнім негідником.

Попри те, що фразеологізм *a mis propios ojos* має повний еквівалент в українській мові – «у моїх власних очах», контекст його вживання в оригіналі припускає розмовний дружний стиль, у якому український еквівалент виглядає занадто по-книжковому. Тому доцільно використати цілісну трансформацію і відтворити ФО описово.

— *Rulo, vos sos una cabeza política* (ER: URL)

— *Руло, ти справжній дипломат.*

Для фразеологізма *cabeza política* ‘політична голова’ в українській мові є відносні еквіваленти – *світла голова, розумна голова*. Проте у контексті актуалізується буквальне значення слова *política*. Використання зазначених відносних еквівалентів не дозволить передати саме цю семантику, тому використано цілісну трансформацію. Словосполучення «справжній дипломат» не є власне фразеологізмом, але поняття *дипломат* усталено використовується на позначення людини, яка знається на тому, як вести переговори в різних ситуаціях (інколи іронічно).

La entrada de Beltrán, cargado de botella y seguido de un chico con una gran bandeja, cortó el mano a mano (YLR: URL).

Прихід Бельтрана з пляшкою і в супроводі хлопчика, що ніс величезну тацю, перервав їх інтимну розмову.

Фразеологізм *mano a mano* має відносний відповідник «віч-на-віч», проте у перекладі його не використано і здійснено описовий переклад – *інтимну розмову*.

Антонімічний переклад припускає переклад негативних конструкцій стверджувальними і навпаки.

Наприклад:

Muchas personas no dando pie con bola en los destinos propios, ven claro en los del prójirüo (FYJ: URL).

Багато хто роблять у своєму житті багато помилок, але про чужі справи судять цілком розумно.

В наведеному прикладі негативну конструкцію із часткою *no* – *no dando pie con bola* описово відтворено за допомогою стверджувальної конструкції – *роблять <...> багато помилок*. Семантику при цьому збережено.

Можемо зробити висновок про частотність використання різних способів перекладу або трансформацій при відтворенні іспанських соматичних фразеологізмів українською мовою. Результати квантитативного аналізу наведено на рис. 3.2.

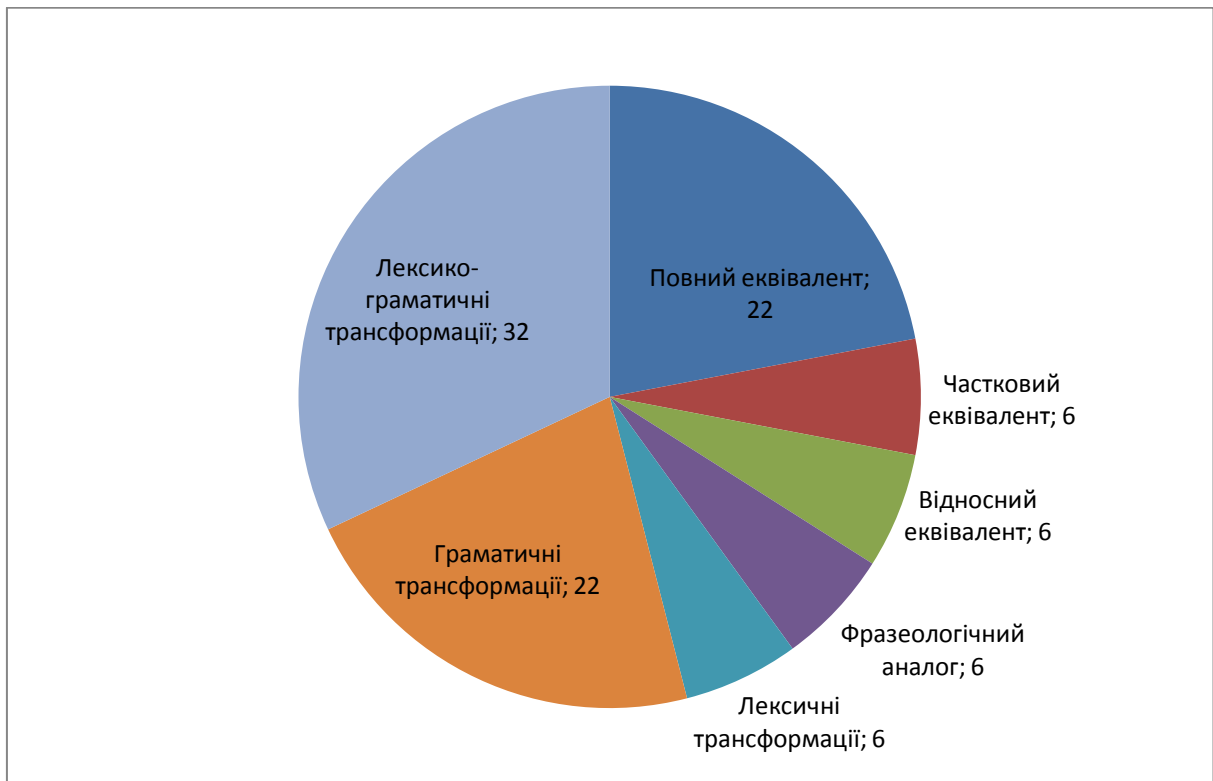

Рис. 3.2. Частотність використання різних способів перекладу та трансформацій при відтворенні іспанських соматичних фразеологізмів українською мовою, %

З рис. 3.2 можемо зробити висновок, що найчастіше при перекладі іспанських соматичних еквівалентів використовуються лексико-граматичні трансформації – майже третина усіх випадків (32 %). Вони представлені цілісним перетворенням та антонімічним перекладом. Лексико-граматичні трансформації використовуються не тільки при відсутності еквівалентів, але й у тому випадку, коли контекст припускає певні семантичні зміни у

семантиці фразеологізмів, отже, еквіваленти дещо втрачають рівень своєї відповідності.

В той же час, багато випадків відтворення фразеологізмів повним еквівалентом (22 %). Переважно, це широко розповсюджені фразеологізми із стетою метафорою, властиві українській та іспанській мові, а також фразеологізми, що походять із прецедентних текстів спільних для української та іспанської культур.

Також середю частотність продемонстрував такий метод перекладу як граматичні трансформації (22 %). Переважно це було обумовлено широким використанням синтаксичних замінь, зокрема, лексичного згортання, коли фразеологізм відтворювався лексемою у випадку відсутності еквівалента.

Найрідшими способами перекладу та трансформаціями були частковий еквівалент, відносний еквівалент, фразеологічний аналог та лексичні трансформації (по 6 %). Останні були обумовлені неповним семантичним збігом фразеологізмів. Так, було використано генералізацію, коли іспанська ФО з вузьким значенням була відтворена українською ФО із більш широким значенням.

Висновки за Розділом 3

Аналіз українських відповідників серед соматичних ФО іспанської мови показав, що найбільше виявилось таких соматичних фразеологізмів, що мають фразеологічні аналоги (4-й ступінь еквівалентності) (28 %). Таким чином, понад чверті іспанських соматичних фразеологізмів мають в українській мові аналоги з іншою образністю або такі, що суттєво відрізняються за структурою, можуть мати інший соматичний компонент або взагалі не мати і збігатися тільки за семантикою – повністю або в одному із значень (якщо ФО багатозначний). Майже однакову кількість виявлено

часткових еквівалентів та повних еквівалентів (21 % та 19 % відповідно). Вони повністю збігаються за семантикою (принаймні, в одному із фразеологічних значень), але часткові еквіваленти можуть відрізнятися лексичною наповненістю чи частково образністю. Відносних еквівалентів, що збігаються переважно тільки за семантикою і частково за образністю виявилось найменше у фактичному матеріалі (12 %). В той же час, достатньо багато (20 %) знайдено без еквівалентних соматичних ФО, які неможливо відтворити за допомогою українських фразеологізмів. Але сумарна кількість ФО, що мають еквіваленти різного ступеня відповідності (52 %) показує, що в багатьох випадках іспанські соматичні одиниці можуть бути перекладені засобами української фразеології.

Найчастіше при перекладі іспанських соматичних еквівалентів використовуються лексико-граматичні трансформації – майже третина усіх випадків (32 %). Вони представлені цілісним перетворенням та антонімічним перекладом. Лексико-граматичні трансформації використовуються не тільки при відсутності еквівалентів, але й у тому випадку, коли контекст припускає певні семантичні зміни у семантиці фразеологізмів, отже, еквіваленти дещо втрачають рівень своєї відповідності.

В той же час, багато випадків відтворення фразеологізмів повним еквівалентом (22 %). Переважно, це широко розповсюджені фразеологізми із стетою метафорою, властиві українській та іспанській мові, а також фразеологізми, що походять із прецедентних текстів спільних для української та іспанської культур.

Також середю частотність продемонстрував такий метод перекладу як граматичні трансформації (22 %). Переважно це було обумовлено широким використанням синтаксичних замінів, зокрема, лексичного згортання, коли фразеологізм відтворювався лексемою у випадку відсутності еквівалента.

Найрідшими способами перекладу та трансформаціями були частковий еквівалент, відносний еквівалент, фразеологічний аналог та лексичні

трансформації (по 6 %). Останні були обумовлені неповним семантичним збігом фразеологізмів. Так, було використано генералізацію, коли іспанська ФО з вузьким значенням була відтворена українською ФО із більш широким значенням.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки.

Соматизмами є лексеми на позначення частин тіла, органів людини, елементів серцево-судинної системи та інших систем (крові, шкіри). Соматизм у фразеологічній одиниці – основний компонент, який позначає частину тіла чи внутрішній орган людини, і який є частиною фразеологічної одиниці. Відповідно, соматичний фразеологізм – це стійко виразний вираз із повним або частково переосмисленим значенням його складових, що містить стрижневий смисловий компонент, соматизм, який позначає частину тіла чи органу людини. Терміни «соматичний фразеологізм» та «фразеологізм із соматичним компонентом» в цій роботі вважаємо ідентичними.

Характер і способи застосування міжмовних перекладацьких відповідностей багато в чому визначаються особливостями семантики фразеологізмів, що представляє собою складний інформативний комплекс. З точки зору вибору перекладацького відповідника найважливішими складовими даного комплексу є такі як переносний або образний компонент значення фразеологізму, прямий або предметний компонент значення фразеологізму, що формує основу образу, емоційний компонент значення фразеологізму, стилістичний компонент значення фразеологізму, національно-етнічний компонент значення фразеологізму.

До основних особливостей перекладу соматизмів у складі фразеологізму відноситься наявність символічного значення у мові перекладу (у цьому випадку символізм має бути збережено у перекладі за допомогою соматичної / несоматичної лексеми з тотожним значенням); наявність/ відсутність стійких виразів (фразеологізм може перекладатися фразеологізмом, або відповідним за стилістичним забарвленням та значенням

словом); варіанти назви однієї частини тіла (у цьому разі можна пропонувати різні варіанти перекладу).

Міжмовна асиметрія, як правило, проявляється в тому, що ядерні категорії відображених фразеологічних знаків із соматичною складовою повністю не співпадають у діапазонах значень. Це підтверджується неоднаковою концептуалізацією соматизмів у вторинному значенні словосполучень іспанської та української. Відмінності у творі логіко-концептуальної складової різних мовних свідомостей у концептуалізації певного фрагмента об'єктивного світу є основою для глибшого порівняння та реконструкції вторинних форм фразеологічних номінацій. Національні особливості концептуалізації соматизму в українській та іспанській мовах свідчать про відмінності у функціонуванні національної мовної свідомості.

Було визначено такі проблеми встановлення відповідності між іспанськими та українськими соматичними фразеологізмами: 1) полісемія як результат розвитку значень слова та як відношення множинності змістів та ідентичності висловів; 2) випадки, коли у вторинно-образній структурі іспанських соматичних фразеологізмів наявна метафорично маркована назва частини тіла, а в українській – образ-несоматизм; 3) випадки, коли ізоморфні образи в іспанській та українській мовах співвіднесені з різними соматизмами; 4) випадки, коли ізоморфні образи мають в одній із мов таке значення, яке відсутнє в іншій мові; 5) випадки, коли подібна образність в іспанській та українській мовах представлена неідентичними реаліями зі спільним символічним і прагматичним навантаженням; 6) випадки, коли неповні формальні кореляції (з різним лексичним складом) з різною образністю представлені дещо подібними формами парадигм; 7) випадки, коли фразеологічні аналоги іспанської та української мов мають різну холонімічно-партитивну таксономію; 8) неоднаковість концептуалізації «простих» номінацій на позначення різних частин тіла людини в іспанській

та українській мовах; 9) внутрішньомовні неточності на позначення соматизмів; 10) мовний символізм.

Аналіз соматичних іспанських фразеологізмів за структурою показав, що серед аналізованих ФО переважають трьохкомпонентні, кількість яких складає майже третину досліджуваних випадків (31 %), а також чотирьохкомпонентні, що склали майже чверть усіх прикладів (25 %). Найрідше зустрічаються шестикомпонентні (6 %), восьмикомпонентні (5 %), семикомпонентні (4 %) та дев'ятикомпонентні (2 %) фразеологізми. Середю частотність продемонстрували ФО, що містять два (16 %) та п'ять (11 %) компонентів. Фразеологізми були утворені за моделями «іменник+прикметник», «прикметник + іменник», «іменник + прийменник + іменник», «прийменник + прикметник + іменник», «дієслово + прийменник + іменник», «прийменник + іменник + сполучник + іменник», «дієслово + іменник + прийменник + іменник», «дієслово + прийменник + іменник + прикметник», «частка + дієслово + іменник + прийменник + іменник» та ін. Соматичний компонент *OJO* 'око' переважає у більшості груп ФО. Соматичний компонент *MANO* 'рука' є найчастотнішим серед двохкомпонентних фразеологізмів.

Аналіз частотності функціонування соматизмів в досліджуваних фразеологічних одиницях показав, що в аналізованому матеріалі найчастіше зустрічаються фразеологізми із соматичним компонентом *OJO* 'око' – майже третина усіх випадків (31 %). Найрідше зустрічаються фразеологізми із соматичним компонентом *BOCA* 'рот' та *BARBA* 'борода' (по 7 %), також невелику частотність продемонстрували фразеологізми із соматичними компонентами *CUERPO* 'тіло' і *PIE* 'нога' (по 8 %). Середню частотність мають фразеологізми із соматичними компонентами *CORAZÓN* 'серце' (15 %), *CABEZA* 'голова' (13 %), *MANO* 'рука' (11 %).

Було визначено 6 лексико-семантичних груп соматичних фразеологізмів: I. Фразеологізми, що вербалізують характеристики людини

(когнітивні – розумність або нерозумність, практичність або непрактичність, точку зору; моральні – добрість, чуйність або недобрість нечуйність, чесність; вольові; зовнішні; соціальні; описують людину, як таку). II. Фразеологізми, що вербалізують поведінку людини (щиру; рішучу; пильну; балакучу; легковажну; нахабну; невербальну; улесливу; швидку; готовність до будь-яких подій; визнання поразки; спричинення шкоди; нагадування людиною про себе; підморгування; помилкові дії). III. Фразеологізми, що описують ситуації (яка впливає на певні дії; спілкування; дізнавання нового). IV. Фразеологізми, що вербалізують моральний чи емоційний стан людини (страх або хвилювання; розгубленість; довірливість; ненависть; поганий гумор). V. Фразеологізми, що вербалізують характеристику об'єктів (цілісність; вартість; гарний смак (їжи)). VI. Фразеологізми, що вербалізують фізіологічний стан людини (покращення фізичного стану або одужання; стан смерті або вмирання).

До ядра лексико-семантичної групи «Характеристика людини» входять фразеологізми із соматизмами *OJO* 'око' і *MANO* 'рука'. На другому ряду знаходяться ФО, що містять соматизми *CABEZA* 'голова' і *CORAZÓN* 'серце'. І на периферії знаходяться ФО із соматичним компонентом *BOCA* 'рот'. Група «Поведінка людини» – єдина з аналізованих груп, в якій представлені усі з досліджуваних соматизмів. Але в ній виділяється велика група ФО, які можна з впевненістю віднести до її ядра – це фразеологізми із соматизмом *OJO* 'око'. Решта соматизмів представлена значно менше. Так, до другого ряду можна віднести ФО із компонентом *CORAZÓN* 'серце', *CABEZA* 'голова', *BARBA* 'борода' і *PIE* 'нога', а на периферії знаходяться ФО із компонентами *MANO* 'рука', *CUERPO* 'тіло' і *BOCA* 'рот'. У групі «Ситуація» немає фразеологізмів із соматизмів, щоб виразно переважали. Найбільше в ній присутньо фразеологізмів із соматизмами *OJO* 'око', *PIE* 'нога', *CUERPO* 'тіло'. На периферії знаходяться фразеологічні одиниці із соматичними компонентами *MANO* 'рука', *CABEZA* 'голова', *BARBA*

‘борода’. У групі «Моральний чи емоційний стан людини» яскраво виділяється група фразеологізмів із соматичним компонентом *CORAZÓN* ‘серце’. На периферії знаходяться ФО із такими соматизмами, як *OJO* ‘око’, *CABEZA* ‘голова’, *PIE* ‘нога’, *BOCA* ‘рот’. Група «Характеристика об’єктів» найбільше представлено ФО із компонентом *OJO* ‘око’. В меншому ступені в ній містяться фразеологізми із компонентами *CUERPO* ‘тіло’, *BARBA* ‘борода’, *BOCA* ‘рот’. Група «Фізіологічний стан людини» – найбільш нечисленна у досліджуваному матеріалі. Її формують фразеологізми *CUERPO* ‘тіло’ та *OJO* ‘око’.

Найчастіше соматичні фразеологізми функціонують у таких лексико-семантичних групах як «Характеристики людини» (36 %) та «Поведінка людини» (33 %). Як бачимо, кожна з груп містить майже третину від усіх аналізованих фразеологізмів. Середню частотність продемонстрували фразеологізми, що увійшли до лексико-семантичних груп «Ситуація» (15 %) та «Моральний чи емоційний стан людини» (9 %). І найменша частотність притаманна фразеологічним одиницям груп «Характеристика об’єктів» (4 %) і «Фізіологічний стан людини» (3 %).

Тільки 3 з досліджуваних соматизмів найбільш «схильні» до вживання в тій або тій групі. Так, це соматизм *OJO* ‘око’, який переважно вживається на позначення поведінки людини; соматизми *MANO* ‘рука’ та *CABEZA* ‘голова’, які найчастіше використовують для характеристики людини. Решта соматичних компонентів приблизно з однаковою частотністю можуть вживатися в усіх лексико-семантичних групах.

Аналіз українських відповідників серед соматичних ФО іспанської мови показав, що найбільше виявилось таких соматичних фразеологізмів, що мають фразеологічні аналоги (4-й ступінь еквівалентності) (28 %). Таким чином, понад чверті іспанських соматичних фразеологізмів мають в українській мові аналоги з іншою образністю або такі, що суттєво відрізняються за структурою, можуть мати інший соматичний компонент або

взагалі не мати і збігатися тільки за семантикою – повністю або в одному із значень (якщо ФО багатозначний). Майже однакову кількість виявлено часткових еквівалентів та повних еквівалентів (21 % та 19 % відповідно). Вони повністю збігаються за семантикою (принаймні, в одному із фразеологічних значень), але часткові еквіваленти можуть відрізнятися лексичною наповненістю чи частково образністю. Відносних еквівалентів, що збігаються переважно тільки за семантикою і частково за образністю виявилось найменше у фактичному матеріалі (12 %). В той же час, достатньо багато (20 %) знайдено безеквівалентних соматичних ФО, які неможливо відтворити за допомогою українських фразеологізмів. Але сумарна кількість ФО, що мають еквіваленти різного ступеня відповідності (52 %) показує, що в багатьох випадках іспанські соматичні одиниці можуть бути перекладені засобами української фразеології.

Найчастіше при перекладі іспанських соматичних еквівалентів використовуються лексико-граматичні трансформації – майже третина усіх випадків (32 %). Вони представлені цілісним перетворенням та антонімічним перекладом. Лексико-граматичні трансформації використовуються не тільки при відсутності еквівалентів, але й у тому випадку, коли контекст припускає певні семантичні зміни у семантиці фразеологізмів, отже, еквіваленти дещо втрачають рівень своєї відповідності.

В той же час, багато випадків відтворення фразеологізмів повним еквівалентом (22 %). Переважно, це широко розповсюджені фразеологізми із стетою метафорою, властиві українській та іспанській мові, а також фразеологізми, що походять із прецедентних текстів спільних для української та іспанської культур.

Також середю частотність продемонстрував такий метод перекладу як граматичні трансформації (22 %). Переважно це було обумовлено широким використанням синтаксичних замінів, зокрема, лексичного згортання, коли фразеологізм відтворювався лексемою у випадку відсутності еквівалента.

Найрідшими способами перекладу та трансформаціями були частковий еквівалент, відносний еквівалент, фразеологічний аналог та лексичні трансформації (по 6 %). Останні були обумовлені неповним семантичним збігом фразеологізмів. Так, було використано генералізацію, коли іспанська ФО з вузьким значенням була відтворена українською ФО із більш широким значенням.

Отже, в багатьох випадках іспанські соматичні одиниці можуть бути перекладені засобами української фразеології, але часто перекладачу приходится вдаватися до трансформацій через культурні розбіжності українського та іспанського народів, а також граматичні та лексичні розбіжності української та іспанської мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійченко, Ю., & Бодянська, А. (2012). Особливості використання фразеологізмів із соматизмом *cabeza* в іспанській пресі. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*, 26, 3—7.
2. Арсентьева, Е. Ф. (1999). Межъязыковые семантические отношения фразеологических единиц. В *Коммуникативно-прагматические аспекты фразеологии* (с. 124 – 126). Перемена.
3. Архипкина, Л. В. (2007). *Фразеологические единицы с компонентами-соматизмами в лингвокогнитивном и культурном аспектах* [Автореф. дисс. канд. филол. наук, Тульский государственный университет].
4. Базова, В. І. (2014). Фразеологічні аспекти перекладу. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер.: Філологічні науки*, 4, 175—181.
5. Балабаєва, В. Г. (2008). *Чим хата багата: Українські прислів'я та приказки та їх іспанські відповідники*. ГЛОБУС-ПРЕС.
6. Бердникова, Т. А. (2000). *Лексико-фразеологическое поле соматизмов* [Дисс. канд. филол. наук, Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова].
7. Білоноженко, В. М. (Ред.). (1998). *Фразеологічний словник української мови*. Наукова думка.
8. Білоус, Ю. В. (2018). *Структурно-семантичні особливості соматичних фразеологізмів у німецькій мові* [Дис. канд. філол. наук, Міжнародний гуманітарний університет].
9. Боднар, О. Б. (2019). *Фразеологічне багатство мови з погляду перекладацьких можливостей*. Retrieved from http://lib.ndu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_12-/cgiirbis_64.exe?LNG=en&Z21ID=&I21DBN=IBIS_PRINT&P21DBN=IBIS&-S21STN=1&S21REF=&S21FMT=fullw_-

print&C21COM=S&S21CNR=&S21-P01=0&S21P02=1&S21P03=A=-
&S21STR=Бондаренко,%20Яна%20Олексіївна.

10. Бусел, Т. (Ред). (2005). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Перун.

11. Вакк, Ф. (1964). *О соматической фразеологии в современном эстонском языке* [Автореф. дисс. канд. филол. наук, Таллинский педагогический институт им. Э. Вильде].

12. Виноградов, В.С. (2013). *Лексикология испанского языка*. Высшая школа.

13. Гальегос, С. (2016). *Порівняльний аналіз української та іспанської фразеології*. Retrieved from <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2016/paper/download/170/74>

14. Гарбовский, Н. К. (2014). *Теория перевода*. МГУ.

15. Головачева, А. В. (1987). Проблемы моделирования конструкций с именами частей тела. *Советское славяноведение*, 5, 59—72.

16. Горды, М. (2002). Типы вторичных значений соматизмов в составе фразеологических единиц. *Slovo. Tekst. CZAS*, 6, 356—363.

17. Городецкая, И.В. (2007). Соматический компонент фразеологизмов русского и французского языков. *Вестник Ставропольского государственного университета*, 51, 162—168.

18. Горошкевич, О. (2011). Соматична фразеологія в курсі вивчення японської мови як іноземної. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури*, 17, 7—10

19. Гоштанар, І. (2019). Німецькі соматичні фразеологізми в лінгвокогнітивному аспекті. Retrieved from <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/1738/1/%D0%A-3%D0%94%D0%9A%20%207.pdf>

20. Грефа Е., & Горчинська, Л. (2018). *Фразеологізми української та іспанської мов. Спільне та відмінне*. Retrieved from

<https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2018/paper/download/4081/3346>

21. Гуз, О. (2019). Іспанські фразеологізми з компонентом кольору. *Молодий вчений*, 5.1(69.1), 69–72.
22. Кармышаков, А. О. (1992). *Соматические фразеологизмы в русском и кыргызском языках* [Автореф. дисс. канд. филол. наук, Бишкекский педагогический институт].
23. Коваленко, Н. (2010). Моделювання фразеологізмів із соматизмом «язик» (на матеріалі українських говірок). *Мовознавчі студії*, 2, 187–191.
24. Колечко, М. Д. (1995). *Посессивні конструкції в українській та російській мовах* [Автореф. дис. канд. філол. наук, Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка].
25. Корнилов, О.А. (2003). *Языковые картины мира как производные национальных менталитетов*. ЧеРо.
26. Кунин, А. В. (1999). *О переводе английских фразеологизмов*. Retrieved from [http:// zhurnal.lib.ru/w/wagapow_a_s/transl/-bookkunun.shtml](http://zhurnal.lib.ru/w/wagapow_a_s/transl/-bookkunun.shtml).
27. Материнська, О. В. (2005). *Семантика найменувань частин тіла в англійській, німецькій, українській та російській мовах* [Дис. канд. філол. наук, Міжнародний гуманітарний університет].
28. Миронова, Л. (2019). *Порівняльна характеристика фразеологізмів із компонентом ніс в українській та іспанській мовах: семантична мотивація*. Retrieved from <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/18258/163-170.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
29. Миронова, Л. (2018). *Характеристика продуктивності соматичного компонента фразеологізмів в іспанській мові*. Retrieved from <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/26310/1/Myronova.pdf>
30. Миронова, Л. (2014). Концептуалізація жестових рухів і міміки людини у фразеологічних одиницях української та іспанської мов. *Науковий*

вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 10(2), 98101.

31. Мірошник, Л. (2019). *Фразеологічний переклад сталих одиниць в українській та іспанській мовах*. Retrieved from <http://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/33344/-1/%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20Microsoft%20Word.doc>

32. Мордкович, Э.М. (1977). *Белорусская соматическая фразеологія* [Автореф. дисс. канд. філол. наук, Белорусский государственный университет].

33. Назаров, О. (1972). О причинах фразеобразовательной активности соматизмов. В *Вопросы лексики и фразеологии* (с. 29-33). Ашхабадское книжное издательство.

34. Новікова, Т. В. (2015). Переклад фразеологізмів крізь призму теоретичних досліджень. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна», 52, 203—208.*

35. Омеляненко, О. (2013). Українські фразеологізми з компонентами-соматизмами як засоби вербалізації танатологічної семантики. *Лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 36, 44—51.*

36. Патен, І. (2015). Соматичний компонент у складі фразеологічних одиниць зі значенням переміщення у просторі. *Проблеми гуманітарних наук. Серія «Філологія», 36, 88—96.*

37. Пилипів, О. (2017). *Соматизми у фразеології латинської мови*. Retrieved from http://old.lingua.lnu.edu.ua/Foreign_Philology/Foreign_Philology/Foreign_Philology_122/articles/22pylypiv.pdf

38. Рецкер, Я. И. (1974). *Лексико-фразеологические основы перевода*. Наука.

39. Селіванова, О. О. (2014). *Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти)*. Брама.
40. Селіванова, О. О. (2012). Проблема трансформацій в перекладознавстві. *Вісник Черкаського університету. Серія філологічні науки*, 3, 33—40.
41. Сівков, І. В. (2013). Соматизми в різносистемних мовах: семантико-дериваційний, номінаційний та етимологічний аспекти. *Східний світ*, 2/3, 119—125.
42. Солодухо, Э. М. (1989). *Теория фразеологического сближения*. КГУ.
43. Стрілець, Н. Я. (2003). *Структурні та функціонально-семантичні особливості соматичних фразем у романських мовах (на матеріалі французької, іспанської та італійської мов)* [Автореф. дисс. канд. філол. наук, Київський національний університет ім. Т. Шевченка].
44. Толстова, О. Л. (2004). Когнітивний аспект аналізу фразеологізмів з компонентом “cabeza” (на матеріалі іспанської мови). *Мовні і концептуальні картини світу*, 14(2), 190—193.
45. Толстова, О. Л. (2006). Концептуалізація негативних емоцій у соматичній фразеології іспанської мови. *Мовні і концептуальні картини світу*, 17, 374—380.
46. Толстова, О. Л. (2012). Мотиваційні моделі фразеології іспанського молодіжного сленгу. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*, 22, 308—315.
47. Цимбалюк, Т. В. (2016). *Мова перекладу Миколи Лукаша: Фразеологія роману Мігеля де Сервантеса Сааведри «Дон Кіхот»*. Довіра.
48. Чинчлей, К. Г. (1990). *Типология категории посессивности*. Штиинца.
49. Шевелюк, В. (2007). *Контрастивні особливості вторинної семантики соматизмів у фразеологічних знаках іспанської, української та*

<http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/3077/1/Sheveliuk.pdf>

50. Шевелюк, І. О. (2005). Універсальні та етнокультурні символічні архетипові моделі прислів'їв із соматизмами в іспанській та українській мовах. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*, 6, 287–295.

51. Ямшанова, В. А. (1991). *Категория инструментальности в немецком языке* [Автореф. дисс. канд. філол. наук, Ставропольский государственный университет].

52. Borajo, D. (1990). Dominoes as a domain where to use proverbs as heuristics. *Data & Knowledge Engineering*, 5, 129–137.

53. Cantera Ortiz de Urbina, J. (2010). *Fraseología bíblica comparada. Su reflejo en el refranero español*. Retrieved from <http://paremia.org/paremia/PAREMIA14/P14-2.pdf>

54. Cienki, A. (2018). Metaphor, gesture, and thought. In *The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought*. (483–501). Cambridge University Press.

55. Corpas Pastor, G. (2000). *Las lenguas de Europa: estudios de fraseología, fraseografía y traducción*. Comares.

56. Fauconnier, G. (2012). *Conceptual projection and middle spaces*. Retrieved from <http://www.blending.stanford.edu>

57. Formen, Femández Maria del Mar (1998). La didáctica de la fraseología ayer y hoy: del aprendizaje memorístico al agrupamiento en los repertorios de funciones comunicativas. *La enseñanza del español como lengua extranjera: del pasado al futuro*, 339–347.

58. Gläser, R. (1998). The translation aspect of phraseological units in English and German. *Topics in Phraseology, Theory and Practise*. Katowice, 1998. Vol. 1. C. 9-21.

59. Hrabovska, H. (2009). *La revista Vsesvit como poligono de traducciones. I Congreso de hispanistas de Ucrania*. Actas. Kiev, 25 y 26 de junio de 2009.
60. König, E. (2001). Internal and External Possession. In *Language Typology and Language Universals, 1* (pp. 970-978). Walter de Gruyter.
61. Lakoff, G. (2013). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
62. López Alcaraz, Jusefa. (2015). *Modismos y frases hechas en castellano y en catalán. Observaciones y estudio contrastivo*. URL: dialnet.unirioja.es/servlet/fichero_articulo?codigo=271662&orden...
63. Penades Martínez, I. (2016). *La enseñanza de las unidades fraseológicas. Cuadernos de didáctica del español*. Edinumen.
64. Shevchenko, L. (2015). The analysis of Spanish and Ukrainian proverbs characterizing everyday life. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 2, 64—69.
65. Tristá Pérez, A. M. (1998). *Estudios de fraseología y fraseografía del español actual*. Iberoamericana.
66. Zuluaga, A. (1980). Introducción al estudio de las expresiones fijas. In *Studia Romanica et Linguistica*. Lang.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОГО МАТЕРІАЛУ

(СФУМ) – Білоноженко В. Гнатюк І. Словник фразеологізмів української мови. К.: Наукова думка, 2003. 788 с.

(ИФС) – Испанский фразеологический словарь. URL:
<http://www.fraseol.costa-blanca-map.es/palabras/#modal>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

LM – M. Azuela. La maldición

LEQNQV – F. Robles. La estrella que no quiso vivir

NDB – J. A. Zunzunegui, Novelas de Bilbao

CD – E. Pardo Bazán. Cuentos dramáticos

LF – R. Nieto. La fiebre

DEEP – J. Goytisolo. Duelo en el Paraíso

TNLE – A. Gil. Tú no lo entiendes

FYJ – B. Pérez Galdós. Fortunata y Jacinta

TB – R. del Valle-Inclán. Tirano Banderas. URL:
<http://www.tiranobanderas.es/4PL3.html>

ER – R. Larra. El Rulo

YLR – C. de Icaza. Yo, la reina

RESUMEN

El trabajo está dedicado al estudio de unidades fraseológicas somáticas en el idioma español y de sus equivalentes ucranianos. El análisis de las unidades fraseológicas somáticas del español por estructura ha mostrado que entre las unidades fraseológicas analizadas predominan las de tres y cuatro componentes. El análisis de la frecuencia de funcionamiento de los somatismos en las unidades fraseológicas estudiadas ha mostrado que en el material analizado las unidades fraseológicas con el componente somático 'ojo' son las más comunes. Muy a menudo, los elementos somáticos en la fraseología funcionan en grupos léxicos y semánticos como "Características humanas" y "Comportamiento humano".

El análisis de los equivalentes ucranianos entre las unidades fraseológicas somáticas del idioma español ha mostrado que el mayor número de tales unidades fraseológicas somáticas tienen analogías fraseológicas. Así, más de una cuarta parte de las fraseologías somáticas españolas tienen análogos en el idioma ucraniano con imágenes diferentes o aquellas que difieren significativamente en la estructura, pueden tener otro componente somático o pueden no tenerlo y coincidir solo en la semántica, completamente o en uno de los significados. Se ha encontrado casi el mismo número de equivalentes parciales y equivalentes completos. Se han encontrado muchas unidades fraseológicas somáticas sin equivalencia, que no pueden reproducirse con la ayuda de unidades fraseológicas ucranianas. Pero el número total de fraseologías que tienen equivalentes de diversos grados de correspondencia muestra que en muchos casos las unidades somáticas españolas pueden traducirse mediante la fraseología ucraniana. Y principalmente en este caso se usan transformaciones léxicas y gramaticales.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Соматичні фразеологічні одиниці та їхні відповідники

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Українські відповідники	Соматизм	Сліппад.	Семантика	Відпоі.	Відл. образн.	ВІДПОВІДНІСТЬ
1.	cabeza /голова	<i>cabeza cuadrada</i> (ИФС: URL)	'квадратна голова'	'нерозумна людина';	<i>Дурна голова</i> (СФУМ: 157)	Голова	так	'нерозумна людина'	так	ні	3
					<i>Куряча голова</i> (СФУМ: 157)	Голова	так	'некмітлива людина'	ч	ні	4
					<i>Капустяна голова</i> (СФУМ: 157)	Голова	так	'некмітлива людина'	ч	ні	4
					<i>Порожня голова</i> (СФУМ: 157)	Голова	так	'нерозумна людина'	так	ні	3
					<i>Без голови</i> (СФУМ: 157)	Голова	так	'нерозумна людина'	так	ні	3
2.	cabeza /голова	<i>cabeza loca</i> (ИФС: URL)	'шалена голова'	'безрозсудна людина';	<i>Гаряча голова</i> (СФУМ: 156)	Голова	так	'безрозсудна людина'	так	ні	3
3.	cabeza /голова	<i>cabeza dura</i> (ИФС: URL)	'тверда голова'	'вперта людина';	<i>Мідний лоб</i> (СФУМ: 350)	Лоб	ч	'вперта людина'	так	ч	3
4.	cabeza /голова	<i>mala cabeza</i> (ИФС: URL)	'погана голова'	'непутяща людина';	-	-	-	-	-	-	5
5.	cabeza /голова	<i>cabeza política</i> (ИФС: URL)	'політична голова'	'розумна людина';	<i>Голова варить</i> (СФУМ: 156)	Голова	так	'розумна людина'	так	ні	3
					<i>Голова є</i> (СФУМ: 156)	Голова	так	'розумна людина'	так	ні	3
					<i>Голова на плечах</i> (СФУМ: 157)	Голова	так	'розумна людина'	так	ні	3
					<i>Голова не соломою набита</i> (СФУМ: 157)	Голова	так	'розумна людина'	так	ні	3
					<i>Золота голова</i> (СФУМ: 157)	Голова	так	'розумна людина'	так	ні	3
					<i>Світла голова</i> (СФУМ: 158)	Голова	так	'розумна людина'	так	ні	3
					<i>Розумна голова</i> (СФУМ: 158)	Голова	так	'розумна людина'	так	ні	3
					<i>З головою</i> (СФУМ: 158)	Голова	так	'розумна людина'	так	ні	3
					<i>Повний лоб</i> (СФУМ: 350)	Лоб	ні	'розумна людина'	так	ні	4
6.	cabeza /голова	<i>cabeza de turco</i> (ИФС: URL)	'турецька голова'	'мишень для глузування', 'людина, яка вважається в усьому винною';	-	-	-	-	-	-	5
7.	cabeza /голова	<i>conversar cabeza con cabeza</i> (ИФС: URL)	'говорити головою до голови'	'душевно розмовляти по-дружньому';	-	-	-	-	-	-	5
8.	cabeza /голова	<i>andar de cabeza</i>	'голова, що ходить'	'розгубленість від надміру'	<i>Голова іде обертом</i>	Голова	так	'розгубленість від надміру'	так	ч	2

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Українські відповідники	Соматизм		Семантика		Відл. образн.	ВІДПОВІДНІСТЬ
		(ИФС: URL)		турбот чи справ’;	(СФУМ: 156)			турбот чи справ’			
					<i>Голова пухне</i> (СФУМ: 157)	Голова	так	‘постійна зосередженість на справі’	ч	ні	3
					<i>Повна голова</i> (СФУМ: 157)	Голова	так	‘розгубленість від надміру турбот чи справ’	так	ні	3
9.	cabeza /голова	<i>anda mal de la cabeza</i> (ИФС: URL)	‘в голові погано’	‘бути не при своєму розумі’;	<i>Не при своєму розумі</i> (СФУМ: 157)	-	ні	‘бути не при своєму розумі’	так	ні	4
10.	cabeza /голова	<i>asomar la cabeza</i> (ИФС: URL)	‘ткнути головою’	‘показатися’, ‘нагадати про себе’;	<i>Не потикати носа</i> (СФУМ: 533)	ніс	ні	‘не показуватися’	ч (ант)	так	4
					<i>Очей не показувати</i> (СФУМ: 533)	очі	ні	‘не показуватися’	ч (ант)	так	4
11.	cabeza /голова	<i>bajar uno la cabeza</i> (ИФС: URL)	‘опустити голову’	‘визнати себе переможеним’;	<i>Схилити голову</i> (СФУМ: 702)	голова	так	‘визнати себе переможеним’	так	так	1
					<i>Повісити голову</i> (СФУМ: 114)	голова	так	‘засмучуватися’	ні	так	3
12.	cabeza /голова	<i>calentarle la cabeza a uno</i> (ИФС: URL)	‘гріти комусь голову’	‘запаморочити комусь голову’, ‘обманути’, ‘утомити’	<i>Затуманювати голову</i> (СФУМ: 114)	голова	так	‘запаморочити комусь голову’, ‘обманути’, ‘утомити’	так	ні	3
13.	cabeza /голова	<i>no le da la cabeza para...</i> (ИФС: URL)	‘не дати голови’	‘не довести справу до пуття’;	<i>Давати раду</i> (СФУМ: 114)	-	-	‘не довести справу до пуття’	ч (ант)	ні	4
14.	mano /рука	<i>mano abierta</i> (ИФС: URL)	‘відкрита рука (долоня)’	‘не виявляти скупості’;	<i>Щедрою рукою</i> (СФУМ: 625)	рука	так	‘не виявляти скупості’	так	ні	3
15.	mano /рука	<i>buena mano</i> (ИФС: URL)	‘хороша рука’	(1) ‘вправна в роботі людина’, ‘майстер своєї справи’; (2) ‘людина, що приносить іншим успіх у справі’;	<i>Умілі руки</i> (СФУМ: 624)	рука	так	‘вправна в роботі людина’, ‘майстер своєї справи’	ч (1)	ні	4
					<i>Золоті руки</i> (СФУМ: 623)	рука	так	‘вправна в роботі людина’, ‘майстер своєї справи’	ч (1)	ні	4
					<i>Легка рука</i> (СФУМ: 619)	рука	так	(1) ‘вправна в роботі людина’, ‘майстер своєї справи’ (2) ‘людина, що приносить іншим успіх у справі’	так	ні	3
16.	mano /рука	<i>mano derecha</i> (ИФС: URL)	‘права рука’	‘перший помічник’;	<i>Права рука</i> (СФУМ: 619)	рука	так	‘перший помічник’	так	так	1
17.	mano /рука	<i>mano dura</i> (ИФС: URL)	‘тверда рука’	‘сувора рішуча людина’;	<i>Важка рука</i> (СФУМ: 619)	рука	так	‘людина, що може боляче вдарити’	ч	ч	2
					<i>Не здригнеться рука</i> (СФУМ: 619)	рука	так	‘не відступати перед труднощами’	ч	ч	2
					<i>Сильна рука</i> (СФУМ: 620)	рука	так	‘впливова людина’	ч	ч	2

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Українські відповідники	Соматизм		Семантика			ВІДПОВІДНІСТЬ
							Співпад.		Відпоі.	Відл. образн.	
					<i>Тверда рука</i> (СФУМ: 620)	рука	так	‘сувора рішуча людина’	так	так	1
18.	mano /рука	<i>mano izquierda</i> (ИФС: URL)	‘ліва рука’	‘вивертка людина’;	-	-	-	-	-	-	5
19.	mano /рука	<i>ser limpio de manos</i> (ИФС: URL)	‘мати чисті руки’	‘чесна людина’;	<i>Нечистий на руку</i> (СФУМ: 434)	рука	так	‘нечесна людина’	ч (ант)	так	2
					<i>З чистою совістю</i> (СФУМ: 675)	-	-	‘чесна людина’	так	так	3
					<i>З чистою совістю</i> (СФУМ: 675)	-	-	‘чесна людина’	так	так	3
20.	mano /рука	<i>tener mala mano (para)</i> (ИФС: URL)	‘мати погану руку’	‘невправна в роботі людина’;	<i>Руки не туди стоять</i> (СФУМ: 623)	рука	так	‘невправна в роботі людина’	так	ні	3
21.	mano /рука	<i>mano rota</i> (ИФС: URL)	‘зламана рука’	‘марнотрат’;	-	-	-	-	-	5	
22.	mano /рука	<i>manos de oro</i> (ИФС: URL)	‘золоті руки’	‘вправна в роботі людина’, ‘майстер своєї справи’;	<i>Золоті руки</i> (СФУМ: 623)	рука	так	‘вправна в роботі людина’, ‘майстер своєї справи’	так	так	1
23.	mano /рука	<i>mano a mano</i> (ИФС: URL)	‘рука в руку’	‘один біля одного, поряд’;	<i>Рука в руку</i> (СФУМ: 619)	рука	так	‘один біля одного, поряд’	так	так	1
24.	mano /рука	<i>un mano a mano</i> (ИФС: URL)	‘рука в руці’	‘без свідків’;	<i>Рука в руці</i> (СФУМ: 620)	рука	так	‘дружно’	ні	ні	4
					<i>Віч-на-віч</i>	око	ні	‘без свідків’	так	ні	3
25.	corazón /серце	<i>buen corazón</i> (ИФС: URL)	‘добре серце’	‘добра людина’;	<i>Велике серце</i> (СФУМ: 639)	серце	так	‘добра та чуйна людина’	так	ні	3
					<i>Добре серце</i> (СФУМ: 639)	серце	так	‘добра людина’	так	так	1
26.	corazón /серце	<i>mal corazón</i> (ИФС: URL)	‘погане серце’	‘недобра людина’;	<i>Кам’яне серце</i> (СФУМ: 640)	серце	так	‘байдужа, нечуйна людина’	ч	ні	4
27.	corazón /серце	<i>tener uno un corazón de bronce</i> (ИФС: URL)	‘мати бронзове серце’	‘байдужа, нечуйна людина’;	<i>Кам’яне серце</i> (СФУМ: 640)	серце	так	‘байдужа, нечуйна людина’	так	ч	2
28.	corazón /серце	<i>corazón de mantequilla de Soria</i> (ИФС: URL)	‘серце з вершкового масла’	‘добра, ніжна та чуйна людина’;	<i>Велике серце</i> (СФУМ: 639)	серце	так	‘добра та чуйна людина’	так	ні	3
					<i>Добре серце</i> (СФУМ: 639)	серце	так	‘добра людина’	ч	ні	4
29.	corazón /серце	<i>corazón de oro</i> (ИФС: URL)	‘золоте серце’	‘добра та чуйна людина’;	<i>Добре серце</i> (СФУМ: 639)	серце	так	‘добра людина’	ч	ні	4
30.	corazón /серце	<i>con (todo) el corazón</i> (ИФС: URL)	‘з усім серцем’	‘щиро’;	<i>Від усього серця</i> (СФУМ: 643)	серце	так	‘щиро’	так	так	1
					<i>Всім серцем</i> (СФУМ: 643)	серце	так	‘щиро’	так	так	1
					<i>Всією душею</i> (СФУМ: 643)	-	-	‘щиро’	так	ні	4
					<i>Від щирого серця</i> (СФУМ: 643)	серце	так	‘щиро’	так	ні	3

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Українські відповідники	Соматизм		Семантика			ВІДПОВІДНІСТЬ
							Співпад.		Відпоі.	Відп. образн.	
31.	corazón / серце	<i>odiar de todo corazón</i> (ИФС: URL)	‘ненавидити від усього серця’	‘сильно ненавидити’;	-	-	-	-	-	-	5
32.	corazón / серце	<i>de corazón duro</i> (ИФС: URL)	‘важко-сердечний’	‘жорстка, бездушна, безжалісна людина’;	<i>Кам'яне серце</i> (СФУМ: 640)	серце	так	‘байдужа, нечуйна людина’	так	ч	2
					<i>Без серця</i> (СФУМ: 643)	серце	так	‘жорстка, бездушна, безжалісна людина’	так	ні	3
33.	corazón / серце	<i>abrir uno su corazón a otro</i> (ИФС: URL)	‘відкрити своє серце іншій людині’	‘відкритися, розповісти правду про себе’;	<i>Відкрите серце</i> (СФУМ: 643)	серце	так	‘людина, яка щира у стосунках із іншими людьми’	ч	так	2
					<i>Відкривати серце</i> (СФУМ: 102)	серце	так	‘відкритися, розповісти правду про себе’	так	так	1
					<i>Відкрити душу</i> (СФУМ: 102)	-	-	‘відкритися, розповісти правду про себе’	так	ні	4
34.	corazón / серце	<i>acelerársele el corazón a uno</i> (ИФС: URL)	‘серце прискорило биття’	‘стан сильного хвилювання’;	<i>Заграло серце</i> (СФУМ: 639)	серце	так	‘стан переживання сильних позитивних емоцій’	ч	ч	2
					<i>Запалюлося серце</i> (СФУМ: 640)	серце	так	‘стан сильного хвилювання’	так	ч	2
					<i>Аж серце тремтить</i> (СФУМ: 639)	серце	так	‘стан сильного хвилювання’	так	ч	2
					<i>Аж душа тремтить</i> (СФУМ: 639)	-	-	‘стан сильного хвилювання’	так	ч	4
					<i>Серце мало не вискочить з грудей</i> (СФУМ: 642)	серце	так	‘стан сильного хвилювання’	так	ч	2
35.	corazón / серце	<i>no caberte a uno el corazón en el pecho</i> (ИФС: URL)	‘серце не вміщується у груді’	‘стан сильного хвилювання’;	<i>Серце мало не вискочить з грудей</i> (СФУМ: 642)	серце	так	‘стан сильного хвилювання’	так	так	1
36.	corazón / серце	<i>encoger a uno el corazón</i> (ИФС: URL)	‘серце стискається’	‘випробувати моральні страждання, тривожитися за когось’;	<i>Серце стискається</i> (СФУМ: 642)	серце	так	‘випробувати моральні страждання, тривожитися за когось’	так	так	1
					<i>Серце нис</i> (СФУМ: 641)	серце	так	‘випробувати моральні страждання, тривожитися за когось’	так	ні	3
					<i>Серце рветься на шматки</i> (СФУМ: 641)	серце	так	‘випробувати моральні страждання, тривожитися за когось’	так	ні	3

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Українські відповідники	Соматизм	Співпад.	Семантика	Відпоі.	Відл. образн.	ВІДПОВІДНІСТЬ
					<i>Серце болить</i> (СФУМ: 640)	серце	так	‘випробувати моральні страждання, тривожитися за когось’	так	ні	3
					<i>Душа болить</i> (СФУМ: 640)	-	-	‘випробувати моральні страждання, тривожитися за когось’	так	ні	4
					<i>Серце мре</i> (СФУМ: 641)	серце	так	‘випробувати моральні страждання, тривожитися за когось’	так	ні	3
37.	corazón / серце	<i>escapársele a uno el corazón por la boca</i> (ИФС: URL)	‘серце втекло через рот’	‘проговоритися’;	-	-	-	-	-	-	5
38.	corazón / серце	<i>faltarle a uno el corazón</i> (ИФС: URL)	‘серце зникло’	‘пропала мужність’;	<i>Серце опинилося в п’ятах</i> (СФУМ: 641)	серце, п’яти	так	‘дуже злякатися’	ч	ч	2
					<i>Серце падає</i> (СФУМ: 641)	серце	так	‘дуже злякатися’	ч	ч	2
39.	corazón / серце	<i>llevar uno el corazón en la mano</i> (ИФС: URL)	‘нести серце в руці’	‘виявляти щирість’, ‘з добрим наміром’;	<i>Всім серцем</i> (СФУМ: 643)	серце	так	‘щиро’	ч	ні	4
					<i>Чистим серцем</i> (СФУМ: 643)	серце	так	‘виявляти щирість’, ‘з добрим наміром’	так	ні	
40.	ojo/око	<i>dormir uno con un ojo abierto</i> (ИФС: URL)	‘спати з одним відкритим оком’	‘завжди бути напготові’;	<i>Око не дрімає</i> (СФУМ: 465)	око	так	‘людина, що постійно спостерігає, дбає’	ч	так	2
41.	ojo/око	<i>con los ojos bien abiertos</i> (ИФС: URL)	‘з широко розплющеними очима’	(1) ‘діяти рішуче’; (2) ‘пильно слідкувати’;	<i>Всевидюче око</i> (СФУМ: 463)	око	так	‘здатність все підмічати і бачити’	ч (2)	ні	4
					<i>У чотири ока</i> (СФУМ: 462)	око	так	‘уважно, обережно, невідступно, пильно’	ч (2)	ні	4
					<i>Дивитися обома</i> (СФУМ: 198)	-	-	‘уважно, обережно, невідступно, пильно’	ч (2)	ні	4
42.	ojo/око	<i>tener el ojo bien abierto</i> (ИФС: URL)	‘тримати око широко відкритим’	‘завжди бути напготові’;	<i>Око не дрімає</i> (СФУМ: 465)	око	так	‘людина, що постійно спостерігає, дбає’	ч	ч	2
43.	ojo/око	<i>andar con ojo alerta</i> (ИФС: URL)	‘ходити з пильним оком’	‘пильнувати’;	<i>Недремне око</i> (СФУМ: 464)	око	так	‘постійний нагляд, спостереження з боку когось’	ч	ні	4
					<i>У чотири ока</i> (СФУМ: 462)	око	так	‘уважно, обережно, невідступно, пильно’	ч	ні	4
					<i>В сто очей дивитися</i> (СФУМ: 196)	око	так	‘уважно, обережно, невідступно, пильно’	ч	ні	4

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Українські відповідники	Соматизм		Семантика		Відл. образн.	ВІДПОВІДНІСТЬ
							Співпад.		Відпоі.		
44.	ojo/око	<i>ojo clínico</i> (ИФС: URL)	‘клінічне око’	‘вміння точно поставили діагноз’, ‘досвідчене око’;	<i>Вірне око</i> (СФУМ: 463)	око	так	‘вміння щось правильно визначити, оцінити’	ч	ні	4
					<i>Бите око</i> (СФУМ: 463)	око	так	‘вміння щось правильно визначити, оцінити’	ч	ні	4
45.	ojo/око	<i>cuatro ojos</i> (ИФС: URL)	‘чотири ока’	‘людина, що носить окуляри’;	<i>На чотири ока</i> (СФУМ: 462)	око	так	‘удвох з кимось’	ні	ч	4
					<i>У чотири ока</i> (СФУМ: 462)	око	так	‘уважно, обережно, невідступно, пильно’	ні	ч	4
46.	ojo/око	<i>el ojo derecho</i> (ИФС: URL)	‘праве око’	‘близький любимий друг, найближча людина’;	<i>Праве око</i> (СФУМ: 465)	око	так	‘найближча людина у справі’	ч	так	2
47.	ojo/око	<i>costar una cosa los ojos de la cara</i> (ИФС: URL)	‘варто ока’	(1) ‘коштувати дуже багато’; (2) ‘дістатися дорогою ціною’;	<i>Як ока в лобі</i> (СФУМ: 462)	око, лоб	ч	‘берегти, як найбільшу цінність’	ч	так	2
					<i>Як свого ока</i> (СФУМ: 462)	око	так	‘берегти, як найбільшу цінність’	ч	так	2
48.	ojo/око	<i>ojo de carnero</i> (ИФС: URL)	‘бараняче око’	‘томний погляд’;							5
49.	ojo/око	<i>ojos de lince</i> (ИФС: URL)	‘рисячі очі’	‘проникливість’, ‘гострий погляд’;	<i>Гостре око</i> (СФУМ: 463)	око	так	‘людина, що добре бачить, спостережлива’	ч	ні	4
					<i>Очі хапають</i> (СФУМ: 478)	око	так	‘людина, здатна блискавично все помічати’	ч	ні	4
					<i>Очі пропікають наскрізь</i> (СФУМ: 477)	око	так	‘проникливо дивитися’	ч	ні	4
					<i>Вовчим оком</i> (СФУМ: 466)	око	так	‘дивитися хиже, жадібно’	ні	ч	4
50.	ojo/око	<i>ojos de ratón</i> (ИФС: URL)	‘мишачі очі’	‘маленькі хитрі очі’;						5	
51.	ojo/око	<i>a los ojos (de)</i> (ИФС: URL)	‘в очах’	(1) ‘на очах’, (2) ‘в очах <того, хто дивиться>, у думці’;	<i>В очах</i> (СФУМ: 471)	око	так	‘в очах <того, хто дивиться>, у думці’	ч (2)	так	2
					<i>На погляд</i> (СФУМ: 527)	-	-	‘на погляд <того, хто дивиться>, у думці’	ч	ч	4
52.	ojo/око	<i>a mis propios ojos</i> (ИФС: URL)	‘у моїх власних очах’	‘на мою думку’;	<i>В очах</i> (СФУМ: 471)	око	так	‘в очах <того, хто дивиться>, у думці’	так	так	1
					<i>На погляд</i> (СФУМ: 527)	-	-	‘на погляд <того, хто дивиться>, у думці’	ч	ч	4
53.	ojo/око	<i>a cierra ojos</i> (ИФС: URL)	‘з закритими очима’	‘на дотик, навпомацьки’;	<i>Із зав’язаними очима</i> (СФУМ: 472)	око	так	(1) ‘людина, що погано орієнтується у життєвих ситуаціях’ (2) ‘зробити щось за будь-	ч	ч	2

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Українські відповідники	Соматизм	Сліппад.	Семантика	Відпоі.	Відл. образн.	ВІДПОВІДНІСТЬ
								яких умов'			
					<i>Як із зав'язаними очима</i> (СФУМ: 473)	око	так	'на дотик, навіщомацьки'	так	ч	2
54.	ојо/око	<i>creer a ojo cerrado</i> (ИФС: URL)	'повірити заплещеними очима'	'сліпо вірити';	<i>Сліпо вірити</i> (СФУМ)	-	-	'сліпо вірити';	так	ч	4
55.	ојо/око	<i>a ojos vistas</i> (ИФС: URL)	'на очах'	'у всіх на очах, відкрито';	<i>На очах</i> (СФУМ: 471)	око	так	'у всіх на очах, відкрито'	так	так	1
56.	ојо/око	<i>con los ojos cerrados</i> (ИФС: URL)	'із закритими очима'	'діяти сліпо, навімання не роздумуючи, не сумніваючись';	<i>Із зав'язаними очима</i> (СФУМ: 472)	око	так	(1) 'людина, що погано орієнтується у життєвих ситуаціях' (2) 'зробити щось за будь-яких умов'	ч (2)	ч	2
57.	ојо/око	<i>con mucho ojo</i> (ИФС: URL)	'з великим оком'	'уважно, обережно';	<i>Очі великі</i> (СФУМ: 476)	око	так	'занадто цікава до чужого життя людина'	ні	так	3
58.	ојо/око	<i>con los ojos en blanco</i> (ИФС: URL)	'з порожніми очима'	'підняти очі неба', 'закотити очі';							5
59.	ојо/око	<i>en un cerrar de ojos</i> (ИФС: URL)	'у мить ока'	'миттєво';	<i>І оком не моргнути</i> (СФУМ: 405)	око	так	(1) 'миттєво', (2) 'не звертати увагу на когось', (3) 'впевнено вести себе', (4) 'завмерти, не поворухнутися'	ч (1)	так	2
					<i>І вусом не моргнути</i> (СФУМ: 405)	вуса	ні	'не звертати увагу на когось',	ні	ч	4
					<i>Як оком моргнути</i> (СФУМ: 405)	око	так	'миттєво',	так	так	1
60.	ојо/око	<i>ojo por ojo</i> (ИФС: URL)	'око за око'	'помста';	<i>Око за око</i> (СФУМ: 464)	око	так	'помста'	так	так	1
61.	ојо/око	<i>abrir uno el ojo</i> (ИФС: URL)	'відкрити око'	'побачити нові обставини, подивитися на речі по-новому';	<i>Новими очима</i> (СФУМ: 472)	око	так	'побачити нові обставини, подивитися на речі по-новому'	так	ні	3
					<i>Відкрилися очі</i> (СФУМ: 474)	око	так	'побачити нові обставини, подивитися на речі по-новому'	так	так	1
					<i>Скинути полуду з очей</i> (СФУМ: 656)	око	так	'побачити нові обставини, подивитися на речі по-новому'	так	ч	2
62.	ојо/око	<i>abrirle el ojo a uno</i> (ИФС: URL)	'відкрити комусь око'	'звернути чинюсь увагу на невідомі обставини';	<i>Відкрилися очі</i> (СФУМ: 474)	око	так	'побачити нові обставини, подивитися на речі по-новому'	так	так	1

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Українські відповідники	Соматизм		Семантика	Відпоі.	Відл. образн.	ВІДПОВІДНІСТЬ
					<i>Скидати полуду з очей</i> (СФУМ: 656)	око	так	‘побачити нові обставини, подивитися на речі по-новому’	так	ч	2
63.	ојо/око	<i>no se le agua el ojo</i> (ИФС: URL)	‘його око не буде слъзозитися’	‘діяти рішуче, без коливань’;	<i>Не здригнеться рука</i> (СФУМ: 619)	рука	ні	‘діяти рішуче, не відступати перед труднощами’	так	ні	4
64.	ојо/око	<i>bajar uno los ojos</i> (ИФС: URL)	‘опустити око’	(1) ‘опустити очі від ніяковості’, (2) ‘вризати своєю поразку’;	<i>Опустити очі</i> (СФУМ: 468)	око	так	‘опустити очі’, ‘не піднімати голови’	ч (1)	так	2
65.	ојо/око	<i>beber con los ojos a uno, a una cosa</i> (ИФС: URL)	‘пити очима’	‘не зводити з когось очей’;	<i>Очі в’ялися</i> (СФУМ: 476)	око	так	‘не зводити з когось очей’	так	ні	3
					<i>Очі припали</i> (СФУМ: 477)	око	так	‘не зводити з когось очей’	так	ні	3
					<i>Лупити очі</i> (СФУМ: 356)	око	так	‘не зводити з когось очей’	так	ні	3
					<i>Поглинати очима</i> (СФУМ: 527)	око	так	‘не зводити з когось очей’	так	ч	2
66.	ојо/око	<i>cerrar uno los ojos</i> (ИФС: URL)	‘закрити очі’	(1) ‘заснути’, (2) ‘померти’, (3) ‘прийняти останній подих того, хто вмирає’;	<i>Закрити очі</i> (СФУМ: 245)	око	так	‘прийняти останній подих того, хто вмирає’	ч (3)	так	2
67.	ојо/око	<i>clavar uno los ojos en uno, en una cosa</i> (ИФС: URL)	‘прибити до чогось очі’	‘пильно дивитися, не відриваючи погляд’;	<i>Очі в’ялися</i> (СФУМ: 476)	око	так	‘не зводити з когось очей’	так	ні	3
					<i>Око спинилося</i>	око	так	‘пильно дивитися, не відриваючи погляд’	так	ні	3
					<i>Очі припали</i> (СФУМ: 477)	око	так	‘не зводити з когось очей’	так	ч	2
					<i>Лупити очі</i> (СФУМ: 356)	око	так	‘не зводити з когось очей’	так	ні	3
					<i>Погляд прикипів</i> (СФУМ: 527)	-	-	‘не зводити з когось очей’	так	ч	4
68.	ојо/око	<i>clavar los ojos en el suelo</i> (ИФС: URL)	‘дивитися на землю’	‘опустити очі’, ‘не піднімати голови’;	<i>Опустити очі</i> (СФУМ: 468)	око	так	‘опустити очі’, ‘не піднімати голови’	так	так	1
69.	ојо/око	<i>comer con los ojos a uno, a una cosa</i> (ИФС: URL)	‘їсти очима’	‘не зводити з когось очей’;	<i>Неситим оком</i> (СФУМ: 467)	око	так	‘жадібно чи заздрісно дивитися’	ні	так	3
					<i>Очі в’ялися</i> (СФУМ: 476)	око	так	‘не зводити з когось очей’	так	ні	3
					<i>Ласим оком</i> (СФУМ: 466)	око	так	‘дивитися з корисливими цілями’	ні	так	3
					<i>Очі припали</i> (СФУМ: 477)	око	так	‘не зводити з когось очей’	так	ні	3
					<i>Їсти очима</i> (СФУМ: 282)	око	так	‘не зводити з когось очей’	так	так	1
					<i>Лупити очі</i> (СФУМ: 356)	око	так	‘не зводити з когось очей’	так	ні	3
					<i>Поглинати очима</i> (СФУМ: 527)	око	так	‘не зводити з когось очей’	так	ч	2
70.	ојо/око	<i>guiñar un ojo</i> (ИФС: URL)	‘підморгнути оком’	‘підморгувати’;	-	-	-	-	-	5	

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Українські відповідники	Соматизм		Семантика		Відп.	Відп. образн.	ВІДПОВІДНІСТЬ
71.	barba/ борода	<i>barba de tantos días</i> (ИФС: URL)	‘багатоденна борода’	‘щетина, що віросла’;	-	-	-	-	-	-	-	5
72.	barba/ борода	<i>a la(s) barba(s)</i> (ИФС: URL)	‘до бороди’	‘відкрито, начистоту’;	<i>Прямо в очі</i> (СФУМ: 198)	око	ні	‘відкрито, начистоту’	так	ні		4
73.	barba/ борода	<i>con toda la barba</i> (ИФС: URL)	‘з усією бородою’	‘справжня, істинна людина’;	<i>Заговорило нутро</i> (СФУМ: 443)	нутро	ні	‘справжня, істинна людина’	так	ні		4
					<i>Нутро наверх вилізло</i> (СФУМ: 443)	нутро	ні	‘справжня, істинна людина’	так	ні		4
					<i>З <усіма> потрухами</i> (СФУМ: 443)	потрух	ні	‘людина з усім, що є’	ч	ні		4
74.	barba/ борода	<i>en las mismas barbas</i> (ИФС: URL)	‘просто в бороду’	(1) ‘сказати прямо в обличчя’; (2) ‘поруч, дуже близько’;	<i>Прямо в очі</i> (СФУМ: 198)	око	ні	‘відкрито, начистоту’	ч (1)	ні		4
					<i>Під самим носом</i> (СФУМ: 441)	ніс	ні	‘поруч, дуже близько’	ч (2)	ні		4
75.	barba/ борода	<i>no andar por las barbas de uno</i> (ИФС: URL)	‘не ходити по бороді’	‘ніколи не вимовляти <цього слова>’	<i>Язык не повертається</i> (СФУМ: 785)	язик	ні	‘не наважуватися про щось сказати’	ч	ні		4
76.	barba/ борода	<i>hacer la barba a uno</i> (ИФС: URL)	‘поголити бороду’	‘лестити комусь’;	<i>Кадити фіміам</i> (СФУМ: 285)	-	-	‘лестити комусь’	так	ні		4
77.	barba/ борода	<i>subirse uno a las barbas de otro</i> (ИФС: URL)	‘сісти комусь на бороду’	‘знахабніти’;	<i>Сісти комусь на голову</i> (СФУМ: 649)	голова	ні	‘знахабніти’	так	ч		4
78.	pie/ нога	<i>no dar pie con bola</i> (ИФС: URL)	‘не попасти ногою у м’яч’	‘помилитися, ‘схибити’;	<i>Попасти пальцем у небо</i> (СФУМ: 279)	палець	ні	‘сказати або зробити щось хибно, недоречно’	ч (ант)	ч		4
79.	pie/ нога	<i>una de a pie</i> (ИФС: URL)	‘піша прогулянка’	‘сутичка, зіткнення’;	<i>Іти на прю</i> (СФУМ: 279)	-	-	‘вступати у бій’	ч	ч		4
80.	pie/ нога	<i>a pie derecho</i> (ИФС: URL)	‘на правій нозі’	‘стійко, не відступаючи’;	<i>Не здригнеться рука</i> (СФУМ: 619)	рука	ні	‘не відступати перед труднощами’	ч	ні		4
					<i>Іти напролом</i> (СФУМ: 279)	-	-	‘стійко, не відступаючи’	так	ч		4
					<i>Ані кроку</i> (СФУМ: 316)	-	-	‘не відступати’	так	ч		4
81.	pie/ нога	<i>a pie enjuto</i> (ИФС: URL)	‘пройти пішки’	‘легко, без клопоту’;	-	-	-	-	-	-	5	
82.	pie/ нога	<i>a pie juntillo</i> (ИФС: URL)	‘ходити разом’	‘твердо, без коливань’;	<i>Іти в ногу</i> (СФУМ: 277)	нога	так	‘погоджувати з кимось свої дії’	ні	ч		4
83.	pie/ нога	<i>entrar con buen pie</i> (ИФС: URL)	‘зайти з хорошої ноги’	‘вдало розпочати справу’;	<i>Легка рука</i> (СФУМ: 619)	рука	ні	(1) ‘вправна в роботі людина’, ‘майстер своєї справи’ (2) ‘людина, що приносить іншим успіх у справі’	ч (2)	ні		4

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Українські відповідники	Соматизм	Співпад.	Семантика	Відпоі.	Відп. образн.	ВІДПОВІДНІСТЬ
84.	pie/нога	<i>entrar con el pie izquierdo</i> (ИФС: URL)	‘увійти лівою ногою’	‘невдало розпочати справу’;	-	-	-	-	-	-	5
85.	pie/нога	<i>levantarse con mal pie</i> (ИФС: URL)	‘встати з поганої ноги’	‘бути не в гуморі’;	<i>Встати з лівої ноги</i> (або: <i>встати на ліву ногу</i>) (СФУМ: 133)	нога	так	‘бути не в гуморі’	так	ч	2
86.	cuero/тіло	<i>a cuerpo descubierto</i> (ИФС: URL)	‘оголене тіло’	‘відкрито, прямо’;	-	-	-	-	-	-	5
87.	cuero/тіло	<i>у cuerpo de rey</i> (ИФС: URL)	‘тіло короля’	‘якнайкраще’;	<i>На широку ногу</i> (СФУМ: 439)	нога	ні	‘якнайкраще’	так	ні	4
					<i>Як сир у маслі</i> (СФУМ: 648)	-	-	‘якнайкраще’	так	ні	4
88.	cuero/тіло	<i>de cuerpo ausente</i> (ИФС: URL)	‘за відсутністю тіла’	‘заочно’;	-	-	-	-	-	-	5
89.	cuero/тіло	<i>de cuerpo entero</i> (ИФС: URL)	‘у повну довжину тіла’	‘цілком і повністю’;	<i>До голого тіла</i> (СФУМ: 712)	тіло	так	‘цілком і повністю’	так	ні	3
					<i>На весь зріст</i> (СФУМ: 272)	-	-	(1) ‘не згинаючись’, (2) ‘цілком і повністю’	ч (2)	так	4
90.	cuero/тіло	<i>de cuerpo presente</i> (ИФС: URL)	‘присутнє тіло’	(1) ‘особисто’, (2) ‘на смертному одрі’;	-	-	-	-	-	-	5
91.	cuero/тіло	<i>en cuerpo y alma</i> (ИФС: URL)	‘тілом і душею’	‘цілком і повністю’;	<i>З тілом і душею</i> (СФУМ: 712)	тіло	так	‘цілком і повністю’	так	так	1
92.	cuero/тіло	<i>dar dos cueros de ventaja a uno</i> (ИФС: URL)	‘надати одному тілу перевагу двох тіл’	‘мати велику перевагу над кимось’;	-	-	-	-	-	-	5
93.	cuero/тіло	<i>echar cuerpo</i> (ИФС: URL)	‘оформлюватися, приймати форму тіла’	‘набиратися сил’;	<i>Набирати на силі</i> (СФУМ: 415)	-	-	‘набиратися сил’	так	ні	4
94.	boca/рот	<i>un boca abierta</i> (ИФС: URL)	‘відкритий рот’	‘роззява’;	<i>Роззявити рота</i> (СФУМ: 609)	рот	так	(1) ‘починати висловлювати якесь бажання’, (2) ‘починати когось лаяти’, (3) ‘виявляти велике захоплення, зацікавлення’, (4) ‘роззява’ (5) ‘зазіхати на чуже’ (6) ‘просити їсти’	ч (4)	так	2
95.	boca/рот	<i>de buena boca</i> (ИФС: URL)	‘з гарним ртом’	‘вино, приємне на смак’;	-	-	-	-	-	-	5
96.	boca/рот	<i>(un) boca sucia</i> (ИФС: URL)	‘брудний рот’	‘людина, що лихословить’;	<i>У роті чорно</i> (СФУМ: 766)	рот	так	‘зла, люта людина’	ч	ч	2

№	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Українські відповідники	Соматизм	Співпад.	Семантика	Відпоі.	Відл. образн.	ВІДПОВІДНІСТЬ
		URL)									
97.	boca/рот	(un) <i>boca de palo</i> (ИФС: URL)	‘палиця у роті’	‘недорікувата людина’;	<i>Не вміти зв’язати двох слів до купи</i> ’ (СФУМ: 260)	-	-	‘недорікувата людина’	так	ні	4
98.	boca/рот	<i>duro de boca</i> (ИФС: URL)	‘жорсткій рот’	‘неслухняна людина’;	-	-	-	-	-	-	5
99.	boca/рот	<i>a boca llena</i> (ИФС: URL)	‘повний рот’	‘навпростець, начистоту, без манівців’;	<i>Говорити на чистоту</i> (СФУМ: 764)	-	-	‘навпростець, начистоту, без манівців’	так	ні	4
100.	boca/рот	<i>deja ríe a uno con la boca abierta</i> (ИФС: URL)	‘сміятися з відкритими ротами’	‘здивувати, приголомшити’;	<i>На весь рот</i> (СФУМ: 609)	рот	так	(1) ‘дуже голосно’, (2) ‘з великим апетитом’	ч (1)	так	2
					<i>Смішити людей</i> (СФУМ: 671)	-	-	‘бути об’єктом глузування’	ч	ч	4

Додаток 2

Семантичні групи соматичних фразеологічних одиниць

	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Група	Субгрупа 1	Субгрупа 2	Оцінка
1.	cabeza /голова	<i>andar de cabeza</i> (ИФС: URL)	‘голова, що ходить’	‘розгубленість від надміру турбот чи справ’;	Моральний чи емоційний стан	Розгубленість		Негативно
2.	ojo/око	<i>creer a ojo cerrado</i> (ИФС: URL)	‘повірити заплещеними очима’	‘сліпо вірити’;	Моральний чи емоційний стан людини	Довірливість		Контекстуально
3.	corazón /серце	<i>odiar de todo corazón</i> (ИФС: URL)	‘ненавидити від усього серця’	‘сильно ненавидити’;	Моральний чи емоційний стан людини	Ненавість		Контекстуально
4.	pie/нога	<i>levantarse con mal pie</i> (ИФС: URL)	‘встати з поганої ноги’	‘бути не в гуморі’;	Моральний чи емоційний стан людини	Поганий гумор		Негативно
5.	boca /рот	<i>deja ríe a uno con la boca abierta</i> (ИФС: URL)	‘сміятися з відкритими ротами’	‘здивувати, приголомшити’;	Моральний чи емоційний стан людини	подив		Контекстуально
6.	corazón /серце	<i>acelerársele el corazón a uno</i> (ИФС: URL)	‘серце прискорило биття’	‘стан сильного хвилювання’;	Моральний чи емоційний стан людини	Страх, хвилювання		Контекстуально
7.	corazón /серце	<i>no caberte a uno el corazón en el pecho</i> (ИФС: URL)	‘серце не вміщується у груди’	‘стан сильного хвилювання’;	Моральний чи емоційний стан людини	Страх, хвилювання		Контекстуально
8.	corazón /серце	<i>encoger a uno el corazón</i> (ИФС: URL)	‘серце стискається’	‘випробувати моральні страждання, тривожитися за когось’;	Моральний чи емоційний стан людини	Страх, хвилювання		Контекстуально
9.	corazón /серце	<i>faltarle a uno el corazón</i> (ИФС: URL)	‘серце зникло’	‘пропала мужність’;	Моральний чи емоційний стан людини	Страх, хвилювання		Негативно
10.	ojo/око	<i>ojo por ojo</i> (ИФС: URL)	‘око за око’	‘помста’;	Поведінка людини	Що спричиняє шкоду		Негативно
11.	cabeza	<i>calentarle la cabeza a</i>	‘гріти комусь голову’	‘запаморочити комусь’	Поведінка	Балакучість		Негативно

	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Група	Субгрупа 1	Субгрупа 2	Оцінка
	/голова	<i>uno</i> (ИФС: URL)		голову', 'обманути', 'утомити'	людини			
12.	<i>corazón</i> /серце	<i>escapársele a uno el corazón por la boca</i> (ИФС: URL)	'серце втекло через рот'	'проговоритися';	Поведінка людини	Балакучість		Негативно
13.	<i>cabeza</i> /голова	<i>bajar uno la cabeza</i> (ИФС: URL)	'опустити голову'	'визнати себе переможеним';	Поведінка людини	Визнати поразку		Контекстуально
14.	<i>ojo</i> /око	<i>bajar uno los ojos</i> (ИФС: URL)	'опустити око'	(1) 'опустити очі від няковості', (2) 'вризати свою поразку';	Поведінка людини	Визнати поразку		Контекстуально
15.	<i>ojo</i> /око	<i>dormir uno con un ojo abierto</i> (ИФС: URL)	'спати з одним відкритим оком'	'завжди бути напоготові';	Поведінка людини	Готовність до будь-яких подій		Позитивно
16.	<i>ojo</i> /око	<i>tener el ojo bien abierto</i> (ИФС: URL)	'тримати око широко відкритим'	'завжди бути напоготові';	Поведінка людини	Готовність до будь-яких подій		Позитивно
17.	<i>cabeza</i> /голова	<i>no le da la cabeza para...</i> (ИФС: URL)	'не дати голови'	'не довести справу до пуття';	Поведінка людини	Легковажність		Негативно
18.	<i>cabeza</i> /голова	<i>asomar la cabeza</i> (ИФС: URL)	'ткнути головою'	'показатися', 'нагадати про себе';	Поведінка людини	Нагадати про себе		Нейтрально
19.	<i>barba</i> /борода	<i>subirse uno a las barbas de otro</i> (ИФС: URL)	'сісти комусь на бороду'	'знахабніти';	Поведінка людини	нахабна		Негативно
20.	<i>ojo</i> /око	<i>ojo de carnero</i> (ИФС: URL)	'бараняче око'	'томний погляд';	Поведінка людини	Невербальна	Висловлювання томності	Контекстуально
21.	<i>ojo</i> /око	<i>beber con los ojos a uno, a una cosa</i> (ИФС: URL)	'пити очима'	'не зводити з когось очей';	Поведінка людини	Пильність		Контекстуально
22.	<i>ojo</i> /око	<i>clavar uno los ojos en uno, en una cosa</i> (ИФС: URL)	'прибити до чогось очі'	'пильно дивитися, не відриваючи погляд';	Поведінка людини	Пильність		Контекстуально

	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Група	Субгрупа 1	Субгрупа 2	Оцінка
23.	оjo/око	<i>comer con los ojos a uno, a una cosa</i> (ИФС: URL)	‘їсти очима’	‘не зводить з когось очей’;	Поведінка людини	Пильність		Контекстуально
24.	оjo/око	<i>andar con ojo alerta</i> (ИФС: URL)	‘ходити з пильним оком’	‘пильнувати’;	Поведінка людини	Пильність		Контекстуально
25.	оjo/око	<i>con mucho ojo</i> (ИФС: URL)	‘з великим оком’	‘уважно, обережно’;	Поведінка людини	Пильність		Контекстуально
26.	оjo/око	<i>guiñar un ojo</i> (ИФС: URL)	‘підморгнути оком’	‘підморгувати’;	Поведінка людини	Підморгування		Контекстуально
27.	pie/нога	<i>no dar pie con bola</i> (ИФС: URL)	‘не попасти ногою у м’яч’	‘помилитися, ‘схибити’;	Поведінка людини	помилкова		Негативна
28.	оjo/око	<i>con los ojos cerrados</i> (ИФС: URL)	‘із закритими очима’	‘діяти сліпо, наважання не роздумуючи, не сумніваючись’;	Поведінка людини	Рішучість		Контекстуально
29.	оjo/око	<i>no se le agua el ojo</i> (ИФС: URL)	‘його око не буде сльозитися’	‘діяти рішуче, без коливань’;	Поведінка людини	Рішучість		Контекстуально
30.	оjo/око	<i>con los ojos bien abiertos</i> (ИФС: URL)	‘з широко розплющеними очима’	(1) ‘діяти рішуче’; (2) ‘пильно слідкувати’;	Поведінка людини	Рішучі дії		Позитивно
31.	pie/нога	<i>a pie derecho</i> (ИФС: URL)	‘на правій нозі’	‘стійко, не відступаючи’;	Поведінка людини	Рішучість		Позитивно
32.	pie/нога	<i>a pie juntillo</i> (ИФС: URL)	‘ходити разом’	‘твердо, без коливань’;	Поведінка людини	Рішучість		Позитивно
33.	barba/борода	<i>hacer la barba a uno</i> (ИФС: URL)	‘поголити бороду’	‘лестити комусь’;	Поведінка людини	услеслива		Контекстуально
34.	оjo/око	<i>en un cerrar de ojos</i> (ИФС: URL)	‘у мить ока’	‘миттєво’;	Поведінка людини	Швидкість		Контекстуально
35.	mano/рука	<i>mano abierta</i> (ИФС: URL)	‘відкрита рука (долоня)’	‘не виявляти скупості’;	Поведінка людини	Щирість		Позитивно
36.	corazón/серце	<i>con (todo) el corazón</i> (ИФС: URL)	‘з усім серцем’	‘широ’;	Поведінка людини	щирість		Позитивно

	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Група	Субгрупа 1	Субгрупа 2	Оцінка
37.	corazón / серце	<i>abrir uno su corazón a otro</i> (ИФС: URL)	‘відкрити своє серце іншій людині’	‘відкритися, розповісти правду про себе’;	Поведінка людини	щирість		Позитивно
38.	corazón / серце	<i>llevar uno el corazón en la mano</i> (ИФС: URL)	‘нести серце в руці’	‘виявляти щирість’, ‘з добрим наміром’;	Поведінка людини	щирість		Позитивно
39.	barba / борода	<i>a la(s) barba(s)</i> (ИФС: URL)	‘до бороди’	‘відкрито, начистоту’;	Поведінка людини	щирість		Позитивно
40.	barba / борода	<i>en las mismas barbas</i> (ИФС: URL)	‘просто в бороду’	(1) ‘сказати прямо в обличчя’; (2) ‘поруч, дуже близько’;	Поведінка людини	щирість		Позитивно
41.	cuero / тіло	<i>a cuerpo descubierto</i> (ИФС: URL)	‘оголене тіло’	‘відкрито, прямо’;	Поведінка людини	щирість		Позитивно
42.	boca / рот	<i>a boca llena</i> (ИФС: URL)	‘повний рот’	‘навпростець, начистоту, без манівців’;	Поведінка людини	щирість		Позитивно
43.	ojo / око	<i>abrir uno el ojo</i> (ИФС: URL)	‘відкрити око’	‘побачити нові обставини, подивитися на речі по-новому’;	Ситуація	Дізнавання нового		Контекстуально
44.	ojo / око	<i>abrirle el ojo a uno</i> (ИФС: URL)	‘відкрити комусь око’	‘звернути чинось увагу на невідомі обставини’;	Ситуація	Дізнавання нового		Контекстуально
45.	ojo / око	<i>a cierra ojos</i> (ИФС: URL)	‘з закритими очима’	‘на дотик, навпомацьки’;	Ситуація	дії		Контекстуально
46.	ojo / око	<i>a ojos vistas</i> (ИФС: URL)	‘на очах’	‘у всіх на очах, відкрито’;	Ситуація	дії	відкрито	Контекстуально
47.	pie / нога	<i>entrar con el pie izquierdo</i> (ИФС: URL)	‘увійти лівою ногою’	‘невдало розпочати справу’;	Ситуація	дії	невдала	Негативно
48.	pie / нога	<i>entrar con buen pie</i> (ИФС: URL)	‘зайти з хорошої ноги’	‘вдало розпочати справу’;	Ситуація	дії	вдала	Позитивно
49.	cuero / тіло	<i>y cuerpo de rey</i> (ИФС: URL)	‘тіло короля’	‘якнайкраще’;	Ситуація	дії	вдала	Позитивно
50.	pie / нога	<i>a pie enjuto</i> (ИФС: URL)	‘пройти пішки’	‘легко, без клопоту’;	Ситуація	дії	легкість	Позитивно

	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Група	Субгрупа 1	Субгрупа 2	Оцінка
51.	cuero/ тіло	<i>dar dos cueros de ventaja a uno</i> (ИФС: URL)	‘надати одному тілу перевагу двох тіл’	‘мати велику перевагу над кимось’;	Ситуація	дії	Перевага	Позитивно
52.	pie/ нога	<i>una de a pie</i> (ИФС: URL)	‘піша прогулянка’	‘сутичка, зіткнення’;	Ситуація	спілкування		Негативна
53.	cuero/ тіло	<i>de cuero ausente</i> (ИФС: URL)	‘за відсутністю тіла’	‘заочно’;	Ситуація	спілкування		Контекстуально
54.	barba/ борода	<i>no andar por las barbas de uno</i> (ИФС: URL)	‘не ходити по бороді’	‘ніколи не вимовляти <цього слова>’	Ситуація	спілкування		Контекстуально
55.	mano/ рука	<i>un mano a mano</i> (ИФС: URL)	‘рука в руці’	‘без свідків’;	Ситуація	спілкування		Контекстуально
56.	mano/ рука	<i>mano a mano</i> (ИФС: URL)	‘рука в руку’	‘один біля одного, поряд’;	Ситуації	спілкування		Контекстуально
57.	cabeza/ голова	<i>conversar cabeza con cabeza</i> (ИФС: URL)	‘говорити головою до голови’	‘душевно розмовляти по-дружньому’;	Ситуації	спілкування		Позитивно
58.	cuero/ тіло	<i>echar cuero</i> (ИФС: URL)	‘оформлюватися, приймати форму тіла’	‘набиратися сил’;	Фізіологічний стан людини	одужання		Позитивно
59.	cuero/ тіло	<i>de cuero presente</i> (ИФС: URL)	‘присутнє тіло’	(1) ‘особисто’, (2) ‘на смертному одрі’;	Фізіологічний стан людини	смерть		Негативно
60.	ojo/ око	<i>cerrar uno los ojos</i> (ИФС: URL)	‘закрити очі’	(1) ‘заснути’, (2) ‘померти’; (3) ‘прийняти останній подих того, хто вмирає’;	Фізіологічний стан людини	Смерть		Негативно
61.	ojo/ око	<i>costar una cosa los ojos de la cara</i> (ИФС: URL)	‘варто ока’	(1) ‘коштувати дуже багато’; (2) ‘дістатися дорогою ціною’;	Характеристика об’єктів	Вартість		Контекстуально
62.	boca/ рот	<i>de buena boca</i> (ИФС: URL)	‘з гарним ртом’	‘вино, приємне на смак’;	Характеристика об’єктів	Гарний смак		Позитивно
63.	cuero/ тіло	<i>de cuero entero</i> (ИФС: URL)	‘у повну довжину тіла’	‘цілком і повністю’;	Характеристика об’єктів	цілісність		Контекстуально
64.	cuero/ тіло	<i>en cuero y alma</i> (ИФС: URL)	‘тілом і душею’	‘цілком і повністю’;	Характеристика об’єктів	цілісність		Контекстуально
65.	mano/ рука	<i>mano dura</i> (ИФС: URL)	‘тверда рука’	‘сувора рішуча людина’;	Характеристики людини	Вольові		Контекстуально
66.	boca	<i>duro de boca</i> (ИФС: URL)	‘жорсткій рот’	‘неслухняна людина’;	Характеристики людини	Вольові		Контекстуально

	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Група	Субгрупа 1	Субгрупа 2	Оцінка
	/рот	URL)			ки людини			
67.	cabeza /голова	cabeza dura (ИФС: URL)	'тверда голова'	'вперта людина';	Характеристики людини	Вольові характеристики		Контекстуально
68.	ojo/око	cuatro ojos (ИФС: URL)	'чотири ока'	'людина, що носить окуляри';	Характеристики людини	Зовнішні	Постійні	Контекстуально
69.	ojo/око	ojos de ratón (ИФС: URL)	'мишачі очі'	'маленькі хитрі очі';	Характеристики людини	Зовнішні	Постійні	Негативно
70.	ojo/око	con los ojos en blanco (ИФС: URL)	'з порожніми очима'	'підняти очі неба', 'закотити очі';	Характеристики людини	Зовнішні	Ситуативні	Контекстуально
71.	ojo/око	clavar los ojos en el suelo (ИФС: URL)	'дивитися на землю'	'опустити очі', 'не піднімати голови';	Характеристики людини	Зовнішні	Ситуативні	Контекстуально
72.	barba/борода	barba de tantos días (ИФС: URL)	'багатоденна борода'	'щетина, що відросла';	Характеристики людини	Зовнішні	Ситуативні	Нейтрально
73.	mano /рука	mano izquierda (ИФС: URL)	'ліва рука'	'вивертка людина';	Характеристики людини	Когнітивні	Практичність	Контекстуально
74.	ojo/око	ojos de lince (ИФС: URL)	'рисячі очі'	'проникливість', 'гострий погляд';	Характеристики людини	Когнітивні	Практичність	Контекстуально
75.	boca /рот	un boca abierta (ИФС: URL)	'відкритий рот'	'роззява';	Характеристики людини	Когнітивні	Практичність	негативно
76.	cabeza /голова	mala cabeza (ИФС: URL)	'погана голова'	'непутяща людина';	Характеристики людини	Когнітивні	Практичність	Негативно
77.	mano /рука	tener mala mano (para) (ИФС: URL)	'мати погану руку'	'невправна в роботі людина';	Характеристики людини	Когнітивні	Практичність	Негативно
78.	mano /рука	mano rota (ИФС: URL)	'зламана рука'	'марнотрат';	Характеристики людини	Когнітивні	Практичність	Негативно
79.	mano /рука	buena mano (ИФС: URL)	'хороша рука'	(1) 'вправна в роботі людина', 'майстер своєї справи'; (2) 'людина, що приносить іншим успіх у справі';	Характеристики людини	Когнітивні	Практичність	Позитивно
80.	mano /рука	manos de oro (ИФС: URL)	'золоті руки'	'вправна в роботі людина', 'майстер своєї справи';	Характеристики людини	Когнітивні	Практичність	Позитивно

	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Група	Субгрупа 1	Субгрупа 2	Оцінка
81.	ojo/око	<i>ojo clínico</i> (ИФС: URL)	'клінічне око'	'вміння точно поставили діагноз', 'досвідчене око';	Характеристики людини	Когнітивні	Практичність	Позитивно
82.	cabeza/голова	<i>cabeza cuadrada</i> (ИФС: URL)	'квадратна голова'	'нерозумна людина';	Характеристики людини	Когнітивні	Розум	Негативно
83.	cabeza/голова	<i>cabeza loca</i> (ИФС: URL)	'шалена голова'	'безрозсудна людина';	Характеристики людини	Когнітивні	Розум	Негативно
84.	cabeza/голова	<i>anda mal de la cabeza</i> (ИФС: URL)	'в голові погано'	'бути не при своєму розумі';	Характеристики людини	Когнітивні	Розум	Негативно
85.	boca/рот	<i>(un) boca de palo</i> (ИФС: URL)	'палиця у роті'	'недорікувата людина';	Характеристики людини	Когнітивні	Розум	Негативно
86.	cabeza/голова	<i>cabeza política</i> (ИФС: URL)	'політична голова'	'розумна людина';	Характеристики людини	Когнітивні	Розум	Позитивно
87.	ojo/око	<i>a los ojos (de)</i> (ИФС: URL)	'в очах'	(1) 'на очах', (2) 'в очах <того, хто дивиться>, у думці';	Характеристики людини	Когнітивні	Точка зору	Нейтрально
88.	ojo/око	<i>a mis propios ojos</i> (ИФС: URL)	'у моїх власних очах'	'на мою думку';	Характеристики людини	Когнітивні	Точка зору	Нейтрально
89.	barba/борода	<i>con toda la barba</i> (ИФС: URL)	'з усією бородою'	'справжня, істинна людина';	Характеристики людини	Людина як така		Контекстуально
90.	corazón/серце	<i>mal corazón</i> (ИФС: URL)	'погане серце'	'недобра людина';	Характеристики людини	Моральні	Добрість, чуйність	Негативно
91.	corazón/серце	<i>tener uno un corazón de bronce</i> (ИФС: URL)	'мати бронзове серце'	'байдужа, нечуйна людина';	Характеристики людини	Моральні	Добрість, чуйність	Негативно
92.	corazón/серце	<i>de corazón duro</i> (ИФС: URL)	'важко-сердечний'	'жорстка, бездушна, безжалісна людина';	Характеристики людини	Моральні	Добрість, чуйність	Негативно
93.	corazón/серце	<i>buen corazón</i> (ИФС: URL)	'добре серце'	'добра людина';	Характеристики людини	Моральні	Добрість, чуйність	Позитивно

	Соматизм	Іспанський фразеологізм	Буквальн.	Семантика	Група	Субгрупа 1	Субгрупа 2	Оцінка
94.	corazón / серце	corazón de mantequilla de Soria (ИФС: URL)	‘серце з вершкового масла’	‘добра, ніжна та чуйна людина’;	Характеристики людини	Моральні	Добрість, чуйність	Позитивно
95.	corazón / серце	corazón de oro (ИФС: URL)	‘золоте серце’	‘добра та чуйна людина’;	Характеристики людини	Моральні	Добрість, чуйність	Позитивно
96.	mano / рука	ser limpio de manos (ИФС: URL)	‘мати чисті руки’	‘чесна людина’;	Характеристики людини	Моральні	Чесність	Позитивно
97.	cabeza / голова	cabeza de turco (ИФС: URL)	‘турецька голова’	‘мишень для глузування’, ‘людина, яка вважається в усьому винною’;	Характеристики людини	Соціальні		Негативно
98.	mano / рука	mano derecha (ИФС: URL)	‘права рука’	‘перший помічник’;	Характеристики людини	Соціальні		Позитивно
99.	ojo / око	el ojo derecho (ИФС: URL)	‘праве око’	‘близький любимий друг, найближча людина’;	Характеристики людини	Соціальні		Позитивно
100.	boca / рот	(un) boca sucia (ИФС: URL)	‘брудний рот’	‘людина, що лихословить’;	Характеристики людини	Соціальні		Негативно